

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ NEAR EAST UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

JOURNAL of SOCIAL SCIENCES

cilt XIX volume
sayı 1 nisan 2026 april number 1

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ NEAR EAST UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL of SOCIAL SCIENCES

cilt XIX volume
sayı 1 nisan 2026 april number 1

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ NEAR EAST UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ JOURNAL of SOCIAL SCIENCES

cilt XIX volume
sayı1 nisan 2026 april number 1

Yayın Kurulu / Editorial Board

Editör – Editor

Prof. Dr. Nur Köprülü – Yakın Doğu Üniversitesi

Yardımcı Editörler – Co-Editors

Yrd. Doç. Dr. Zehra Azizbeyli – Yakın Doğu Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ayberk – Yakın Doğu Üniversitesi

Alan Editörleri – Field Editors

Prof. Dr. Şerife Zihni Eyüpoğlu – Yakın Doğu Üniversitesi (İşletme: Yönetim ve Organizasyon)

Prof. Dr. Mine Karataş-Özkan – University of Southampton (İşletme: Strateji ve Girişimcilik)

Doç. Dr. Çiğdem Nas – Yıldız Teknik Üniversitesi ve İktisadi Kalkınma Vakfı (IKV) Avrupa Çalışmaları ve İktisat)

Doç. Dr. Sait Akşit – Yakın Doğu Üniversitesi – (Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Politik Ekonomi)

Doç. Dr. C. Akça Ataç – Çankaya Üniversitesi (Siyasi Tarih ve Toplumsal Cinsiyet-Kadın Çalışmaları)

Doç. Dr. Mustafa Çıraklı – Yakın Doğu Üniversitesi (Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi)

İngilizce Dil Editörü

Doç. Dr. Assel Tutumlu – Yakın Doğu Üniversitesi

Editör Asistanı/ Editorial Asistant

Abdullah Alkatheri – Yakın Doğu Üniversitesi

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık – Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Özbilgin – Brunel University London
Prof. Dr. Sinem Akgül Açıkmeşe – Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Rebecca Bryant – Utrecht University
Prof. Dr. Mohammed Torki Salameh, Yarmouk University of Jordan
Prof. Dr. Fatma Güven Lisaniler – Doğu Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. A. Ömür Atmaca – Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Nergis Canefe – York University
Doç. Dr. Gözde İnal-Cavlan – Dünya Barış Üniversitesi
Doç. Dr. Rustamjon Urinboyev – Lund University
Doç. Dr. Özüm Sezin Uzun – Urla Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
Doç. Dr. Tuğçe Ersoy Ceylan – İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. Cihan Dizdaroğlu – Başkent Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülriz Şen – TOBB ETÜ
Yrd. Doç. Dr. Hakan Karahasan – Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi
Dr. Ergün Özgür – Frei Universität Berlin

Yayınlanması istenilen yazılar, dergi ile iletişim ve Abonelik talepleri için adres:
Manuscripts and all editorial correspondence and subscription enquiries should be
addresses to:

Adres

YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi – Yakın Doğu Üniversitesi – Ankara Temsilciliği, Nenehatun
Caddesi No: 116/2, Çankaya/Ankara – TÜRKİYE
Near East University – Ankara Representation Office, Nenehatun Street No: 116/2,
Çankaya/Ankara – TURKEY

E-posta - E-mail – sosbilder.editor@neu.edu.tr

Web sayfası - Website – <http://dergi.neu.edu.tr/index.php/sosbilder/index>

İrtibat - Contact details – 0392 675 1000 / (dahili-ext) 3114 – 3122 – 3102

Kapak tasarım – Design – Prof. Dr. Erdal Aygenç - YDÜ Güzel Sanatlar ve Tasarım
Fakültesi

ISSN: 1986 – 1303

Baskı: Near East Printing

YDÜ Sosyal Bilimler Dergisinde ileri sürülen görüşler ve gerçeklere ilişkin ifadeler tamamen yazarlara
aittir ve dergide yayınlanmış olması bu görüş ve ifadelerin editör ya da Yakın Doğu Üniversitesi
tarafından benimsendiği anlamına gelmez.

Statements of fact or opinion appearing in the NEU Journal of Social Sciences are solely those of the authors and do not imply endorsement by the editor or NEU.

Tüm yayın hakları saklıdır. Bu derginin hiçbir bölümü yazılı ön izni olmaksızın hiçbir biçimde ve hiçbir yolla yeniden üretilemez ve dağıtılamaz.

YDÜ Sosyal Bilimler dergisi hakemli bir dergidir ve **EconLit FullText** ve **EBSCO Discovery Service** kapsamında taranmaktadır.

NEU Journal of Social Sciences is a referred journal and indexed by **EconLit FullText** and **EBSCO Discovery Service**.

Bu dergide iThenticate intihal programı kullanılmaktadır.

This journal uses iThenticate software to detect instances of plagiarism in submitted manuscripts.

Editörden,

Çok değerli okurlar, yazarlar ve araştırmacılar,

2026 yılının ilk sayısı olan Nisan Sayısı ile yeniden karşınızdayız. Bu sayımıza başlarken, dünyamızın değişen ve çetinleşen koşullarına hep birlikte bir kez daha şahitlik etmekteyiz. Tüm bu şartlara rağmen, Sosyal Bilimler alanında yayın yapmak ve de sorunların üzerine elimizden geldiğince gidebilmek her geçen gün daha da elzem hale gelmektedir.

Dış Politika ve Güvenlik gibi alanlardaki akademik çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Evren Balta, birkaç yıl önce *Tedirginlik Çağı: Şiddet, Aidiyet ve Siyaset Üzerine* isimli bir kitap yayınladı. Bu kitabın bölümlerinden birinde, “Üçüncü Dünya Savaşı’nın eşliğinde miyiz?” sorusu üzerine oldukça ufuk açıcı bir tartışma yer alıyordu. Bu sorunun yanıtı konusunda görüşlerin önemli ölçüde ayrıştığını kabul etmeliyiz. Bu konu hakkında ne düşünürsek düşünelim, kesin olan bir şey var: Sürekli değişen bir dünyada ve endişe ve tedirginlik dolu bir çağda yaşıyoruz. Dünyanın farklı coğrafi ve siyasi bağlamlarında savaş ve çatışmaların son zamanlarda pıtrak gibi çoğaldığı, modern uluslararası sistem ve ilişkilerin üzerine inşa edildiği değer ve ilkelerin her gün biraz daha erozyona uğratıldığı, çağ dışı/ilkel cezalandırma yöntemlerin sadece gündeme yeniden getirilmekle kalmayıp bazı yerlerde uygulamaya konulduğu, yerleşik diplomatik nezaket kurallarının yerlerinde yellere estigi, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasından sorumlu aktörlerin her gün yeni bir kriz ve güvensizlik yarattıkları, aşırı sağ popülist partiler ve milliyetçi demagogların müthiş ivme kazandıkları bu iç karartıcı ve bunaltıcı vasatta, ne yarın ne olacağını kestirebilmek, ne direkt ve/veya dolaylı etkilerle mücadele edebilmek ne de akademik üretim yapabilmek, bittabi, kolay değildir. Tam da bu nedenlerle, içerisinde bulunduğumuz ‘Tedirginlik Çağı’nda Nisan Sayısını ve sonraki sayıları hazırlamak, YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi için her zamankinden çok daha büyük bir akademik sorumluluk haline gelmiştir.

Elinizdeki Nisan Sayısı, uluslararası sistemin karamsar ve aynı zamanda kavşak noktası olarak nitelendirilebileceğimiz bir görüntü sergilediği ve bu gerçekle yüzleşmenin hem kritik hem de kaçınılmaz bir hal aldığı bir dönemde hazırlanmıştır. Kuşkusuz, tekrar karşılaşılan meydan okumalar, küreselleşme ve uluslararasılaşmanın gerilemesine yönelik eğilimlerin yarattığı sosyo-ekonomik ve siyasi sonuçların etkisiyle bugün dünya kötüleşen bir tablo ortaya koymaktadır. Hatta, bu gelişmeler süregelen tedirginlik ruh halini ve belirsizlik hissini pekiştirmektedir. Ancak bu güçlükler ve zorluklar; ister insan eylemliliği aracılığıyla kolektif biçimde ister zaman içinde tahakküm kurmuş yapı ve kültürlerden kaynaklansın, günümüzde çeşitli direnç biçimleriyle karşı karşıyadır. Nitekim, eşzamanlı devam eden bu krizlerin etkilerinin artarak süreklilik göstermesi göz ardı edilmemelidir. Siber savaşlar başta olmak üzere; askeri, ekonomik ve benzer uyumsuzlukların yaratacağı kalıcı hasarlar ve etkiler gözden kaçırılmamalıdır. Yaşanan bölgesel savaşlar, dünya düzeyinde küresel siyasal dönüşümlere ilişkin sorunların giderek ağırlaşmasını yansıtan değişimleri - tabir yerindeyse - geride bırakmaktadır. Sayıları gün geçtikçe artış gösteren mülteciler, maruz kaldıkları koşullar ve aynı zamanda uluslararası örgütlerin içinde bulunduğu açmazlar göz önüne alındığında artan enflasyon, yükselen yaşam maliyetleri ve tedarik zincirlerinde meydana gelen kesintiler küresel ölçekte kritik sosyo-ekonomik ve siyasi sonuçlar

doğurmaktadır. Bahse konu bu dönüşümler, iletişim ve hareketlilik alanlarında da koşulları ağırlaştırmaktadır. Tüm bu kesişimler ve değişimler, yönetim sistemleri üzerinde giderek artan bir baskı oluşturan çok katmanlı sorunlar üretirken aynı zamanda gündelik yaşam pratiklerine yeniden biçim kazandırdığı aşikardır.

Bu bağlamda, günümüz uluslararası sistemin son yirmi yıldır şiddetli bir dönüşüm içerisinde olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. Özellikle 1945 sonrası inşa edilen uluslararası sisteme yön veren evrensel norm ve değerlerin tahribata uğramış olması, bu alandaki kuramsal ve kavramsal tartışmalara olan ivedi ihtiyacı da gündeme taşımaktadır. Elbette ki, Soğuk Savaş döneminden bu yana uluslararası sistemde dalgalanmalar yaşanmıştır. Ancak son yirmi yıllık süre zarfında dünya, 2003'te ABD'nin Irak'a müdahalesine, Rusya-Ukrayna savaşına ve Ekim 2023'ten bu yana Filistin'de tırmanan şiddet ve son dönemde ABD-İsrail ile İran arasındaki savaş dâhil olmak üzere birçok çatışmaya ve gerilime tanıklık etmiştir. Yaşanan bu savaşlar ve çatışma hali, küresel sistemde derin ve geri döndürülemez sonuçlar doğurmuş, "liberal" dünya düzeninin aslında bir "yanılsama/ illüzyon" olduğu yönündeki argümanı açığa çıkarıp daha görünür kılmıştır. Savaşlar ve süregelen uyuşmazlıklar; cezasızlık, sivillerin maruz bırakıldıkları koşullar ve Güney-Güney göçü ile derinleşmiş; sonuçları da yakın bölgemizde belirgin şekilde hissedilmiştir. Yukarı da ifade edildiği üzere 2026 yılı itibariyle, Venezuela, Suriye, Afganistan, Ukrayna ve Sudan başta olmak üzere birçok ülkeden göç eden mültecilerin sayısında gözle görülür bir artış yaşanmıştır. UNHCR'in sunduğu verilere göre, şiddetten kaçan mültecilerin büyük çoğunluğu -ironik bir şekilde- düşük veya orta gelirli ülkeler tarafından kabul edilmektedir. Bu çerçevede, sürüncemede kalan uyuşmazlıkların ve çatışmaların yarattığı sosyo-ekonomik ve siyasal sebeplerini, yansımalarını araştırmak ve irdelemek akademinin ve araştırmacıların yegâne önceliği olmalıdır. Genel itibariyle akademi, bilgi ile güç arasındaki bağı göz ardı eden ana akım paradigmalardan ötesine geçecek şekilde sorumluluk almalıdır. Bunu yaparken akademik araştırmalar, sivillerin korunduğu ve uluslararası hukukun hayata geçirildiği daha iyi bir dünya arayışına katkı sunacak kavramsal tartışmaları zenginleştirmeyi öncelikli kılınmalıdır. Bu ivedi ihtiyacın farkındalığı, Nisan Sayımızın yayına hazırlanmasının temel ilham kaynağı olmuştur.

Bu tedirginlik çağı, çok katmanlı krizlere zemin hazırlayarak, finansal, jeopolitik, ekolojik ve aynı zamanda toplumsal sorun ve dinamiklerin birbirleriyle etkileşime geçerek büyümesine sebep olmakta ve yaşadığımız dünyayı daha da karmaşık hale getirmektedir. YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi Nisan sayımızda yer verdiğimiz makaleler de dünyada yaşanan krizlerin başlıca örneklerinden sayılmaktadır.

Nisan sayımızın ilk makalesini 'Israel-Hamas Conflict When Normalization Meets Escalation: The Abraham Accords in The Shadow of the Israel-Hamas Conflict' başlıklı derleme makalesi ile Zeynep Doğa Demirel'in İngilizce dilinde kaleme almıştır. Bu makale, 2020'den bu yana İbrahim Anlaşmaları'nın imzalanmasının ardındaki itici güçleri inceleyerek, imzacı devletlerin 2023 İsrail-Hamas çatışmasına nasıl tepki verdiğine odaklanmaktadır. Çalışma, BAE ve Bahreyn için İran tehdidinin, Fas ve Sudan için ise ulusal çıkarların İsrail-Filistin çatışmasından daha öncelikli olduğunu ortaya koymaktadır. Makale, ayrıca, bu ülkelerin İsrail-Hamas çatışmasına verdikleri

tepkileri karşılaştırılarak, bölgesel güvenlik endişeleri ile İbrahim Anlaşmaları arasındaki dinamik etkileşiminin Orta Doğu'da diplomasinin geleceği ve normalleşme sürecinin sürekliliği üzerine daha geniş tartışmalara katkıda bulunmaktadır. Fehime Günbegi'nin 'Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Perspektifinden Türkiye'de Konut ve Konut Fiyatları Üzerine Bir İnceleme' başlığı ile Türkçe dilinde kaleme aldığı araştırma makalesinde ise ekonomik ve yapısal krizlerden yola çıkarak konut kavramının, bireyler ve aileler için temel bir gereksinim olmanın yanında sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol üstlendiğini belirtmektedir. Konut sektörü ve konut yetersizliğinin sosyal dışlanma, sağlık sorunları ve eğitimde eşitsizlikler gibi olumsuz sonuçlara yol açtığı noktasından yola çıkarak, Toda-Yamamoto nedensellik testinin de yardımıyla, Türkiye'de 2010:Q1-2024:Q4 döneminde konut birim fiyatları ile konut faiz oranları arasındaki ilişkiyi ampirik olarak incelemektedir. Bununla birlikte, elde edilen veriler, Türkiye'de konut birim fiyatları ile konut faiz oranları arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, piyasa dinamiklerinin analizi ve etkin politika geliştirilmesi açısından da kritik bir önemdedir. Filiz Yıldırım ve Aybüke Yılmaz'ın birlikte Türkçe dilinde yazmış oldukları 'Deprem Nedeniyle Ülke İçinde Yerinden Edilme ve Sosyal Hizmet Müdahaleleri' başlıklı derleme çalışma dergimizin Nisan sayısının üçüncü makalesidir. Bu çalışmada, depremlerin neden olduğu bir başka kriz ortaya çıkmaktadır. Ülke içinde yerinden edilme nosyonunu artıran ve toplumsal yaşamı dönüştüren depremler afet yönetiminin aşamaları odağında, sosyal hizmet perspektifinden incelenmiştir. Depremler yüksek düzeyde can kayıplarına, biyopsikososyal ve çevresel sorunlara neden olmanın yanı sıra ülke içinde yerinden edilmeyi artırmakta ve toplumsal yaşamı dönüştürmektedir. Depreme maruz kalarak ülke içinde yerinden edilen bireyler çeşitli dezavantajların kesişiminde zorlayıcı deneyimler yaşamaktadırlar. Bu derleme makale, depremler nedeniyle ülke içinde yerinden edilmeyi sosyal hizmet perspektifinden değerlendirmektedir. Böylece bu bireylerin yaşadıkları dezavantajlar afet yönetiminin aşamaları odağında sosyal hizmet perspektifinden tartışılmaktadır. Bu çalışma, afet yönetimi süreçlerindeki sosyal hizmet müdahalelerini deprem kaynaklı ülke içi yerinden edilmelere karşı duyarlı hale getirmeyi hedefleyen öncü bir bilimsel girişimdir. Yapılan öneriler, sosyal hizmet uzmanları ve tüm afet çalışanları ve politika yapıcılara etkili müdahaleler geliştirilmesinde rehber niteliği taşımaktadır.

Bu bağlamda, titiz, yapıcı ve teşvik edici raporları için Nisan Sayısına katkı koyan hakemlere; Editörler Kurulu ve Uluslararası Danışma Kurulu üyelerinin Dergimiz için ortaya koydukları akademik ve düşünsel destekleri ve bu sayıda katkıda bulunan tüm yazarlara bilimsel katkılarından dolayı içtenlikle teşekkür ederiz.

Editorial,

Dear readers, authors, and researchers,

We are pleased to present our April Issue, the first issue of 2026. In this issue, we are once again witnessing the changing and increasingly challenging conditions of our world. Despite all these conditions, publishing in the field of Social Sciences and addressing these issues to the best of our ability is becoming increasingly critical with each passing day.

Prof. Dr. Evren Balta, well-known for her academic work in fields such as Foreign Policy and Security, published a book a few years ago titled *The Age of Anxiety: On Violence, Belonging, and Politics*. One of the book's chapters presents a highly enlightening discussion on the question, 'Are we on the brink of a Third World War?' We must acknowledge that there is a significant split in opinion regarding the answers to this question. Whatever we may think about this question, one thing is certain: We live in a constantly changing world and an age filled with anxiety and uncertainty. In various geographical and political contexts around the world, wars and conflicts have recently proliferated like mushrooms, the values and principles upon which the modern international system and relations are built are being eroded a little more each day, archaic and primitive methods of punishment are not only being brought back into the discussion, but also being put into practice in some places, established rules of diplomatic courtesy have been swept away, and in this bleak and suffocating atmosphere where the actors responsible for ensuring international peace and security create new crises and insecurity every day, and far-right populist parties and nationalist demagogues are gaining tremendous momentum, it is, of course, no easy task to foresee what tomorrow will bring, to contend with direct and/or indirect effects, or to engage in academic production. Precisely for these reasons, publishing the April Issue and subsequent issues during this 'Age of Anxiety' has become an even greater academic responsibility for the *NEU Social Sciences Journal* than ever before.

This volume of the Journal has been prepared at a time when the outlook in the international system appears particularly gloomy, and addressing these realities is crucial and obligatory, as we stand at crossroads. Undoubtedly, the world today faces renewed challenges compounded by deglobalization and deinternationalization tendencies, which have profound consequences for political, economic, social, and other aspects, further elevating the level of anxiety and contributing to the state of uncertainty. However, these difficulties and challenges are not immune to resistance, whether collectively through human agency or stemming from the structures and cultures that have established their dominance over time on these lines. Nevertheless, the implications of these concurrent transformations, which may be observed to be intensifying over time, cannot be ignored. Military, economic, and other emerging conflicts, such as cyberwarfare, cannot be overlooked in their far-reaching impacts on various other levels. Even regional wars leave behind changes in the world, reflecting the exacerbation of problems related to global political shifts. The increasing number of refugees, the hurdles confronting international organizations, and the economic and social repercussions, such as rising inflation, increased living costs, and disruptions to supply chains, are all influenced by these shifts and vice versa. The

transformations are also contributing to constraints that are leading to issues in communication and mobility. Taken together, these interceptions and/or transformations generate layered challenges that increasingly strain systems of governance, while also reshaping patterns of ordinary people's lives.

It is imperative to stress that the current international system has undergone a violent transformation over the last few decades, which has led to theoretical and conceptual discussions on the erosion of the universally accepted norms and values that had been proclaimed the 'liberal international order' since 1945. There were, of course, always fluctuations in the state of world affairs after the end of the Cold War. However, in the course of just over 20 years, the world witnessed the US strike against Iraq in 2003, the Russia-Ukraine war, the extended violence in Palestine in the aftermath October 2023, and, most recently, the US-Israel war against Iran, among other events. These recent wars have had profound and irrevocable consequences for the global system, exposing and unveiling the argument that the 'liberal' world order has, in fact, been an 'illusion'. The wars and conflicts have been heavily marked by impunity, the suffering of civilians, and increased South-South migration, and their consequences have been strongly reflected across our immediate region. As of 2026, Venezuela, Syria, Afghanistan, Ukraine and Sudan constituted the major sources of refugees. A key point here, however, is that, as also noted above, according to figures provided by the UNHCR, the vast majority of refugees fleeing violence are subsequently hosted by either low- or middle-income countries. In this vein, academic studies and other research addressing the root causes of such protracted violence and the political as well as socio-economic spillover effects of unresolved conflicts are extremely important. Academia must align its primary goal of knowledge production which goes beyond the mainstream paradigms which, in fact, neglect the nexus between knowledge and power. In doing so, academic researches need to prioritize enriching conceptual debates which would search for a better world in which civilians are protected and international law is enforced. Recognition of this urgent need has served as the main inspiration for the preparation of our April Issue.

This age of anxiety provides for multi-layered crises that affects the whole world, both financially, geopolitically, ecologically and societally, as it also leads to a growth of all problems triggering one another, making our world even more complicated. The articles of the April issue of the *NEU Social Sciences Journal* are also considered among the main examples of the crises unfolding around the world. The review article authored by Zeynep Doğa Demirel on 'Israel– Hamas Conflict When Normalization Meets Escalation: The Abraham Accords in The Shadow of the Israel– Hamas Conflict' is the first article of our Journal's April issue. This article examines the forces behind the signing of the Abraham Accords since 2020, focusing on how the signatory states responded to the 2023 Israel-Hamas conflict. The study reveals that for the UAE and Bahrain, the Iranian threat was a priority, while for Morocco and Sudan, national interests were more important than the Israeli-Palestinian conflict. Furthermore, by comparing these countries' responses to the Israel-Hamas conflict, the article contributes to broader discussions regarding the future of diplomacy in the Middle East and the sustainability of the normalization process, highlighting the dynamic interplay between regional security concerns and the Abraham Accords.

The second article in this volume is a research article titled ‘A Study on Housing and Housing Prices in Turkey from the Perspective of Sustainable Development Goals’ and is penned by Fehime Gunbeği in the Turkish language, where the author notes that based economic and structural crises, the concept of housing plays an important role in achieving sustainable development goals in addition to being a basic necessity for individuals and families. Starting from the point of housing sector and insufficiency in the housing sector leading to negative consequences such as social alienation, health problems, and educational inequalities, this study empirically examines the relationship between housing unit prices and housing interest rates in Turkey during the period of 2010: Q1-2024: Q4 using the Toda-Yamamoto causality test. Furthermore, the obtained data reveals that there is a bi-directional causality relationship between housing unit prices and housing interest rates in Turkey. This finding has critical importance for understanding the dynamics of the housing market and developing effective policies. The last article of our April issue is a review article and is about another crisis issue that is caused by earthquakes. It is written in the Turkish language by Filiz Yıldırım and Aybüke Yılmaz and titled as ‘Earthquake-Induced Internal Displacement and Social Work Interventions’. The article analyses earthquakes that have increased the notion of internal displacement and transformed social life, with a focus on the stages of disaster management, from a social work perspective. Earthquakes cause a high level of fatality as well as bio- psycho-social and environmental problems, and they transform social life as they increase internal displacement. Individuals displaced within the country because of an earthquake face difficult experiences at the intersection of a variety of disadvantages. This review article examines internal displacement caused by earthquakes from a social work perspective. So that an individual’s disadvantages are discussed from a social work perspective with a focus on the stages of disaster management. This study is the first scientific initiative to develop recommendations for making social work interventions in disaster management phases sensitive to internal displacement due to earthquakes. The proposals of the article can guide social work professionals, disaster management practitioners, and policymakers in developing effective interventions in disaster management phases.

Despite the socio-economic and political challenges noted above, we remain hopeful that critical questions asked by academia and the quest for universal scholarship will light new paths forward. In this context, we would like to express our gratitude to the reviewers for their meticulous, insightful and encouraging reports, and also sincerely appreciate the continuous academic and ideational support of the Editorial Board and the International Advisory Board members as well as the contributions of the authors in this issue.

With our best regards,

Nur Köprülü – Zehra Azizbeyli – İbrahim Ayberk – Abdullah Alkatheri

NEU Social Sciences Journal - Editorial Team

İÇİNDEKİLER/ TABLE OF CONTENTS

Editörden.....	1
İçindekiler.....	7

Derleme Makale / Review Article

Zeynep Doğa DEMİREL

When normalization meets escalation: The Abraham Accords in the shadow of the Israel– Hamas conflict (*Normalleşme turmanışla buluştuğunda: İsrail-Hamas çatışmasının gölgesindeki İbrahim Anlaşmaları*)..... 8-34

Aybüke Yılmaz – Filiz YILDIRIM

Deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilme ve sosyal hizmet müdahaleleri (Çatışma sonrası toplumlarda referandumun anayasal meşruiyet üzerindeki etkisi: Ruanda’dan çıkarılacak dersler).....64-91

Araştırma Makalesi /Research Article

Fehime GÜNBEĞİ

Sürdürülebilir kalkınma hedefleri perspektifinden Türkiye’de konut ve konut fiyatları üzerine bir inceleme (*A Study on Housing and Housing Prices in Turkey from the Perspective of Sustainable Development Goals*).....35-63

Yayın İlkeleri / *Publication Rules*.....92-94

Yayın Etiği ve Yayın Görevini Kötüye Kullanma Beyanı /
Publication Ethics and Publication Malpractice Statement.....95-100

Yazım Kuralları / *Article Submission Guidelines*..... 101-105

WHEN NORMALIZATION MEETS ESCALATION: THE ABRAHAM ACCORDS IN THE SHADOW OF THE ISRAEL–HAMAS CONFLICT

Zeynep Doğa DEMİREL*

ABSTRACT

This review explores the factors influencing the signing of the Abraham Accords and their implementation since 2020, focusing on the ways in which signatory countries have responded to the 2023 Israel– Hamas conflict. Through analyses of the regional implications of that conflict, the study considers how Iran’s influence and the national interests of signatory countries have shaped diplomatic policies toward Israel. For the UAE and Bahrain, the Iranian threat outweighs the importance of the Israeli–Palestinian conflict, while for Morocco and Sudan, other national interests take precedence. Based on such comparisons of these countries’ responses to the Israel– Hamas conflict, this study offers a more nuanced understanding of the dynamic balance between regional security concerns and the implementation of the Abraham Accords, contributing to broader discussions on the future of Middle East diplomacy and the stability of the normalization process in the face of ongoing conflicts.

Keywords: *Abraham Accords, Israel– Hamas war, Gaza, Israeli–Palestinian Conflict, normalization, Iran, Arab–Israeli relations*

ÖZ

NORMALLEŞME TIRMANIŞLA BULUŞTUĞUNDA: İSRAİL-HAMAS ÇATIŞMASININ GÖLGESİNDEKİ İBRAHİM ANLAŞMALARI

* MA Student, Department of Political Science, Ludwig Maximilian University, Munich/ Germany.

(doga.demirel@campus.lmu.de) (<https://orcid.org/0009-0001-4994-3857>)

YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. XIX, No. 1, (Nisan 2025)

Geliş Tarihi: 9 Kasım 2024

Kabul Tarihi: 29 Aralık 2025

Bu makaleden alıntı yapmak için: Demirel, Z. D. (2026, Nisan), YDÜ SOSBİLDER, 19(1), 8-34.

Bu derleme makalesi, 2020'den bu yana İbrahim Anlaşmaları'nın imzalanmasının ardındaki itici güçleri inceleyerek, imzacı ülkelerin 2023 İsrail-Hamas çatışmasına nasıl tepki verdiğine odaklanmaktadır. Bu çatışmanın bölgesel etkilerini analiz ederek araştırma, İran'ın etkisinin ve her ülkenin ulusal çıkarlarının İsrail'e yönelik diplomatik politikaları nasıl şekillendirdiğini incelemektedir. Çalışmanın temel argümanı, BAE ve Bahreyn için İran tehdidinin İsrail-Filistin çatışmasından daha etkili olduğunu, Fas ve Sudan için ise ulusal çıkarların öncelikli olduğunu ileri sürmektedir. Bu ülkelerin İsrail-Hamas çatışmasına verdikleri tepkileri karşılaştırarak, bu çalışma bölgesel güvenlik endişeleri ile İbrahim Anlaşmaları arasındaki dinamik etkileşime dair ayrıntılı bir anlayış sunmakta ve devam eden çatışmalar karşısında Orta Doğu'da diplomasinin geleceği ve normalleşme sürecinin sürekliliği üzerine daha geniş tartışmalara katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İbrahim Anlaşmaları, İsrail-Hamas savaşı, Gazze, İsrail-Filistin çatışması, normalleşme, İran, Arap-İsrail ilişkileri.*

1. Introduction

The question of Palestine, constituting a protracted conflict and a key problem at both the regional and the broader international level, remains unresolved. The foundation of Israel in 1948 triggered ongoing conflict between Israel and Arab countries and the First Arab–Israeli War marked a turning point in a new phase in the Middle East, unveiling two conflicting narratives. From the Israeli point of view, the war of 1948–1949 is considered a war of independence, while from the perspective of Palestinians, it is described as the *Nakba*, or catastrophe. The 1956 Suez Crisis and 1967 Six-Day War were subsequent wars fought by Israel against various Arab countries, such as Egypt, Syria, and Jordan. After the 1967 Six-Day War, the “Three No’s Policy” was adopted by Arab states at a summit of the League of Arab States (henceforth Arab League) in Khartoum, Sudan: no peace with Israel, no recognition of Israel, and no negotiations with Israel. This decision reflected a unified or coherent Arab position toward Israel at that time, which also contributed to the surfacing of a ‘normative structure’ within the Arab world (Barnett, 1999), tacitly or explicitly. The 1973 Yom Kippur War, the Lebanon Wars of 1982 and 2006, the First Intifada (1987–1993), and the Second Intifada (2000–2005) were further steps in the seemingly endless conflicts between Arabs and Israelis.

While stability and peace remained unattained in other regional countries including Yemen, Libya, and Syria, a new conflict broke out in Gaza between Israel and Hamas. On 7 October 2023, Hamas launched missiles against Israel in an attack called Operation Al-Aqsa Flood. The missile strikes by Hamas, the mutual seizing of numerous hostages, and the massive retaliation of Israel with ground operations in Gaza signified the beginning of another front of armed conflict in the Middle East.

In this context, this review article aims to explore the key actors and their choices in signing the Abraham Accords in 2020 and to shed a light on the future of these Accords in a changing regional political and security environment since the outbreak of the war on Gaza and its effects of which also reverberated and expanded across the region. The Israel–Hamas conflict has unquestionably had significant spillover effects on the prolonged Arab–Israeli conflict. Due to the stagnancy in reaching a comprehensive peace settlement between Israel–Palestine which has been clearly jeopardized since the Oslo Accords, in addition questions have arisen regarding the role of the Palestinian Authority (PA) in both Gaza and the West Bank. Furthermore, the Israel–Hamas conflict has had regional repercussions. Normalization processes in the bilateral relations of regional countries and Israel have been postponed and the possibility of a broader regional war has been heightened (International Crisis Group, 2024).

Despite the extent of previous conflicts, important peace initiatives have been achieved between Israel and Arab countries since Camp David in 1979, although the question of Palestine and the future of a Palestinian statehood has remained unresolved. In this context, the Madrid Conference (1991), Oslo Accords (1993), Israel–Jordan Peace Treaty (1994), Beirut Summit and Arab Peace Initiative (2002), and Deal of the Century (2019) are of particular importance. Building on those milestones, the present study focuses on the Abraham Accords, which were signed on 15 September 2020 and constituted a significant step in reshaping the relations between Israel and Arab states in the region. However, the Abraham Accords are not, and should not be seen as, a substitute for further Israeli–Palestinian negotiations in pursuing sustained regional peace with Israel (Sperling & Trumpfheller, 2025, p. 104).

Following this introduction, the qualitative research methodology of the study is explained. In Section 3, the current literature on the Israel–Hamas conflict and its impact on the Abraham Accords is reviewed with emphasis on the

similarities and differences among the selected studies in the existing literature, thereby establishing an analytical connection to the research agenda of the present work. Thereafter, Israel's relations with the signatory countries prior to the signing of the Abraham Accords are examined. In this way, the study analyzes how those countries have responded to the war on Gaza and its repercussions, evaluating the consequences of the enduring conflict on the stability and future of the Abraham Accords. The central aim of the study is to identify how the United Arab Emirates (henceforth: UAE), Bahrain, Morocco, and Sudan as signatory countries of the Abraham Accords have approached the newest Israel– Hamas conflict and compare their policy approaches to the conflict.

Ultimately, the main argument of this study is that the national interests of the signatory countries of the Abraham Accords have played pivotal roles in their relationships with Israel. More specifically, national interests are of greater importance than the Israeli–Palestinian conflict. For the UAE and Bahrain, the threat posed by Iran is of greater importance than the Israeli–Palestinian conflict, while Morocco and Sudan prioritize their domestic national interests above all else. Within this framework, external and internal factors that reflect both similarities and differences among these countries will be analyzed.

2. Methodology

In undertaking this review article, a qualitative research method was adopted. As described by King et al. (1994), qualitative research methods encompass various approaches that, by definition, depend on non-numerical measurements. This type of research typically emphasizes one or a few cases, utilizes interviews or in-depth analyses of historical documents, employs a discursive approach, and aims to provide a well-rounded or thorough description of a particular event or unit. However, despite having a limited number of cases, qualitative researchers typically engage with vast quantities of data from their research.

In accordance with the definition of King et al. (1994), this qualitative study draws its main data from secondary sources to investigate the policies of the UAE, Bahrain, Morocco, and Sudan and the future of the Abraham Accords. A comprehensive approach integrating primary and secondary sources, including newspapers and official statements, was adopted to bring an in-depth analysis.

3. Analytical Overview of Existing Literature on the Abraham Accords, Normalization Paradigm and its impact on Regional Stability

The normalization of relations between Arab countries and Israel, encapsulated by the Abraham Accords, reflects a significant shift in the Middle East's regional political landscape, where economic interests and shared security concerns have begun to take precedence over traditional conflict-resolution approaches. A previous study by Abdullayev (2024) titled "Between Peace and Conflict: The Middle East after the Abraham Accords" highlights the incentives for Bahrain, the UAE, Sudan, and Morocco in normalizing their relations with Israel and the impact of the 2023 Israel– Hamas conflict on those relations. This study contends that the primary driver of the Abraham Accords was the desire of Arab states to deepen their military and technical cooperation with the United States (henceforth: US); this motivation is described as the decisive factor in the normalization of relations with Israel by the UAE, Bahrain, Sudan, and Morocco in 2020.

However, according to Abdullayev (2024), rather than ensuring regional stability, this normalization process has resulted in a reshaping of the balance of power that has marginalized the traditional Palestinian–Israeli peace process, and Palestinian perceptions of the accords as a "stab in the back" undermine their legitimacy. Abdullayev (2024) emphasizes that the long-term success of the Abraham Accords depends on a resolution to the Israel– Hamas conflict and the establishment of lasting peace in Gaza; the continuation of the conflict significantly diminishes the impact of the accords.

The UAE has maintained its diplomatic relations with Israel in spite of the escalation of violence in Gaza, with this decision indicating that strategic and economic interests outweigh other aspects of US or Israeli cooperation for the UAE. Bahrain has continued benefiting from economic and defense cooperation but withdrew its ambassador to Israel and suspended economic ties following the Israeli attacks in Gaza, constraining the durability of the Abraham Accords. Morocco has maintained its relations with Israel through a multilateral declaration signed under US leadership but must balance regional security with its existing treaty obligations, leading it to take a cautious stance in the face of the Gaza crisis. Finally, Sudan has distanced itself from the Abraham Accords, adopting a new geopolitical orientation as a result of domestic political turmoil and Iranian–Saudi

influence. As argued by Abdullayev (2024), the role of the Abraham Accords in the region will ultimately remain limited if lasting peace is not achieved in Gaza and Arab–Israeli relations are not restructured to address the Palestinian issue. The current motivations, however, are primarily shaped by national interests.

The recent study by Harutyunyan (2025) similarly explored diplomatic relations and normalization processes between Israel and the UAE, Bahrain, Morocco, and Sudan, focusing on the Abraham Accords. As described in that study, these countries appear to have begun prioritizing their national interests after the signing of the accords in 2020, with the Palestinian issue being relegated to a position of secondary importance. Partnerships in economic growth, security cooperation, and technology have become more prominent at the policy level, although pro-Palestine sentiments remain strong at the public level. The UAE has particularly emphasized economic diplomacy and scientific cooperation while Bahrain has focused more on security, establishing closer ties with Israel due to threats posed by Iran. Morocco participated in the normalization process with a focus on the issue of Western Sahara, motivated by both historical ties and the mediating role of the US. Various examples are used in the article to show that the agreements rapidly led to commercial, military, and diplomatic cooperation and improvement in economic indicators.

According to Harutyunyan (2025), the Israel– Hamas conflict brought a new dynamic to this normalization process. Hamas’s attack on Israel on 7 October 2023 and the subsequent Israeli response produced a massive anti-Israel backlash across Arab societies; both street protests and diplomatic pressure increased. However, the political leaders of Arab countries did not suspend agreements with Israel, considering both internal and external threats and economic advantages. Only some investments and projects experienced delays. Saudi Arabia proclaimed the temporary suspension of its normalization process with Israel due to the conflict in Gaza but did not completely sever relations, leaving future possibilities open. The article thus highlights the tension between public reactions and political balancing acts, concluding that public pressure in the signatory countries has forced politicians to act more cautiously. According to Harutyunyan (2025), the Palestinian issue had been pushed to the background after the signing of the accords, but it returned to the forefront with the Gaza conflict. However, national interests and security priorities have remained unchanged. Regional states have maintained their relations with Israel, particularly through US mediation, due to

structural factors including Iranian threats. Despite increased public pressure, Arab leaders have continued to pursue normalization efforts with aims of protecting regional stability and security. Harutyunyan (2025) argues that while the diplomatic cooperation established by the Abraham Accords has been relatively constrained by the conflict in Gaza, it has not been structurally damaged and remains sustainable in both the medium and the long term. These claims are supported by concrete data throughout the article.

The changing regional landscape and the repercussions of the events of 7 October inevitably raise the question of how the delicate balance of bilateralism can withstand such shocks. Does the durability of normalization between states and the very essence of the Abraham Accords result in mere ceasefires, maintained solely by a lack of viable alternatives in the face of increasing pressure from below? Will bilateral logic continue its seemingly inevitable existence, silently weathering the ongoing tumult of adversity, or will it be doomed to the weight of legacy grievances? Is there a way to move beyond this vicious circle.

Sperling and Trumpfheller (2025) highlight the resilience of the bilateral relations established within the framework of the Abraham Accords during the 2023–2025 Gaza conflict, examining it with a five-step analysis. They emphasize that the accords signed in 2020 initiated new Arab–Israeli economic and defense partnerships based on security, trade, and “pragmatic diplomacy”. First, in the economic dimension, exports from the UAE, Bahrain, and Morocco to Israel increased dramatically between 2020 and 2022, with total bilateral trade reaching approximately \$10 billion over that three-year period. This trade volume continued to grow during the conflict in Gaza despite the global recession. Second, security cooperation was shaped by Iran’s threats to the region; joint Red Sea naval exercises took place in 2021 and the UAE purchased the SPYDER air defense system from Israel in 2022 (Cornwell and Irish, 2022). The continuation of secret meetings at the US Central Command in Manama in June 2024 reflected the continuation of shared perceptions of threats. Third, public diplomacy was strained in this period and criticism of Israel increased within the sphere of Arab public opinion in line with Hamas attacks. However, relations were not completely severed due to the value placed on economic benefits and the balance of power between the US and Israel. Fourth, the UAE’s policy of separating economics from politics and Bahrain and Morocco’s adoption of similar stances indicated that the primary driver of normalization in this period was national

interests. Finally, Sperling and Trumpfheller (2025) argue that the long-term sustainability of these bilateral relations depends on the resolution of the Palestinian issue and the achievement of lasting peace in Gaza; otherwise, the impact of the Abraham Accords will be limited. This analysis reveals that the potential of the Abraham Accords lies not only in its “security/economy”-based framework; it is a critical model for regional stability.

Overall, both Sperling and Trumpfheller (2025) and Harutyunyan (2025) suggest that under changing regional conditions and against emerging regional tensions, normalization and bilateral engagement have been sustained by idealistic narratives of transformative peace. However, a rational accounting of security, economic interests, and geopolitical posturing is needed. The review study argues that the sustainability and changes in character of the Abraham Accords reflect the fact that these accords are the product of states’ national and rational interests, and framing normalization as a transactional, sovereignty-based process driven by rational self-interest justifies negotiation on political grounds.

On the other hand, Abdullayev (2024) argues that the main incentive of the signatory countries of the Abraham Accords was to strengthen their relationships with the US. The present study acknowledges the importance of those relationships but contends that the primary motivation behind these normalization efforts is the pursuit of broader national interests, not merely alignment with the US. Building on that claim, this study critically examines the distinct motivations of each signatory country, highlighting how the Abraham Accords reflect strategic calculations influenced by both Iran’s regional threat and specific national interests, as well as assessing the implications of the most recent Israel– Hamas conflict.

Ultimately, at the core of all three studies discussed here, there is a decisive conclusion: without a sustainable solution to the Palestinian issue, the transformational promise of the Abraham Accords is inherently limited.

4. The Abraham Accords: Actors and Choices

Under the auspices of the US during the first Trump administration, Israel and several Arab countries began initiating a normalization phase. In 2020, the UAE led the way in normalizing relations with Israel by signing the Abraham Accords and Bahrain soon followed. Later that year, Morocco also established diplomatic ties with Israel as part of a comprehensive deal. Sudan became a

formal signatory of the Abraham Accords in 2021, joining the other countries within a framework established to normalize the relations of Arab states with Israel (Guzansky & Marshall, 2020). This historic agreement, which came 26 years after the Jordan–Israel peace treaty, constitutes only the third instance of normalization between Israel and its Arab neighbors. Before 2020, only Egypt and Jordan had formalized peace and normalized relations with Israel.

Unlike the peace treaties signed between Israel and Egypt (Camp David Accords, 1978-79) and Israel and Jordan (Wadi Araba Treaty, 1994), which both ended active hostilities after wars between Israel and those countries, the signatories of the Abraham Accords, including the UAE, Morocco, Bahrain, and Sudan, had not previously been in a state of war with Israel. However, all four signatory countries had adopted the “Three No’s Policy” at the Arab League Summit in 1967. Therefore, the Abraham Accords constituted a paradigm shift toward the building of diplomatic cooperation and connectedness as well as economic ties with Israel. At the same time, Emirati leaders portrayed the accords as a mechanism that “would allow them to push for a just settlement of the Israeli-Palestinian conflict”, although changes were not observed in Israel’s policies toward Palestinians (International Crisis Group, 2024).

The primary motivation for these full normalization agreements between Israel and Arab countries was to promote peace, prosperity, and regional stability, both among the signatories and across the broader Middle East (Singer, 2021). Rather than focusing on the Israeli–Palestinian conflict or pursuing a two-state solution, the Abraham Accords aimed to enhance cooperation across various civilian sectors, including healthcare, agriculture, tourism, energy, environmental protection, and innovation. Additionally, the accords focused on economic integration, offering potential economic benefits such as GDP growth, free trade agreements, job creation, the expansion of economic activities, and private sector development (Egel et al., 2021). Indeed, the results of globalization in enhancing regional connectivity were an important source of inspiration. The intensive circulation of goods, money, people, and information on a global level had given rise to the need for connectivity between Israel and neighboring Arab countries.

It is important to note that these efforts for the normalization of relations between Israel and the four Arab signatory countries were pursued without reaching a comprehensive solution for the Israeli–Palestinian conflict or taking steps toward the establishment of a viable and durable Palestinian state.

Furthermore, the UAE, Morocco, Sudan, and Bahrain have not historically been key parties unequivocally involved in Arab–Israeli conflicts. Nevertheless, the four signatories acknowledge the Abraham Accords as an important step for the development of a two-state solution. Specifically, Norlen and Sinai (2020) suggest that closer relationships with Israel could provide its new Arab allies with greater leverage to pressure Israeli leadership into pursuing a just and legitimate solution to the Palestinian issue, potentially leading to a two-state solution. To achieve this, Arab states must sustain mutually advantageous relationships with Israel, addressing both economic and political interests. These interests vary among the signatory countries, as will be analyzed in the following subsections, which provide detailed examinations of each country’s relationship with Israel.

4.1. The United Arab Emirates (UAE)

Relations between the UAE and Israel had been marked by mutual distrust and hostility before the signing of the Abraham Accords, in line with the long-standing Arab–Israeli conflict. Like many other Arab countries, the UAE advocated for the establishment of a Palestinian state. As a member of the Arab League, the UAE consistently supported the Palestinian people. It refused to acknowledge both Israel’s occupation of territories in the Middle East and the state of Israel itself, officially prohibiting the entry of Israelis into its territory in accordance with a general boycott of Israel that dated back to the Khartoum Conference following the 1967 Six-Day War (Zaga, 2018). This boycott aimed at politically, economically, and diplomatically isolating Israel as part of broader efforts to challenge its existence and strengthen support for the Palestinian cause. The UAE was clear in its intentions of maintaining its non-recognition of Israel until a comprehensive solution to the Israeli–Palestinian conflict could be found.

Relations between the UAE and Israel improved significantly after the signing of the Abraham Accords, which constituted a pivotal shift in Arab–Israeli relations. The primary goal of the accords was to promote peace and prosperity in the Middle East in line with the belief that such a goal could only be achieved with resolution of the Israeli–Palestinian conflict. The UAE accepted that establishing formal ties with Israel, rather than continuing to deny its existence, would better support that resolution process. The signatory countries of the Abraham Accords acknowledged that Palestinian–Israeli peace was not a central condition of the agreement, but they believed that the accords would nevertheless

contribute to peace in the region. According to Esfandiary and Jandali (2024), the UAE did not prioritize a two-state solution or support for the Palestinian cause in making its decision to sign the accords, but did cite those factors as secondary justifications for doing so.

The region has also faced an escalating Iranian threat, which served as another motivation for signing the accords. For the UAE, disputes with Iran pre-date the establishment of both the UAE as an independent state and the Islamic Republic of Iran, with Pahlavi Iran occupying the islands of Greater Tunb, Lesser Tunb, and Abu Musa immediately after the withdrawal of British forces from the area in 1971. After its establishment, the UAE immediately claimed sovereignty over those islands, and this dispute has yet to be resolved (Habibi, 2010). On the other hand, from the Israeli perspective, the Iranian Revolution, driven by the ascension of Ayatollah Ruhollah Khomeini and the establishment of an Islamic Republic, introduced fundamental changes to Iran's foreign policy and reshaped the Iranian approach to Israel. With the consolidation of the new Islamic regime, opposition to Israel became a strategic and ideological goal (Itzchakov, 2023). Therefore, it can be said that Israel and the UAE both adopted the mindset of "the enemy of my enemy is my friend," which played a key role in fostering rapprochement between these two states.

In this regard, Bahgat (2009) argues that maintaining Arab peace is vital for containing Iran. He links the US policy of containment of Iran, which aims to isolate the country, to attempts to establish a bloc comprising the Gulf Cooperation Council (GCC) plus the two countries that had signed peace agreements with Israel, thus including Saudi Arabia, the UAE, Egypt, and Jordan. This bloc was intended to bring together the region's "moderate" Arab states to form a common defense mechanism against threats such as Iran's nuclear ambitions or Hezbollah and Hamas. Therefore, strengthening the peace and cooperation among Arab countries has been presented as a key tool for limiting Iran's influence in the region and achieving a balance consistent with the strategic objectives of the US.

It seems that the UAE signed the Abraham Accords with Israel for a more united and secure Middle East, resulting in the full normalization of their relations. These Accords established bilateral agreements encompassing a wide range of areas from finance and investment to visas and consular services. In addition, both countries pledged to engage in ties that would embrace trade,

tourism, culture and sport, energy, environment, education, maritime arrangements, agriculture, food security, and water (US Department of State, 2020). However, the attacks of 7 October 7 disrupted –if not entirely halted—the progress of the Abraham Accords, resulting in a diplomatic stalemate between the signatory countries. According to Khalil (2023), the UAE initially voiced “deep concern” over Israel’s ongoing escalation, stressing the urgent need to halt the violence and protect civilian lives. In theory, the UAE has opposed Israel’s far-right government since the conflict started, supported ceasefire and a two-state solution, and, in practice, aided Gaza. Nereim (2024) notes that, in response to the conflict, Emirati officials have thus far concentrated on providing supplies to Gaza, increased their vocal opposition to Israel, and demanded a ceasefire and the establishment of a Palestinian state. The UAE did not, however, withdraw itself from the Abraham Accords and it does not appear that it will.

The UAE’s reluctance to terminate the agreement may be attributed to the fact that the UAE, like the other signatories of the accords, is an Arab country, but is nevertheless not a direct party to the Israeli–Palestinian issue. In September 2024, Yousef Al Otaiba, the Emirati ambassador to the US and a central figure in the establishment of the accords, stated the following: “What the Abraham Accords did was just buy more space for diplomacy and for a two-state solution ... We cannot solve that. That has to come from the players in the region themselves” (as cited by Krasna, 2024, para. 14). Thus, from the perspective of the UAE, the accords were an important step toward achieving peace in the Middle East and withdrawing from them could put the question of Palestine in a new deadlock.

Economic factors also played a role in the UAE’s decision to maintain the Abraham Accords. The Accords have already provided significant economic advantages to the UAE. In this context, Guzansky and Feuer emphasize that with the signing of the Accords “the reported volume of trade between Israel and the Emirates (which is the second largest economy in the Middle East) has reached about half a billion dollars, including diamonds, which accounted for most trade between the countries even before normalization” (2021, p. 8). Israel, meanwhile, can buy oil from its new oil-rich trading partner without dependency on other countries. This allows the UAE to uphold its economic development plan and launch a transition policy to direct “its oil-based economy toward a leading position in the global knowledge economy” (Zafar et al., 2023, p. 71).

Furthermore, these mutually beneficial economic ties have the power to create a domino effect. Fostering economic ties will not only bring investment; it will also inspire cooperation in areas of defense and security. More importantly, strengthening ties with Israel also means strengthening ties with the US. Therefore, the Abraham Accords are mutually beneficial on many levels, fostering regional stability and security, which was the primary objective of the accords from the outset.

Finally, the UAE could potentially play a vital role in reconstructing Gaza when the conflict ends. If the UAE withdraws from the accords, it will lose any possible leverage in future negotiations, but if it remains a signatory, it may be able to influence Gaza's recovery. In Gaza City, destruction rates exceed 92%, with densely populated neighborhoods transformed to landscapes of rubble (Badawi, 2025, p. 1). In this regard, the UAE may be able to assume a role as a significant actor together with Saudi Arabia in the event of a lasting ceasefire. Financial and political support from the UAE for the reconstruction of Gaza could possibly result in "a US-backed initiative toward a two-state solution" (Magid, 2023, para. 1).

Roem (2024) further notes that the UAE, as a powerful Gulf monarchy and a key ally of the US, has made substantial investments in Israel's infrastructure and technology. Although military aid is not possible, the UAE is strategically placed to fund Gaza's rebuilding, bringing the UAE international prestige in the process. In this context, the UAE now enjoys bargaining power that it would lack in the absence of the Abraham Accords.

4.2. The Kingdom of Bahrain

Like many of the Arab states, Bahrain has supported the right of the Palestinian people to exist from the beginning and it joined the Arab League's boycott of Israel. Nevertheless, covert diplomacy existed between Bahrain and Israel after the 1990s despite Bahrain's official non-recognition of Israel, characterizing a relatively peaceful era in terms of Arab-Israeli relations, particularly with the Oslo I and II Accords.ⁱ

ⁱ The Oslo I Accords of 1993 marks the first peace agreement between Israel and the Palestine Liberation Organization (PLO). With this agreement, the two parties mutually recognized each other, the Palestinian Authority (PA) was later established, and the future

Manama played a limited overt role in the post-Oslo period, inviting Israel's Minister for the Environment to visit in 1994 (Black, 2019). Thus, the post-Oslo era was a crucial turning point in the advancement of Arab–Israeli relations. Following the 1993 signing of the Oslo I Peace Accords by Israel and the Palestine Liberation Organization, Israel established diplomatic ties with Arab governments in the Gulf region, leading to the opening of commercial missions in each other's capitals; however, many of these missions were subsequently closed after the outbreak of Israeli–Palestinian violence during the Second Intifada in 2000 (Landler, 2020).

Although Bahrain acknowledged that Israel had a right to exist in 2017 by opposing Arab boycotts of Israel (Alhadid, 2022), its formal recognition came only after the Abraham Accords, which made Bahrain the fourth Arab country to recognize Israel. In November 2020, a Bahraini government delegation, headed by the country's foreign minister, arrived in Tel Aviv for the kingdom's first official visit following the normalization of relations with Israel in September (Al Jazeera, 2020). This rapprochement was based on both the Iranian threat in the region and national interests. When the Iranian Revolution took place in 1979, a regional security threat arose with Iran's new aggressive statements and policies. According to Munir and Cheema (2021), Bahrain has simultaneously been dealing with serious threats to its national security, including religious extremism and civil unrest in the north and south, exacerbated by Iran's uprising. Thus, Iran is a mutual point of interest uniting Israel and Bahrain in a collaboration to counter security challenges and threat perceptions in the region. Moreover, the so-called Axis of Resistance has presented a significant threat to countries in the Middle East; it was defined as including Hezbollah in Lebanon, the Assad regime in Syria, the Houthis in Yemen, and Iranian-backed militias in Iraq that are armed and trained by Iran (Steinberg, 2021). The mobilization of these groups reflects attempts by Iran to safeguard its own interests and increase its sphere of influence in the region; in doing so, it poses a security threat to some Middle Eastern countries.

governance of Palestinian territories was outlined. The Oslo II Accords, signed in 1995, further expanded the structuring of Palestinian autonomy that began with Oslo I.

Additionally, national interests played a vital role in Bahrain's signing of the Abraham Accords. Political and economic power in the Kingdom of Bahrain both lie in the hands of Sunni Arabs although the population of the country is predominantly Shia. Since the Islamic Revolution in Iran in 1979, the regime in Bahrain has faced various waves of militant Shia opposition (Knights & Levitt, 2018). One such source of opposition has been the Iranian-backed group Saraya al-Mokhtar, or the al-Mukhtar Brigades, and as a result of the signing of the Abraham Accords, Saraya al-Mokhtar was labeled as a terrorist organization under US law, aligning with and advancing Bahrain's national interests. As for Israel's national interests, the establishment of relations with Bahrain enhanced its regional influence by fostering ties with an Arab nation, thereby contributing to the broader acceptance of Israel within the Arab world. Thus, considering the Iranian threat in the region, Israel and Bahrain strengthened their security cooperation, a process that has served the interests of both countries. Bahrain's Minister of Interior has explicitly defended the Abraham Accords for building a stronger alliance against Iran (Yossef, 2021). Additionally, the trade volume between the two states has grown alongside increased investments. By 2022, the bilateral trade between Israel and Bahrain had increased to \$12.7 million from \$0 in 2019 (Postal, 2023). This development constitutes a mutually beneficial situation, yielding diplomatic, security, and economic gains for both countries.

After the attacks of 7 October, the initial reaction from the Bahraini government was to recall its ambassador to Israel and suspend its economic ties with Tel Aviv (Anadolu Ajansı, 2023). However, the Bahraini government simultaneously exercised caution in its statements about Israel, maintaining their newly established normalized relations and not withdrawing from the Abraham Accords. At the same time, Bahraini leadership was mindful of the dangers of alienating the Arab public by softening its tone on Israel. Thus, Bahrain aimed to continue its relationship with Israel while simultaneously upholding its support for the Palestinian cause, avoiding any actions that might anger the domestic population and navigating this relationship with a balanced approach.

4.3. The Kingdom of Morocco

Morocco's approach to the Israel–Palestine issue has traditionally centered on support for the Palestinian cause. The country has advocated for the Palestinian people's right to self-determination and called for a viable two-state solution to

the conflict. Morocco also participated in the Arab League's boycott of Israel and did not officially recognize Israel before 2020. However, relations between Israel and Morocco existed in various fields before 2020, particularly in the 1990s, when more peaceful Israeli–Arab relations prevailed. In that decade, with the Oslo Accords, Arab countries looked at Israel with less suspicion and more openness to collaboration. As described by Levi (2018), relations between Israel and Morocco entered a “honeymoon” period in 1994 that would continue for six years. In late October 1994, King Hassan II hosted the first of the Middle East/North Africa Economic Summits, intended to promote business cooperation between the Middle East and North Africa in light of the Israel–Jordan peace treaty of 1994. The Arab boycott of Israel was thus lifted with the Casablanca Declaration and liaison offices between Israel and Morocco were opened in Rabat and Tel Aviv. The Second Intifada strained the relations between Arab states and Israel in 2000 but Morocco has generally been considered a “moderate” and “Western-friendly” country, functioning as a strategic bridge for the US, the European Union, and NATO. It has also been described as a key non-NATO ally in security cooperation since 2004 (White, 2024). The Abraham Accords marked a new chapter in cooperation, allowing Morocco to gain US recognition of its claim over Western Sahara.

In signing the accords, the Moroccan government recognized Israel with full normalization of the relations between the two countries. From Morocco's perspective, the Abraham Accords offered several advantages, the foremost of which was US recognition of Moroccan sovereignty over Western Sahara, a long-sought diplomatic achievement. On 10 December 2020, the US recognized full Moroccan sovereignty over all of Western Sahara (Allison, 2021), and this geopolitical gain was supplemented by several other economic and diplomatic benefits. Economically, both Israel and Morocco desired the expansion of bilateral trade, leading to agreements designed to facilitate trade and investment. Labor cooperation was also enhanced, with Israel creating opportunities for Moroccan workers in sectors such as construction and nursing. The diplomatic formalization of relations continued to progress; embassies have now been established in both countries. Security cooperation has also intensified, particularly in the form of intelligence sharing.

In response to the attacks of 7 October, Morocco expressed its concern over the escalating violence and emphasized the need for the protection of civilians.

The Moroccan government has consistently reiterated its support for a two-state solution as the only viable path to peace between Israel and Palestine (Faouzi, 2024). Simultaneously, there were significant public demonstrations in Morocco expressing opposition to Israel, reflecting widespread popular sentiment. According to White (2024), the Israeli–Palestinian conflict has become a new crisis threatening the stability of the Moroccan monarchy, with demonstrators opposing not only Israel itself but also the monarchy’s relationships with both Israel and the US. Accordingly, the “sovereignty bargain” established in Western Sahara by the Abraham Accords has produced a dilemma, with discordancy arising between Morocco’s foreign policy and its domestic stability. While the monarchy seeks to maintain cooperation with Israel and the US with the goal of protecting Western Sahara and gaining further international recognition, the pro-Palestinian public reaction and the growing unity of the domestic opposition are deepening the crisis and jeopardizing the monarchy’s long-term legitimacy (White, 2024).

Despite the attacks of 7 October, Morocco has refrained from terminating the Abraham Accords, recognizing that such a move could jeopardize critical international recognition of its sovereignty over Western Sahara. Therefore, the Kingdom of Morocco’s policy toward the Israel– Hamas conflict can be characterized as a balancing act for King Mohammed VI, who must try to maintain simultaneous support from Moroccan society, Western partners, and Israel, the latter of which has become an important ally in the safeguarding of Morocco’s political interests (CIDOB, 2023).

4.4. The Republic of Sudan

Historically, Sudan maintained a hostile stance toward Israel, aligning itself with the broader Arab world in support of the Palestinian cause. Sudan first began enforcing a law that prohibited any form of engagement with Israel in 1958, banning both direct state relations and professional cooperation with Israeli companies or any organizations linked to Israeli interests (Melman, 2021). As an active participant in the Arab League’s boycott of Israel, Sudan did not formally recognize Israel before the signing of the Abraham Accords. Nevertheless, there were instances of covert or informal interactions between Sudan and Israel over the years, particularly during periods when broader Arab–Israeli relations were more relaxed. Sudan, as an Arab nation, faced pressure to keep pace with broader

geopolitical shifts and confirm its solidarity with the wider Arab world (Abadi, 2006). Sudan's government temporarily escalated its rhetoric against Israel in conjunction with its concerns regarding domestic Muslim radicals, but the challenging realities of internal warfare and a floundering economy forced the government to reconsider its stance and engage with Israel.

In 2020, Sudan became the most recent Arab country to normalize relations with Israel through the Abraham Accords. The decision arose from several strategic considerations, the most important of which was the US agreeing to remove Sudan from its list of "state sponsors of terrorism" (Ulum, 2021). This was crucial for Sudan, a nation transitioning from decades of isolation and economic adversity, because it facilitated access to essential economic aid and debt relief. As described by Hamdi (2023), Sudan viewed normalization with Israel as an opportunity to attract new investments and gain support for stabilization efforts in the face of severe economic challenges. The government hoped to diversify the economy by moving beyond dependence on oil exports, and closer ties with Israel were viewed as a potential tool for achieving that goal. Sudan also recognized the potential value of economic cooperation with Israel in areas such as agriculture, technology, and energy.

In response to the events of 7 October, Sudan emphasized the importance of protecting civilians and voiced concern about the escalating violence in Gaza, reconfirming its belief in a two-state solution as the only path to peace in the region. Significant public demonstrations in Sudan simultaneously reflected strong popular opposition to Israel, but despite that domestic pressure, Sudan's leaders chose not to withdraw from the Abraham Accords. They recognized that such a step could jeopardize the economic and diplomatic gains previously achieved via the accords. Furthermore, Sudan's response to the Israel-Hamas conflict has been significantly constrained by the ongoing civil war between the Sudanese Armed Forces and the paramilitary Rapid Support Forces, which has limited the country's ability to play active roles in international crises. The civil war began in 2023, largely due to historic political tensions between the two factions, particularly in the context of the country's transition to a civilian government following the overthrow of Omar al-Bashir in 2019. The conflict is complex and persistent, having burdened the country for decades (Nashwan et al., 2023), and its roots can be traced to colonial-era policies that favored certain

ethnic groups disproportionately and created a legacy of inequality and resentment.

Sudan's ongoing civil war and inherent instability make it a country with urgent national interests within the international system, complicating any potential decision to withdraw from the Abraham Accords. Sudan supports the Palestinian cause but its own national interests take precedence. The government must attempt to balance the demands of public opinion with its diplomatic obligations to Israel. By vocally supporting the rights of Palestinians (Xinhua, 2023), Sudan aims to reduce domestic dissatisfaction and manage public sentiment while aligning its foreign policy with broader regional concerns. At the same time, it aims to protect its national interests by maintaining its commitment to the Abraham Accords. Israel, meanwhile, aligns with Arab countries like Sudan with the aim of counterbalancing Iran's influence in the region. In its efforts to mobilize Arab and Muslim states to form a political and military alliance against Iran, Israel has reached out to Sudan for support (Afriyie, 2024).

5. Conclusion

The Abraham Accords embody a historic and crucial effort to promote peace and prosperity in the broader Middle East region, facilitating the full normalization of relations between four Arab countries and Israel. This review article has critically analyzed the rationale of those four Arab countries in signing the agreement, tracing the development of the peace process with Israel and examining the impact of the most recent Hamas–Israel conflict on the accords. The findings indicate that although these four countries are similar in having never been at war with Israel before and thus not being direct actors in the Israeli–Palestinian conflict, differences emerge because of perceptions of the Iranian threat in the region. A significant factor contributing to the decisions of the UAE and Bahrain to sign the Abraham Accords was the perceived threat posed by Iran. Both the UAE and Bahrain are Gulf countries and it can be argued that the Iranian threat has overshadowed the Israeli–Palestinian issue in the Gulf region. On the other hand, for the two North African countries of Morocco and Sudan, the decision to sign the Abraham Accords was primarily grounded in their respective national interests. For Morocco, this decision was significantly motivated by the goal of obtaining US recognition of its sovereignty over Western Sahara, a longstanding territorial issue central to its national priorities. Similarly, Sudan's

motivation stemmed from achieving its removal from the US list of state sponsors of terrorism, facilitating diplomatic reintegration and economic development.

The US Department of State noted that the Abraham Accords did not include any requirement for progress toward a Palestinian state (Cooper, 2024). Therefore, it is evident that compared to the Israeli–Palestinian conflict, the perceived threat from Iran holds greater significance for the UAE and Bahrain, whereas national interests are of paramount importance for Morocco and Sudan. This is confirmed by the absence of any Arab nation withdrawing from the Abraham Accords, even in the context of the ongoing Israel– Hamas conflict. The violence now unfolding in Gaza might temporarily impact normalization efforts with Israel but are unlikely to halt them (Al-Ketbi et al., 2024). This prompts questions about whether the “Cold Peace” era, initiated by the 1979 Egypt–Israel Peace Agreement at Camp David, could escalate into a “Cold War” in the Middle East in the foreseeable future. In this scenario, Iran and its proxies, such as Iraq, Yemen, Lebanon, and Syria, would be positioned on one side, while the Gulf countries, in alliance with Israel, would be on the other.

These differences become more evident when analyzed through the lenses of these countries’ respective interests. Similar policy attitudes exist between the UAE and Bahrain, and between Morocco and Sudan. While the UAE and Bahrain have threat perceptions that arise externally, with Iran being the biggest source of concern, Morocco and Sudan have threat perceptions that arise internally, stemming from their national interests. In line with their interests, none of these countries have halted their relations with Israel by withdrawing from the Abraham Accords (Harutyunyan, 2025).

Considering the contributions of former studies (Abdullayev, 2024; Sperling & Trumpfeller, 2025; Harutyunyan, 2025), the major conclusion to be drawn is straightforward: the national and strategic interests of the signatory states are the driving factors behind the Abraham Accords. More specifically, actual security concerns, ranging from broader geopolitical considerations to perceptions of an Iranian threat, outweigh the Israeli–Palestinian conflict for these signatories. While aspirations for deeper cooperation with the US and the importance of the US role in brokering the accords are certainly relevant, the pragmatic alignment of national projects lies at the heart of the process, and these projects entail regional security for the UAE and Bahrain and internal concerns for Morocco and Sudan.

As long as there is no solution in sight to the question of Palestine, the Abraham Accords are clearly.

The US-Israel war on Iran launched on 28 February 2026 and its spill-over effects on the Gulf along with the repercussions on Lebanon and West Bank reveal the very fact that the future and durability of the Abraham Accords will occupy a central place within the context of regional fluctuations in the near future.

REFERENCES

- Abadi, J. (1999). Israel and Sudan: The Saga of an enigmatic relationship. *Middle Eastern Studies*, 35(3), 19-41.
- Abdullayev, H. P. (2024). Between Peace and Conflict: The Middle East After the Abraham Accords. *Vestnik RUDN. International Relations*, 24(1), 40-50.
- Adil Faouzi (2024). *Morocco reaffirms commitment to Palestinian cause, two-state solution.* Morocco World News. <https://www.moroccoworldnews.com/2024/09/365102/morocco-reaffirms-commitment-to-palestinian-cause-two-state-solution>
- Alhadid, Y. (2022). What was really behind Bahrain's normalization with Israel? DAWN. <https://dawnmena.org/what-was-really-behind-bahrains-normalization-with-israel/>
- Allison, S. Z. (2021). A Paradigm Shift in the Recognition of Moroccan Sovereignty Over Western Sahara. *The Journal of Middle East and North Africa Sciences*, 7(05), 20-23.
- Afriyie, F. A. (2024). Sudan: Rethinking the Conflict Between Sudanese Armed Forces (SAF) and the Rapid Support Forces (RSF). *India Quarterly*, 09749284241264073.
- Badawi, H. (2025). The Reconstruction of Gaza: Infrastructure, Influence, and the Politics of Rebuilding. *Influence, and the Politics of Rebuilding (October 15, 2025)*.
- Barnett, M. N. (1998). *Dialogues in Arab Politics: Negotiations in Regional Order*, Columbia University Press.
- Bahgat, G. (2009). The Arab Peace Initiative: An Assessment. *Middle East Policy*, 46(1).

Bahrain FM arrives in Israel on first official visit. (2020). Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2020/11/18/bahrain-fm-arrives-in-israel-on-first-official-visit>

Bahrain recalls envoy to Israel, suspends economic ties amid Gaza assault. (2023). Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/bahrain-recalls-envoy-to-israel-suspends-economic-ties-amid-gaza-assault/3041639>

Black, I. (2019). Just below the surface: Israel, the Arab Gulf States and the limits of cooperation. <https://eprints.lse.ac.uk/100313/7/JustBelowtheSurface.pdf>

Cooper, R. C. (2024). The future of Saudi-Israeli relations is a balancing act between Palestinian and regional interests. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/saudi-arabia-israel-two-state-gaza-normalization/>

Cornwell, A. and Irish, Exclusive: Israel to sell air defence system to United Arab Emirates, Reuters, 23 September 2022. <https://www.reuters.com/world/middle-east/exclusive-israel-sell-air-defence-system-united-arab-emirates-sources-say-2022-09-22/>

Dachtler, P. (2022). From new to normal: Two years after the Abraham accords. <https://www.giga-hamburg.de/en/publications/giga-focus/from-new-to-normal-two-years-after-the-abraham-accords>

Egel, D., Efron, S., & Robinson, L. (2021). Peace Dividend: Widening the economic growth and development benefits of the Abraham Accords.

Guzansky, Y., & Feuer, S. (2021). The Abraham accords at one year: achievements, challenges, and recommendations for Israel. *The Institute for National Security Studies*.

Guzansky, Y., & Marshall, Z. A. (2020). The Abraham Accords: Immediate Significance and Long-Term Implications. *Israel Journal of Foreign Affairs*, 14(3), 379–389. <https://doi.org/10.1080/23739770.2020.1831861>

Habibi, N. (2010). The impact of sanctions on Iran-GCC Economic Relations. *Middle East Brief*, 45(1).

Hamdi, W. (2023). The Abraham Accords: Reasons, Contexts, and Implications (Master's thesis, Webster University).

Harutyunyan, L. (2025). The Abraham Accords and Normalization between Arab Countries and Israel: The Impact of the Gaza-Israeli War of 2023. *The Journal for Interdisciplinary Middle Eastern Studies*, 11(1), 103.

House, W. (2020). Abraham Accords Peace Agreement: Treaty of Peace, diplomatic relations and full normalization between the United Arab Emirates and the State of Israel. https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/09/UAE_Israel-treaty-signed-FINAL-15-Sept-2020-508.pdf

International Crisis Group. (2024). The UAE, Israel and a test of influence. <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/united-arab-emirates-israel/palestine/uae-israel>

Itzhakov, D. (2023). Ayatollah Khomeini's approach to the Palestinian-Israeli conflict and its longstanding ramifications. *Israel Affairs*, 29(6), 1094-1114.

Khalil, S. (2023). How did Arab states react to Hamas attack on Israel? The New Arab. <https://www.newarab.com/news/how-did-arab-states-react-hamas-attack-israel>

King, G., Keohane, R., & Verba, S. (1994). *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton: Princeton University Press. 300 p.

Knights, M., & Levitt, M. (2018). The evolution of Shia insurgency in Bahrain. *CTC sentinel*, 11(1), 18-25.

Krasna J. (2024). The October 7 Massacre and the War in Gaza: Impact on Bahrain and the United Arab Emirates. <https://www.fpri.org/article/2024/01/the->

[october-7-massacre-and-the-war-in-gaza-impact-on-bahrain-and-the-united-arab-emirates/](#)

Landler, M. (2020). Bahrain agrees to normalize relations with Israel. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/09/12/world/middleeast/bahrain-israel.html>

Levi, E. (2018). Israel and Morocco: Cooperation Rooted in Heritage. *Mitvim. The Israeli Institute for Regional Foreign Policies*.

Magid J. (2023). UAE: ‘Viable two-state solution plan’ needed before we commit to rebuilding Gaza. <https://www.timesofisrael.com/uae-viable-two-state-solution-plan-needed-before-we-commit-to-rebuilding-gaza/>

Melman, Y. (2021). Israel thinks Burhan’s coup is a chance for closer Sudan ties - but it will have to wait. *Middle East Eye*. <https://www.middleeasteye.net/news/sudan-coup-israel-burhan-closer-ties-wait>

Muasher, M., Hamzawy, A., Ji, R., Ali, M. H., Al-Ketbi, E., & Farouk, Y. (2024). Governing Gaza After the War: The Regional Perspectives. <https://carnegieendowment.org/posts/2024/02/governing-gaza-after-the-war-the-regional-perspectives?lang=en>

Munir, K., & Cheema, S. J. (2021). Abraham Accord and its Implications: A Case Study of Bahrain. *Journal of Politics and International Studies*, 7(02), 33-46.

Nashwan, A. J., Osman, S. H., & Mohamedahmed, L. A. (2023). Violence in Sudan: a looming public health disaster. *Cureus*, 15(6).

Nereim, V. (2024). UAE-Israel ties in the context of the Gaza war. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2024/03/10/world/middleeast/uae-israel-gaza-war.html>

Norlen, T., & Sinai, T. (2020). The Abraham Accords—Paradigm Shift or Realpolitik. *The George C. Marshall European Center for Security Studies*, 64.

North Africa reacts to Middle East crisis. Uncomfortable parallels with Algeria's war of liberation. (2023). *Geopolítica desde América Latina: cambio de ciclo y multipolaridad*, CIDOB, <https://www.cidob.org/en/publication/north-africa-reacts-middle-east-crisis-uncomfortable-parallels-algerias-war-liberation>

Postal, S. (2023). Trade and tourism on the rise among Abraham Accords states. *Abraham Accords Peace Institute*. <https://www.aapeaceinstitute.org/latest/trade-and-tourism-on-the-rise-among-abraham-accords-states>

Roem, E. J. (2024). A Memo on a U.S.- Egypt-U.A.E. Coalition for Reconstruction and Peacekeeping in Gaza. <https://scholar.smu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1069&context=thediologue>

Singer, J. (2021). The Abraham Accords: normalization agreements signed by Israel with the UAE, Bahrain, Sudan, and Morocco. *International Legal Materials*, 60(3), 448-463.

Sperling, E., & Trumpfheller, E. (2025). Can Bilateralism Endure? The 2023-25 Gaza War and the Abraham Accords Framework. *Journal of Strategic Security*, 18(3), 101-113.

Steinberg, G. (2021). The “axis of resistance”: Iran's expansion in the Middle East is hitting a wall. <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2021RP06/>

Sudan voices support for Palestinians' legitimate rights. (2023). Xinhua – China, World, Business, Sports, Photos and Video | English.news.cn. <https://english.news.cn/africa/20231008/29630a336d1042bd9d860fbcc6109517/c.html>

The danger of regional war in the Middle East. (2024). Crisis Group. <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/danger-regional-war-middle-east>

Ulum, M. B. (2021). Pro-Kontra Normalisasi Hubungan Diplomatik Israel-Sudan. *Jurnal ICMES*, 5(1), 88-107.

White, G. (2024). The Israel–Gaza War—and Morocco’s Precarity. *Society*, 61(2), 228-230.

Yossef, A. (2021). The regional impact of the Abraham Accords. *Modern War Institute*, 20(2), 1-17.

Zafar, N., Irfan, A., & Ilyas, F. (2023). A Potential Game-Changer: The Abraham Accord and its Implications. *Global Foreign Policies Review*, VI, 6, 65-77.

Zaga, M. (2018). Israel and the United Arab Emirates: opportunities on hold. Diambil kembali dari https://mitvim.org.il/wp-content/uploads/Moran_Zaga_-_Israel-UAE_-_Opportunities_on_Hold_-_December_2018-1.pdf.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE'DE KONUT VE KONUT FİYATLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Fehime GÜNBEĞİ *

ÖZ

Konut, bireyler ve aileler için temel bir gereksinim olmanın ötesinde, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 'ne ulaşmada kritik bir role sahiptir. Konut sektörünün ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları, Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri'yle karmaşık ve çok yönlü bir etkileşim içindedir. Ulusal ekonomilerin önemli bir bileşeni olan konut sektörü, istihdam yaratma, yatırım çekme ve ekonomik büyümeyi teşvik etme potansiyeline sahiptir. Ancak, spekülasyon piyasası dinamikleri ve erişilemez konut fiyatları, ekonomik eşitsizlikleri derinleştirebilir ve finansal istikrarsızlığa zemin hazırlayabilir. Bu nedenle, sürdürülebilir bir konut politikası, ekonomik büyümeyi desteklerken aynı zamanda sosyal adaleti ve finansal istikrarı da gözetmelidir. Yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara erişim, sosyal refahın ve toplumsal uyumun temel bir ön koşuludur. Konut yetersizliği veya kalitesiz konutlar, sosyal dışlanma gibi olumsuz sonuçlara yol açabilirler. Bu bağlamda, bu çalışma, Türkiye'de 2010: Q1-2024:Q4 döneminde konut birim fiyatlarıyla konut faiz oranları arasındaki ilişkiyi ampirik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Toda-Yamamoto nedensellik testi kullanılarak yapılan analiz, söz konusu dönemde Türkiye'de konut birim fiyatlarıyla konut faiz oranları arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilir Kalkınma, Konut, Konut Fiyatları, Nedensellik, Toda Yamamoto Nedensellik*

* Dr. (Konuk Öğretim Görevlisi), Balıkesir Üniversitesi, Bigadiç MYO, Finans Bankacılık ve Sigortacılık, Balıkesir, Türkiye

(fehimegunbegi@balikesir.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0003-1410-4452>

YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. XIX, No. 1, (Nisan 2026)

Geliş Tarihi: 13 Mart 2025

Kabul Tarihi: 8 Nisan 2026

Bu makaleden alıntı yapmak için: Günbegi, F. (2026, Nisan). Sürdürülebilir kalkınma hedefleri perspektifinden Türkiye'de konut ve konut fiyatları üzerine bir inceleme, *YDÜ SOSBİLDER*, 19(1), 35-62.

ABSTRACT

A Study on Housing and Housing Prices in Turkey from the Perspective of Sustainable Development Goals

Housing plays a critical role in achieving Sustainable Development Goals, beyond being a basic necessity. The economic, social, and environmental dimensions of the housing sector interact in a complex and multifaceted way with the principles of Sustainable Development. As a significant component of national economies, the housing sector has the potential to create employment, attract investment, and stimulate economic growth. However, speculative market dynamics and inaccessible housing prices can deepen economic inequalities and pave the way for financial instability. Therefore, a sustainable housing policy must aim to support economic growth while also ensuring social justice and financial stability. Access to adequate, safe, and affordable housing is a fundamental prerequisite for social welfare and community cohesion. Housing shortages or poor-quality housing can lead to negative outcomes including social exclusion. In this context, this study aims to empirically examine the relationship between housing unit prices and housing interest rates in Turkey during the period of 2010:Q1-2024:Q4. The analysis, conducted using the Toda-Yamamoto causality test, reveals a bidirectional causality relationship between housing unit prices and housing interest rates in Turkey during the specified period.

Keywords: *Sustainable Development, Housing, Housing prices, Causality, Toda Yamamoto Causality*

1. Giriş

Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündem’inde belirlenen küresel hedeflere ulaşma çabaları, yoğun bir ilgiyle takip edilmektedir. Sürdürülebilir Kalkınmanın temel ilkelerinden biri olan yeterli ve sağlıklı barınma hakkı, bireylerin temel sosyal haklarına vurgu yaparak önemli bir yer tutmaktadır. Nüfus artışı, kentleşme eğilimleri ve değişen yaşam tarzları, konut ihtiyacını sürekli olarak artırmaktadır. Ancak, yeni konut üretim hızı bu talebi karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu durum, kentleşme süreçlerini olumsuz etkilemekte ve bireylerin uygun fiyatlı ve nitelikli konutlara erişimini zorlaştırmaktadır. Konut, sadece bir barınma alanı değil; aynı zamanda, ekonomik ve sosyal boyutları olan çok yönlü bir olgudur. Bu nedenle, konut erişimi sorununa farklı disiplinlerin bakış açılarını bir araya getiren bütüncül bir yaklaşımla çözümler üretilmesi gerekmektedir. Özellikle son dönemde yaşanan konut ve kira fiyatlarındaki artışlar, toplumun tüm kesimlerini olumsuz etkilemektedir. Dezavantajlı gruplar açısından giderek ağırlaşan

ekonomik koşullar altında konuta erişimdeki zorluklar, uzun vadede derin toplumsal travmalara yol açabilecek potansiyele sahiptir. Bu nedenle, konut erişimi sorunu acil ve kapsamlı çözümler gerektiren bir mesele olarak ele alınmalıdır. Bir ülkenin sosyoekonomik gelişimi için yeterli sayıda ve uygun standartlarda konuta sahip olmak çok önemli bir husustur (Coşkun, 2015). Konut fiyatları, konut piyasasının sağlığını, yatırımcıların kararlarını, inşaat sektörünün hareketliliğini ve hatta genel ekonomik durumu etkileyen önemli bir göstergedir (Smith, 2011). Konut fiyatlarını etkileyen faktörleri derinlemesine anlamak, ekonomik politikaların daha etkin ve sürdürülebilir bir şekilde tasarlanmasına önemli ölçüde katkı sağlayabilir. Bu faktörlerin doğru bir şekilde analiz edilmesi, piyasa dinamiklerinin daha iyi kavranmasına olanak tanırken, aynı zamanda konut sektöründeki dengesizlikleri önlemeye yönelik stratejilerin geliştirilmesine de zemin hazırlar. Böylece, hem ekonomik istikrarın sağlanması hem de toplumun konut ihtiyaçlarının karşılanması daha mümkün hale gelir. Bu bağlamda, Türkiye’de konut ve konuta erişim ile ilgili çalışmaların artırılması gerekmektedir.

1.1. Motivasyon

Uluslararası İnsan Hakları Hukuku’nda (UIHH) güvence altına alınan temel haklardan biri olan yeterli yaşam standardı hakkı, günümüzde dünya genelinde yaşayan tüm bireylerin sağlıklı ve yeterli barınma hakkını da kapsamaktadır. Bu bağlamda, barınma hakkı, insan onuruna yakışır bir yaşam sürdürmenin vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmekte ve evrensel bir nitelik taşımaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) çatısı altında faaliyetlerini gerçekleştiren Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, yeterli barınma hakkının önemine dikkat çekmektedir. Komite yeterli barınma hakkını; insanların güven içinde, barışın sağlandığı ve insan onuruna yakışan şekilde yaşama hakkı olarak tanımlamaktadır. Hâlihazırda dünyada binlerce, hatta milyonlarca insan sağlıklı ve yeterli barınma hakkına ulaşabilmiş değildir. Dünyada ve Türkiye’de çok sayıda insan, sağlığı tehdit eden elverişsiz koşullarda yaşam mücadelesi vermektedir. Bu insanlar altyapı ve ulaştırma hizmetlerinin elverişli olmadığı, gecekondu diye tabir edilen, kalabalık mahallelerde, kültürel ve sosyal faaliyetlerin bilinmediği insanlığa yakışmayacak şartlarda barınmaya ve yaşamaya çalışmaktadırlar. Bu çerçeveden bakıldığında, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin özellikle konut ve barınma ile ilgili amaçlarının gerçekleştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Tüm bunların ışığında, araştırmanın konusu, Türkiye’de konut satış ve konut kira fiyatlarının yüksekliğinin nedenlerini tespit etmek ve alınması gereken önlemlere dikkat çekmektir.

1.2. Katkı

Türkiye’de özellikle son dönemlerde konut satış ve kira fiyatlarında meydana gelen artışlar gündem konusu olmuştur. En temel insan haklarından bir tanesi olan barınma hakkının sağlanması ve herkesin insanca yaşayabileceği konutlara erişimin güvence altına alınması gerekmektedir. Araştırmadan elde edilecek veriler, bu çerçevede politika yapıcılarına fikir vermesi bakımından önem arz etmektedir.

2. Sürdürülebilir Kalkınma

İnsani çevrenin korunması ve geliştirilmesi konusunda dünya halklarına ilham vermek ve rehberlik etmek için ortak bir bakış açısına ve ortak ilkelere duyulan ihtiyacı değerlendiren ve 1972 yılında toplanan Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı’nda alınan kararlar aşağıdaki şekildedir (United Nations, 1973):

- İnsan, kendisine fiziksel geçim sağlayan ve ona entelektüel, ahlaki, sosyal ve ruhsal gelişim fırsatı sağlayan çevresinin yaratıcısı ve de şekillendiricisidir. İnsan ırkının bu gezegendeki uzun ve dolambaçlı evriminde, bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesi sayesinde insanın çevresini sayısız şekillerde ve benzeri görülmemiş bir ölçekte dönüştürme gücünü elde ettiği bir aşamaya ulaşıldı. İnsan çevresinin hem doğal hem de insan yapımı yönleri, onun refahı ve temel insan haklarından, hatta yaşam hakkının kendisinden faydalanması için gereklidir.

- İnsan çevresinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda devletlerin ve hükümetlerin büyük sorumlulukları vardır. Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi insanların refahını ve ekonomik kalkınmayı etkileyen önemli bir konudur.

- Günümüzde başta yenilenemez kaynakların tüketilmesi riski olmak üzere suda, havada, toprakta ve canlılarda tehlikeli düzeylerde kirlilik; biyosferin ekolojik dengesinde büyük ve istenmeyen rahatsızlıklar, yaşama ve çalışma ortamında, insanın fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlığına zararlı olan ağır eksikliklerin varlığı temel sorunların başında yer almaktadır.

- Özellikle gelişmekte olan ülkelerde çevre sorunlarının oldukça fazla olduğu ve bunun nedeninin de az gelişmişlikten kaynaklandığına vurgu yapılmıştır. Milyonlarca insan, insan onuruna yakışacak asgari koşulların çok altında yaşamakla beraber temel ihtiyaçlardan olan yiyecek ve giyecekten, barınma ve eğitimin, sağlık ve temizlik hizmetlerinden mahrum yaşamaya devam ediyor.

- Dünya nüfusunun doğal olarak artışı, çevre sorunlarını ortaya çıkarmaktadır ve bu sorunlarla mücadele etmek için uygun politika ve önlemlerin benimsenmesi gerekmektedir. Dünyadaki her şeyin en kıymetlisi insandır. Toplumların ilerlemesini sağlayan, aynı zamanda toplumsal zenginliği oluşturan, bilimsel gelişmeyi ve teknolojiyi geliştiren ve çevresini sürekli olarak dönüştürebilen insandır. Bu çerçevede toplumsal ilerleme ve üretimin sağlanması, bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte insanın çevreyi iyileştirme yeteneğini de her geçen gün artırmaktadır.

- İnsanların çevreye ve doğaya geri dönüşü olmayan zararları verebilmesi kaçınılmazdır. Bilgi eksikliği ve özensizlik gibi faktörlerden dolayı çevreye verilebilen zararların etkilerinin çok olduğu bir dönemdeyiz. Ancak bu durum daha kapsamlı bilgi ve akıllı davranma yoluyla insanların kendileri ve gelecek nesiller için daha iyi bir yaşamı sağlamayı mümkün hale getirebilir. Çevre kalitesinin artırılması ve iyi bir yaşamın yaratılması yoğun ve düzenli bir çalışmayla sağlanabilir.

Konferans, hükümetleri ve halkları, tüm insanların yararı ve gelecek nesiller için insani çevrenin korunması ve iyileştirilmesi için ortak çaba göstermeye çağırılmaktadır (United Nations, 1973). Çevre sorunları uluslararası çok boyutlu etkiye sahip oldukları için bunların düzeltilmesi ancak uluslararası iş birliği ve uluslararası kuruluşların ortak çabasıyla mümkün hale gelebilecektir.

Sürdürülebilir Kalkınma'nın teorik çerçevesi yukarıda belirtilen kararlar ile birlikte 1972 ile 1992 yılları arasında bir dizi uluslararası konferans ve girişim aracılığıyla geliştirilmiştir. 1983 yılında BM, Norveç Başbakanı Gro Harlem Brundtland'ın başkanlığında hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulmasına karar vermiştir. Bu komisyonda, 'insan çevresinin ve doğal kaynakların hızla bozulması ve bu bozulmanın ekonomik ve sosyal kalkınma üzerindeki sonuçları' konusundaki endişeleri görüşmüşlerdir. Dört yıl sonra komisyon, çevrenin durumu hakkında kesin bir teşhis sağlayan çığır açıcı yayın 'Ortak Geleceğimiz' (bilinen diğer

adıyla ‘Brundtland Raporu’) yayınladı. Rapor, sürdürülebilirlik kavramını popüler hale getirdi. Brundtland Raporu’nda ilk defa tanımlanan ‘Sürdürülebilir Kalkınma’ kavramı; ‘bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların da ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılamak’ olarak tanımlanmıştır. Rapor, Sürdürülebilir Kalkınmayı ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarıyla değerlendirerek sadece ekonomik değerlerin kalkınma için yeterli olmadığını altını çizmektedir (Sustainable Development: From Brundtland to Rio, 2010).

Brundtland Raporu’nda özellikle şehir nüfuslarında meydana gelen artış oranlarına dikkat çekilmektedir. Söz konusu artış bir taraftan şehir yönetimlerinin önemini artırırken bir taraftan da kentleşme, altyapı ve hizmet kapasitelerinin hızlı bir şekilde yeni nüfusa göre uyarlanmasını gerektirmektedir. Şehirlerin hızlı büyümesi ve bu büyümenin doğal sonucu olarak da kaçak yerleşim alanlarına konut yapılması ve bu durumda kalitesiz ve yetersiz altyapı hizmetlerinin yaygınlaşacağı tahmin edilmektedir. Sonuçta, her ülke açısından yerleşim planlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Kentleşme ve özellikle konut ihtiyacının sağlıklı bir şekilde karşılanması için bütün inisiyatif sahibi kurumların sürece dahil edilmesi hayati öneme sahiptir (Brundtland Raporu, Ortak Geleceğimiz (Our Common Future), 1987). Yeterince ve sağlıklı planlanmamış kentleşme bir taraftan hava ve su kirliliği gibi toplumun sağlığını olumsuz etkileyen sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlarken, diğer taraftan sürdürülemez doğa, orman ve kaynak kullanımı gibi çevresel etkilere de neden olmaktadır. Bütün bunların doğal sonucu olarak özellikle doğal afetler ve bu doğal afetlerin yarattığı eğitimin dışında kalma, konut yetersizliği, temiz su kaynaklarına erişimin kısıtlanması gibi riskler sosyal eşitsizliklerin de artmasına yol açmaktadır. Bütün bu olumsuzluklar göz önüne alındığında, özellikle toplumun dezavantajlı grupları açısından ucuz ve sağlıklı konuta ulaşmak daha da zor hale gelebilmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin en temel konularından biri olan konut hakkının hem iklim açısından hem de insan yaşamı açısından önemi tartışılmaz bir gerçektir. Dünya Bankası tarafından yayınlanan (2010) ‘Şehirler ve İklim Değişikliği: Acil Bir Gündem’ adlı raporda, mümkün ve uygun fiyatlı temel hizmetlerin ve altyapının düzene sokulması gerekliliğine işaret edilmiştir. Söz konusu rapora göre şehirler gelişirken, iklim değişikliğinin etkilerini azaltan ve aynı zamanda yoksulluğu azaltan altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik adımların atılması gerektiği belirtilmiştir.

25-27 Eylül 2015 tarihlerinde New York'taki BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde, 193 devletin onayıyla kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin ortaya konması son derece anlamlıdır (United Nations, 2023). Yoksulluğun ortadan kaldırılması, insan onuruna yaraşır bir yaşam oluşturulması ve bu durumun herkesi kapsayacak şekilde planlanması amacıyla 17 hedef üzerinde anlaşma sağlanmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2015 yılına kadar yerine getirilmesi için taahhütte bulunulan 'Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin yanı sıra diğer küresel ölçekli toplantılardaki hedefler ve 2015 sonrası kalkınma gündemi gözetilerek ortaya konulmuştur. Bu hedeflerin konut ile ilgili maddeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nde Konut ile İlgili Maddeler

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 11.1.	2030'a kadar herkesin yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara ve temel hizmetlere erişiminin sağlanması ve gecekondulu mahallelerinin iyileştirilmesi
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 11.3.	2030'a kadar bütün ülkelerde kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşmenin geliştirilmesi ve katılımcı, entegre ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ve yönetilmesi için kapasitenin güçlendirilmesi
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 11.b.	2020'ye kadar kaynak etkinliğine, iklim değişikliğine uyma ve afetlere karşı dayanıklılığa yönelik entegre politikaları ve planları benimseyen ve uygulayan şehirlerin ve insan yerleşimlerinin sayısının önemli ölçüde artırılması. Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçeve Eylem Planı 2015-2030 doğrultusunda bütüncül bir afet risk yönetiminin her düzeyde geliştirilmesi ve uygulanması

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 11.c.	En az gelişmiş ülkelerin finansal ve teknik yardım aracılığıyla yerel malzemeler kullanarak sürdürülebilir ve dayanıklı binalar inşa etmelerinin desteklenmesi
--------------------------------------	--

Kaynak: United Nations, 2015 (<https://www.undp.org/sustainable-development-goals>)

Sürdürülebilir Kalkınma, bütüncül ve uzun vadeli bir perspektifi benimseyen sistem odaklı bir yaklaşımdır. Bu bağlamda, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne ulaşmada kritik bir başlangıç noktası olan konut ve konut politikaları; çevresel, ekonomik, politik ve kültürel boyutlarda hayata geçirilecek uygulamalarla pozitif bir sürdürülebilirlik sağlayabilir (Erbay & Özden, 2018).

Sürdürülebilirlik kavramı, bireylerin yaşam kalitesini artırmaya ve beklentilerini karşılamaya yönelik bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Küresel ölçekte çözümler gerektiren bu kavram, bir toplumda sosyal dayanışmayı güçlendirmeyi, ekonomik fırsatları artırmayı ve kentsel alanlarda çevre bilincini geliştirmeyi de hedeflemektedir. Günümüz ve gelecek kuşaklar arasında eşit fırsatlar sunan bir kentsel sürdürülebilirlik planı, doğa ile insan gelişimi arasındaki dengeyi koruyarak kaynakların kontrollü ve zarar vermeden kullanımını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu süreçte, çevre dostu teknolojiler ve yaklaşımlar kullanılarak Sürdürülebilir Kalkınma'nın hayata geçirilmesi sağlanabilir. Böylece, kentsel alanlarda herkes için yaşanabilir, refah düzeyi yüksek bir yaşam standardı temin edilirken, mevcut sorunların temelinden çözümüne yönelik sosyal, ekonomik ve çevresel politikalar ile stratejiler entegre bir şekilde uygulanabilir hale gelecektir (Çolakoğlu, 2019).

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri çerçevesinde konut ihtiyacının karşılanmasının yanı sıra yaşam kalitesini artırmak için yoksul kesimlerin temel ihtiyaçlarına cevap verilmeli, gecekondü bölgeleri modern yaşam koşullarına uygun hale getirilmeli, toplu taşıma sistemleri herkesin ulaşabileceği şekilde geliştirilmeli, iklim değişikliği, hava ve su kirliliği gibi çevresel sorunlara karşı önlemler alınmalı, atık yönetimi etkin hale getirilmeli ve yeşil alanlar yaygınlaştırılmalıdır. Tüm bu çalışmaların başarılı olabilmesi için kentsel planlama süreçlerinde bu hedeflerin öncelikli olarak yer alması gerekmektedir (Bostanoğlu, 2021).

3. Konut

Yeterli barınma hakkının sağlanmasına yönelik düzenlemelerin başında gelen BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II) 3-14 Haziran 1996 tarihleri arasında İstanbul'da bir araya gelen ülkelerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Yeterli barınma hakkının sağlanmasına yönelik evrensel hedefleri desteklemek için temel kriterlerin belirlenmesi açısından önemli bir konferans olan Habitat II, herkes için insan yerleşimlerini daha güvenli, daha sağlıklı, daha yaşanabilir, adil, sürdürülebilir ve üretken kılmak amaçlarını taşımaktadır. Konferansın iki ana teması; herkese yeterli barınma ve kentleşen bir dünyada insan yerleşimlerinin sürdürülebilir gelişimini sağlamak amacıyla çeşitli anlaşmaların yapılması ve altyapıların oluşturulmasına yöneliktir (UN Conference On Human Settlements (Habitat II), 1996). HABITAT II Konferansı'nda alınan başlıca kararlar şu şekilde özetlenebilir:

- Konferans, şehirleri ve kasabaları farklı bir kategoride değerlendirerek ekonomik kalkınmayı sosyal, kültürel, manevi ve bilimsel ilerlemeyi sağlayan önemli merkezler olduğunu kabul etmektedir. Dolayısıyla, bütün insanlar arasında dayanışmanın geliştirilmesinin, yerleşim yerlerinin fırsatlarından yararlanılmasının ve bu alanların çeşitliliğinin korunmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

- Herkese yeterli barınma hakkının sağlanması ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde iyice ağırlaşan koşulların düzeltilmesi için tedbirlerin alınması gerekir. Bu amaçla, özellikle sanayileşmiş ülkelerdeki mevcut sürdürülemez tüketim ve üretim kalıpları incelenmelidir. Nüfusun aşırı yoğunlaştığı alanlara öncelik verilerek, yapı ve dağılımdaki değişiklikler de dahil olmak üzere sürdürülemez nüfus değişiklikleri, evsizlik, yoksulluğun artması, işsizlik, toplumdaki dışlanma, aile istikrarsızlığı, yetersiz kaynaklar, temel altyapı ve hizmetlerin eksikliği, yeterli planlama eksikliği, artan güvensizlik ve şiddet, çevresel bozulma ve afetlere karşı hassasiyetin artması konularında çalışmaların verimli şekilde yürütülmesine ihtiyaç vardır.

- Bütün dünyada insanların barınma konusunda yaşadıkları zorluklar benzer olmakla birlikte, özellikle bazı ülkeler ve bölgeler için sorunların daha da bütünleşik olduğu söylenebilir. Gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere dünyanın herhangi bir yerindeki şehirlerde, kasabalarda ve köylerde yaşam koşullarını iyileştirmek için iş birliğine ihtiyaç vardır. Dünya şehirlerinin

insanoğlunun onurlu, sağlıklı, güvenli, mutluluk ve umut içinde tatmin edici bir yaşam sürdürdüğü yerler olması için çalışmaların yapılması gereklidir.

- Bu bağlamda kırsal ve kentsel kalkınmanın birbirine bağlı olduğu söylenebilir. Kentsel yaşam alanını iyileştirmenin yanı sıra, kırsal alanların çekiciliğini artırmak, entegre bir yerleşim ağı geliştirmek ve kırdan kente göçü en aza indirmek amacıyla yeterli altyapıyı, kamu hizmetlerini ve istihdam olanaklarını kırsal alanlara yaymak için de çalışmaların yapılması gerekmektedir.

- Sürdürülebilir Kalkınma'nın temel öznesi, insandır. Başta kadınlar olmak üzere çocukların ve gençlerin güvenli, sağlıklı ve emniyetli yaşam koşullarına yönelik özel ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Yoksulluğu ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak, herkes için tüm insan haklarını ve temel özgürlükleri geliştirmek ve korumak, eğitim, beslenme ve yaşam boyu sağlık hizmetleri ve özellikle yeterli barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanması yönündeki çabaların hız kazanarak devam ettirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, insan yerleşimlerindeki yaşam koşullarını yerel ihtiyaçlar ve gerçeklerle uyumlu olacak şekilde iyileştirmek ve daha iyi yaşam ortamlarının yaratılmasını sağlamak için küresel, ekonomik, sosyal ve çevresel eğilimleri değerlendirmek gerekmektedir. Ayrıca, barınma ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin geliştirilmesine yönelik politika, program ve projelerde engelli kişilerin tam erişilebilirliğini ve cinsiyet eşitliğini sağlayan uygulamaların ön planda tutulması da gerekmektedir.

- Yeterli barınma hakkının tam ve aşamalı olarak hayata geçirilmesi ve bu amaçla, yasal kullanım hakkı güvenliği, ayrımcılığa karşı koruma ve tüm kişiler ve aileleri için uygun fiyatlı, yeterli konutlara eşit erişim sağlamak amacıyla kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının aktif şekilde sürece dahil olması gerekir.

- Piyasaların verimli şekilde çalışabilmesi ve sosyal ve çevresel açıdan sorumlu bir şekilde işlemlerini sağlayarak, arazi ve krediye erişimi artırarak ve konut piyasalarına katılamayacak olanlara yardımcı olarak uygun fiyatlı konut arzını genişletmek gibi birtakım düzenlemelerle konutların herkes için ulaşılabilir olmasının yolu açılabilir.

- Küresel çevremizi sürdürmek ve insan yerleşimlerimizdeki yaşam kalitesini artırmak için kendimizi sürdürülebilir üretim, tüketim, ulaşım ve yerleşimlerin kalkınma modellerine adapte ederek kirliliğin önlenmesi; ekosistemlerin taşıma kapasitesine saygı ve gelecek nesiller için fırsatların

korunması noktalarında önlem almak gerekir. Bu bağlamda, dünya ekosisteminin sağlığını ve bütünlüğünü korumak, muhafaza etmek ve eski haline getirmek için küresel ortaklık ruhuyla hareket edilmelidir.

- Tarihi, kültürel, mimari, doğal, dinî ve manevi değeri olan binaların, anıtların, açık alanların, peyzajların ve yerleşim biçimlerinin korunması, rehabilitasyonu ve bakımı; toplumun tüm kesimleri nezdinde farkındalık oluşturularak sağlanabilir.

- Ayrıca, sıralanan tüm bu unsur ve ilkelerin başarılı bir şekilde hayata geçirilebilmesi, hükümetler için temel gereklilikler olan şeffaflık, hesap verebilirlik ve insanların ihtiyaçlarına cevap verebilirliğin sağlanması ile mümkün olabilecektir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin koşullarının iyileştirilmesi parlamenterlerle, özel sektörle, işçi sendikalarıyla ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla da dayanışma içinde düzenlenebilecek bir sürece işaret etmektedir. Bu bağlamda, kadınların rolünü artırmak ve özel sektörün sosyal ve çevresel açıdan sorumlu kurumsal yatırımlarını teşvik etmek gerekmektedir. Finansman ve teknoloji transferleri konusunda da gerekli desteklerin verilmesi önemlidir.

- Sürdürülebilir insan yerleşimleri konusunda olumlu bir vizyon, ortak geleceğimiz için bir umut duygusu, yani herkesin yaşayabileceği bir dünyayı birlikte inşa etmek ve onurlu, sağlıklı, güvenli, mutluluk ve umut dolu bir yaşam vaadiyle güvenli bir evde herkesin yaşayabilmesi teşvik edilmelidir.

Yeterli barınma, insan hayatındaki en temel ihtiyaçlardan birini oluşturmaktadır. İnsanların barınma ihtiyacının karşılanması sağlıklı, yeterli, ulaşılabilir ve makul fiyatlı konutların varlığını gerektirir. Hane halkı bütçesinin büyük bölümünü oluşturan barınma masrafları, özellikle son dönemlerde artan ev fiyatları ve kiralalarıyla beraber tekrar gündeme gelmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma çerçevesinde konut ve barınma ihtiyacının karşılanması, büyümenin önemli dinamikleri arasında yer almaktadır. Konut fiyatlarındaki dalgalanmalar, bireylerin yaşam standartlarını doğrudan ve önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Konut fiyatlarının artışı, özellikle dar gelirli kesimler için barınma maliyetlerini yükselterek, hane bütçelerinde ciddi bir baskı oluşturabilir. Bu durum, bireylerin temel ihtiyaçlarına ayırabilecekleri kaynakların azalmasına, tasarruf yapma imkânlarının kısıtlanmasına ve hatta borç yüklerinin artmasına yol açabilir. Aynı şekilde, fiyatlardaki ani düşüşler ise konut sahiplerinin varlık değerlerinde kayıplar yaşamasına ve ekonomik belirsizliklerin artmasına neden olabilir. Bu nedenle, konut piyasasındaki dalgalanmalar sadece bireylerin barınma

olanaklarını değil, genel ekonomik refah düzeyini ve toplumsal dengeyi de etkileyebilecek bir potansiyele sahiptir (Sevgi, 2024). Konut giderleri özellikle alt gelir grubu için en büyük harcama kalemini oluştururken, çoğu birey için de gider kalemi açısından büyük bir yük oluşturmaktadır. Bu bağlamda konut, çok boyutlu bir çerçevede değerlendirilmektedir. Sadece barınma ihtiyacının karşılanması değil, aynı zamanda bireyin alacağı eğitim ve sağlık hizmetleri konularıyla da yakından ilişkilidir. Yaşadığı sosyal çevrenin etkileriyle gelecek yıllarda eğitim başta olmak üzere erişebileceği temel hizmetlerle hayatının nasıl şekilleneceği de söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla, konutun çok boyutlu etkilerinden bahsetmek mümkündür. Özetle konut, eğitim, sağlık ve istihdam olanakları ile yakından ilişkilidir (Monroy vd., 2020).

Bugün neredeyse tüm şehirlerde, küresel kentleşme eğilimiyle birlikte güçlü konut talebinin fazlalığından söz edilebilir. Kentsel alanlarda dünya nüfusunun yarısından fazlası barınmaktadır ve bu sayının 2050 yılına kadar 6,7 milyar insana ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu durum, küresel nüfusun yaklaşık %70'ine tekabül etmektedir. Dünyanın birçok şehrinde konut talebinin konut arzını geride bırakması, ev ve kira fiyatlarının da artmasına neden olmaktadır. Şu anda, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerindeki her üç düşük gelirli özel kiracıdan biri, harcanabilir gelirinin %40'ından fazlasını yalnızca kira maliyetlerine harcamaktadır. Burada üzerinde düşünülmesi gereken bir konu, fiziksel kentsel alanın nüfustan daha hızlı büyüyor olması gerçeğidir. Özellikle son 40 yılda dünya genelinde genel yapılaşma alanı 2,5 kat artarken, nüfus artış miktarının 1,8 kat düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu durumun temel nedeni, kentsel çevredeki arazi fiyatlarının düşük olmasıdır. Ancak söz konusu durum, daha fazla çevresel ve kişisel masrafların artmasına da neden olmaktadır. Düşük üretkenlik, sera gazı emisyonlarının artması, verimli tarım arazilerinin yok olması gibi birçok ekonomik ve çevresel sorunun ortaya çıkmasına da yol açmaktadır. Dolayısıyla, hükümetlerin şehirlerde yeterli, dayanıklı, uygun fiyatlı konutların ve kentsel kalkınmanın sağlanmasında gerekli düzenlemeleri yapması ve altyapıları oluşturması gerekmektedir (Monroy vd., 2020).

Arzın talepteki artışlara yanıt vermede yavaş olduğu durumlarda, ayarlamaların çoğu artan konut fiyatları yoluyla gerçekleşir. Ortaya çıkan fiyat artışlarının genellikle geniş kapsamlı sosyal ve ekonomik sonuçları vardır. Konunun önemine ve bu konuda giderek artan sayıda çalışma olmasına rağmen,

konut arzının duyarlılığına ilişkin uluslararası kanıtlar halen yetersizdir. Konut piyasası, tek bir piyasa değildir. Aksine, birbiriyle bağlantılı birçok alt piyasanın birleşimidir. Bu ayrım önemlidir. Çünkü, belirli bir ülkedeki politikaların etkilerinin kapsamı ve derinliği konut piyasasının yapısına bağlıdır. Konut piyasasında en öne çıkan iki alt piyasa; sahibi tarafından kullanılan ve kiralık piyasalardır (Monroy vd., 2020).

Konut, hem sosyal, hem ekonomik hem de fiziksel içeriği olan komplike bir kavramdır. Bütün bu bileşmelerin yanı sıra, sosyal ve siyasal etkilerin en fazla yansıdığı alanlardan bir tanesidir. Bu özellikleri itibarıyla günümüzde konut, toplumsal sistemin en temel sorunlarından birini oluştururken, aynı zamanda merkezi yönetim başta olmak üzere yerel yönetimleri, özel sektörü ve konut sahipleri ve kiracılarını da içine alan bir yapı arz etmektedir (İMO, 2008).

Konut piyasası, sadece bir yatırım aracı ya da barınma ihtiyacını karşılayan bir alan olarak değil; aynı zamanda ekonomik büyüme, tüketici davranışları ve toplumun genel refahı üzerinde önemli etkileri olan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Konut piyasası, ekonomik büyüme, istihdam, yatırım, tüketim ve yaşam kalitesi gibi birçok farklı boyutu etkileyen çok yönlü bir yapıdır. Bu nedenle, konut piyasasındaki gelişmeler hem bireyler hem de toplumlar için önemli sonuçlar doğurur (Öztürk & Fitoz, 2009).

Konut, bir ülkenin ekonomik gücünün, gelir dağılımındaki eşitsizliğin ve yatırım tercihlerinin bir göstergesi olmasının yanı sıra ülkenin yaşam standardını, teknolojik gelişmişliğini ve toplumsal dönüşümlerini yansıtan önemli bir sosyal göstergedir (Çetin, 2012).

4. Konut Sorununa Yol Açan Etmenler

Kentte yaşayan nüfusun artışıyla beraber artan tüketim, küresel ölçekte kaynakların yok olmasını da beraberinde getirmektedir. Kentleşme sorunu doğal kaynak tüketiminin %70-75'ine neden olurken, aynı zamanda kaynakların kullanılabilirliğine ve ekosistemler üzerinde sınırları aşan büyük etkiler oluşturmaktadır (Dodman vd., 2017).

Kentleşme sürecini yönetmek zorlu bir duruma işaret etmektedir. Şehirler sosyoekonomik kalkınmanın merkezleri sayılmakla birlikte, hızlı kentsel büyüme, artan gıda ve temel hizmet talebini karşılamak için mevcut olan sınırlı kaynaklar, aynı zamanda şehir gelişiminin eşitlikçiliği ve sürdürülebilirliği açısından da büyük engeller oluşturabilir. Özellikle az gelişmiş ülkelerde katlanarak artan

kentsel nüfus artışına temiz su, gıda, yeterli konut, enerji ve sanitasyon gibi hizmetlerin eşlik edememesi sorunların çözümünü sekteye uğratmaktadır. Az gelişmiş ülkelerin çoğunda kentleşme, büyük ölçüde sürdürülemez üretim ve tüketim kalıplarının eşlik ettiği plansız kentsel genişlemeye dönüşmüş, bu da kentsel alanlardaki ve çevresindeki doğal kaynakların aşırı tüketimine yol açmıştır. Bu durum şehirlerin doğal afetlere ve iklim değişikliğinin etkilerine karşı daha savunmasız hale gelmesine yol açmaktadır. Bu durum birçok kentte ve kent çevrelerinde yaşayan insanların yüksek oranda yoksulluğa maruz kalması sonucunu doğurmuştur (Borelli vd., 2018).

Konut sorununa yol açan faktörlerin başında doğal olarak nüfusun artışı vardır. Türkiye’de özellikle 1950-1980 yılları arasında yaşanan kentleşme olgusuyla birlikte sorunların artması da kaçınılmaz hale gelmiştir. Kırsal alandaki nüfus artışıyla birlikte tarımsal alanlarda makinelerin yaygın olarak kullanılması, hem toprak alanlarının parçalanmasına neden olmuş hem de kırsal alandan kente doğru göçü hızlandırmıştır. Söz konusu süreç kentlerde konut ihtiyacının artmasıyla devam etmiştir. Dolayısıyla, kente doğru nüfus hareketliliğinin hızlanması ve konut ihtiyacının artmasında başlıca nedenin doğal nüfus artışı olduğu söylenebilir (Ören & Yüksel, 2013).

Türkiye’nin kentleşmesi, 1950’li yıllardaki hızlı sanayileşme ile başlayan ve kırsal alanlarda meydana gelen sosyoekonomik değişimlerle kırdan kente doğru olan hareketle başlamıştır. Kentlerin bu göçü kaldırmaya hazır olmaması, o tarihten itibaren kentlerde sonlanmayan konut sorununun başlamasına neden olmuştur. Konut üretiminin serbest piyasa dinamiklerine bırakılması sonucunda konutun bir tüketim aracı haline gelmesiyle bugün karşı karşıya olduğumuz nitelsiz konut ve çarpık kent görüntüleri oluşmuştur (Kutsal & Polatoğlu, 2023).

Hızlı kentleşme süreci, insanların yerleşik bulunduğu alandan başka bir alana göç etmesi şeklinde tanımlanabilirken; aynı zamanda bu süreç, başta ekonomik şartların iyileştirilmesiyle paralel olarak insanların kendilerini daha güvenli alanlara taşımalarını ve yaşam standartlarını yükseltmek istemesiyle de ilişkilidir (Ören & Yüksel, 2013). Türkiye’de hızlı kentleşme sürecinin oluşturduğu göç ve hızlı nüfus artışıyla beraber yıllık ortalama en az 500 bin nitelikli konuta ihtiyaç duyulduğu tahmin edilmektedir (Kömürlü & Önel, 2007).

Ayrıca hızlı ve plansız kentleşme birçok sorunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Hızlı ve plansız kentleşme sonucu sanayileşmenin merkezlerde yığılması, yoksulluk ve şiddet gibi nedenlerin üst üste gelmesiyle göç edenlerin

sayısını da çoğaltmaktadır. Göçün ilk etkisi konut sorununu çoğaltmak şeklinde ortaya çıkar. Bu durum, kentlerin imar planlarının uzun vadeli yapılmamış olması ve kamu arazilerinin ranta dönüştürülmesi gibi nedenlerle sorunların çözümü konusunda da ilerlemeyi imkânsız hale getirebilmektedir (İMO, 2008). Diğer taraftan iç göç, kentsel arsa ve konut piyasalarını şekillendiren başlıca değişkenlerden biridir ve bu piyasalar üzerinde çok boyutlu etkiler yaratır. İnsanların kırsal alanlardan şehirlere göç etmesi, özellikle hızlı kentleşme süreçlerinde, konut talebinde belirgin bir artışa neden olarak arsa ve konut fiyatlarını yukarı yönlü baskılayabilir. Göç alan şehirlerde nüfus yoğunluğunun artması, yeni yerleşim alanlarına duyulan ihtiyacı artırırken altyapı, ulaşım ve kamu hizmetleri üzerinde de ek bir yük oluşturur. Aynı zamanda, iç göçün mekânsal dağılımı, konut piyasasında bölgesel farklılıkların oluşmasına ve sosyoekonomik dengesizliklerin derinleşmesine yol açabilir. Bu bağlamda, iç göç dinamiklerinin doğru bir şekilde analiz edilmesi, kentsel planlama ve konut politikalarının etkinliğini artırmak açısından büyük önem taşır (Coşkun, 2015).

Konut sorununa yol açan bir diğer etken de mevcut konutların eskimesidir. Konutların eskimesi, nitelikli yaşam sorununun ortaya çıkmasına da yol açmaktadır. Mevcut konut stoğunun yaşlanması, konut sorununu derinleştiren önemli bir faktördür. Zamanla yapıların aşınması, teknolojik gelişmelere ayak uyduramaması ve enerji verimliliğinin düşmesi gibi nedenlerle konutlar, günümüz yaşam standartlarına uygun olmaktan çıkarlar. Bu durum, hem yaşam kalitesini düşürmekte hem de yeni konut ihtiyacını artırmaktadır (Kutsal & Polatoğlu, 2023).

Konut sorununa yol açan diğer bir faktör ise doğal afetlerin neden olduğu deprem, sel ve heyelanlardır. Riskli alanlarda riskin göz ardı edilmesi suretiyle bu alanlarda da konut üretiminin gerçekleştirilmesi; başlangıçta niteliksel anlamda konut sorunu, bir afet yaşanmasıyla birlikte de niceliksel anlamda konut sorununu ortaya çıkaracaktır (Bektaş, 2017). Deprem, sel, yangın gibi doğal afetler, konutların hasar görmesine ve hatta tamamen yıkılmasına neden olarak insanların evsiz kalmasına, barınma sıkıntısı çekmesine ve psikolojik olarak olumsuz etkilenmesine yol açar.

Kişisel gelir dağılımının adaletsiz olması toplumsal dengeyi bozarken, aynı zamanda hane halkının alım gücünü düşürmekte, konut politikaları da dâhil olmak üzere sosyal politikaların tam ve etkili bir şekilde uygulanmasını da engellemektedir. Hane halkının alım gücünün düşmesi ve buna bağlı olarak gelir

dağılımının adaletsiz olması konut politikalarını da olumsuz etkileyebilmektedir (Ören & Yüksel, 2013). Gelir dağılımında adaletin sağlanamaması ve sonuçta ortaya çıkan yoksulluk, konuta erişim problemlerini de beraberinde getirmektedir. Yoksulluk, hem bölgesel hem de ulusal göçlerin temel nedenlerindedir. Konuta olan ihtiyaç niteliği gereği yaşamsal olduğundan, yoksulluğun yaşanması ile birlikte yaşam alanlarına dair ihtiyaç ve taleplerin niteliğini de düşürmekte, bu durum da maliyeti düşürmeye dönük kalitesiz ve niteliksiz malzeme kullanımını artırmaktadır. Tüm bu gelişmeler de daha kalabalık konutlarda oturulması ve yaşamsal anlamda niteliğin düşmesi gibi temel sorunların artmasına yol açmaktadır. Bütün bu faktörler, konut ihtiyacının ve konut sorununun daha da büyümesine neden olmaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizliğin en fazla hissedildiği alanların başında konuta erişim ve yerleşim alanları gelmektedir. Alt gelir grubuna mensup olmak ya da başka bir ifadeyle yoksulluk hem ülke içinde hem de ülkeler arasındaki göçlerin temelini oluşturmaktadır. Bu durum aynı zamanda konut kalitesizliği, yanlış yerleşim alanlarının tercihi, altyapı yetersizliği ve konutların riskli alanlara inşa edilme gibi problemleri de beraberinde getirmektedir. Gelir dağılımında adaletin sağlanamaması ve sonuçta artan yoksullukla beraber konut ve kira fiyatlarının da sürekli artması, konut sorununun daha da büyümesine neden olmaktadır. Tüketiciler açısından ücretlerdeki düşüşlerle birlikte tüketim maddelerinin fiyatlarındaki yükselme bir taraftan yoksulluğun artmasına ve derinleşmesine yol açarken, diğer taraftan da konut ve kira maliyetlerinin yükselmesine yol açmaktadır (İMO, 2008).

Ayrıca, Türkiye'deki ortalama gelir seviyesinin düşük olması; gelir dağılımındaki adaletsizlikler, yüksek işsizlik oranı ve kırsal kesimde daha yoğun hissedilen yoksulluk gibi sosyal ve ekonomik olgular, bireylerin konut sahipliğine erişimini de ciddi şekilde zorlaştırabilmektedir. Hane halklarının gelirlerinin büyük bir kısmını konut veya kira harcamalarına ayırmak zorunda kalması, diğer temel ihtiyaçlara ayrılacak kaynakların azalmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak, gelir yetersizliği ve eşitsizliklerin yanı sıra yüksek işsizlik gibi yapısal sorunlar, konut piyasasında hem bireysel hem de toplumsal refah üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve barınma hakkına erişimi sınırlayan önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır (Coşkun, 2015). Gelir dağılımının giderek bozulmasıyla beraber özellikle Türkiye'de konut satış fiyatları ve konut kira fiyatları artış eğilimindedir.

Konut piyasasında düzenlemelerin yapılması gerekliliği açıktır. Bu bağlamda, emlak vergilerinin yeniden düzenlenmesi yoluyla hükümetlerin konut piyasasına daha fazla müdahale ederek bu piyasaları daha kolay düzenleyebilmelerine olanak verilebilir. Bu sayede yüksek yoğunluklu konut geliştirme yoluyla daha verimli arazi kullanımını teşvik etmek mümkün olabilecektir. Ayrıca düşük yoğunluklu konut inşaatının önüne geçmek için çeşitli tedbirlerin alınmasına da ihtiyaç vardır. Düşük yoğunluklu alanlarda yapılan veya yapılacak konutların yollara, kanalizasyona, okullara, parklara ve rekreasyon alanlarına ihtiyacı vardır. Düşük yoğunluğa sahip kenar mahallelerin varlığı hane başına altyapı maliyetlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla politika uygulayıcıların arazi kullanımını yoğunlaştırması veya mevcut gelişmelerin yanında inşa etmesi ve böylece daha kompakt ve bitişik büyümeye yol açması gibi çalışmalara ağırlık vermesi gerekir (Monroy vd., 2020).

Konut ve konut sorununa çözüm oluşturmak sistemsel ve bütüncül bir yaklaşım gerektirir. Bu bağlamda, karar verme mekanizmalarını güçlendirme çalışmaları yapılabilir. Toplumsal değerler, ekosistem hizmetleri, riskler ve uzun vadeli etkiler gibi faktörleri kapsayan kapsamlı maliyet-fayda analizleri yaparak daha sağlam kararlar alınabilir. Ekonomik ve sosyal farklılıkların azaltılması, şehirlerin ve dolayısıyla konutların dayanıklılığını güçlendirir. Konut fiyatlarının artışında etkili olan potansiyel riskleri belirlemek ve önlem almak için düzenli risk değerlendirmeleri yapılmalıdır (World Bank Group, 2010).

Türkiye'deki konut fiyatları incelendiğinde, konutta uzun bir süredir devam eden, istikrarlı ve reel bir artış trendi dikkat çekmektedir. Konut fiyatları, tüketici fiyatlarının oldukça üzerinde bir hızla yükselmekte olup, bu artış zamanla daha yüksek oranlara ulaşmaktadır. Türkiye'nin konut piyasasındaki fiyat artışları, uluslararası düzeyde de yüksek seyretmektedir. Özellikle OECD ülkeleriyle yapılan karşılaştırmalarda, Türkiye'nin konut fiyatlarındaki artış oranlarının çok yüksek seviyelerde olduğu görülmektedir (Taşdemir, 2015). Tablo 2 ve Tablo 3'te 2022 ve 2024 yılları için Dünya'da ve Türkiye'de ev fiyatlarına ilişkin veriler sunulmuştur:

Tablo 2. Dünya'da ve Türkiye'de Nominal Ev Fiyatları

	2022- Q1	2022- Q2	2022- Q3	2022- Q4	2023- Q1	2023- Q2	2023- Q3	2023- Q4	2024- Q1	2024- Q2	2024- Q3	2024- -Q4
--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------

Ülke												
Kanada	175,6	180,8	174,3	170,7	167,7	168,1	175,4	176,0	175,5	176,4	177,6	180,2
Meksika	163,1	167,1	172,5	177,1	182,1	186,5	190,4	195,0	199,7	203,8	177,6	-
Türkiye	397,6	529,7	672,9	806,6	962,5	1.090,4	1.286,1	1.465,7	1.531,0	1.653,2	1.740,6	-
Birleşik Krallık	137,7	140,7	143,7	144,7	143,2	142,0	141,9	141,1	142,2	144,4	145,5	-
ABD	174,2	179,9	179,6	180,4	182,1	185,6	189,5	192,4	194,4	196,0	197,4	-
Euro Bölgesi	143,0	145,1	145,8	144,1	143,6	142,7	142,5	142,4	143,1	144,6	145,9	-
OECD	159,2	164,7	167,0	168,1	169,7	171,8	175,2	177,7	179,7	182,2	184,3	-
Brezilya	110,4	112,0	113,6	115,4	116,8	118,3	119,8	121,3	123,0	125,4	127,9	130,3
Çin	151,4	151,5	151,3	151,3	151,3	151,3	151,1	151,5	152,3	153,2	153,8	155,0
Güney Afrika	130,4	131,7	132,7	133,3	133,7	133,8	133,8	134,5	135,1	134,6	-	-

Kaynak: OECD, 2025 (<https://data.oecd.org/price/housing-prices.htm#indicator-chart>, 2025). Veriler OECD'nin resmi internet sayfasından alınmış ve yazar tarafından tablo haline getirilmiştir.

Tablo 2 ve Tablo 3'teki verilere göre 2022 yılının ilk çeyreğinden başlayarak dünya genelinde ev fiyatlarında küçük artışların olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise hem ev fiyatlarında hem de konut kira fiyatlarında ciddi artışların yaşandığı görülmektedir.

Tablo 3. Dünya'da ve Türkiye'de Kira Fiyatları

	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4	2023-Q1	2023-Q2	2023-Q3	2023-Q4	2024-Q1	2024-Q2	2024-Q3	2024-Q4
Ülke												
Kanada	111,7	113,2	114,6	116,0	117,8	119,7	121,9	124,9	127,2	129,7	132,0	127,3
Meksika	117,5	118,3	119,3	120,2	121,3	122,4	123,4	124,5	125,7	127,0	128,5	125,7
Türkiye	189,7	205,7	229,0	260,4	301,4	353,3	431,3	534,1	659,3	793,5	949,6	660,2
Birleşik Krallık	109,0	110,2	111,5	112,9	114,2	116,3	118,6	120,0	122,0	124,5	127,0	122,0
ABD	125,6	127,8	130,7	133,6	136,5	138,8	140,8	142,8	144,4	146,1	147,8	144,4
Euro Bölgesi	108,3	108,9	109,6	110,3	111,1	111,8	112,6	113,3	114,2	115,0	115,9	114,1
Güney Afrika	124,6	125,5	126,4	127,2	127,8	128,8	129,9	130,8	131,9	133,1	134,1	131,9

Kaynak: OECD, 2025 (<https://data.oecd.org/price/housing-prices.htm#indicator-chart>, 2025)
Veriler OECD'nin resmi internet sayfasından alınmış ve yazar tarafından tablo haline getirilmiştir.
Bazı ülkelerin verileri yıllık olduğundan kira fiyatları tablosuna o ülkeler dahil edilememiştir.

5. Yöntem ve Veri Seti

Türkiye'de 2010:Q1-2024:Q4 döneminde konut birim fiyatları ile konut faiz oranları arasındaki ilişki Toda-Yamamoto Analizi ile test edilmeye çalışılmıştır. Çalışmaya dahil edilen ilk değişken, konut kredi faiz oranlarıdır. . Bankalar tarafından konutlar için Türk Lirası üzerinden açılan kredilere uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranları çalışmada 'KFO' (Konut Faiz Oranları) şeklinde

kullanılmıştır. Çalışmadaki diğer değişken ise Türkiye’de konut birim fiyatı TL/m²’dir. Bu değişken de çalışmada ‘KB’ (Konut Birim Fiyatları) şeklinde ifade edilmiştir. Değişkenler, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) elektronik veri dağıtım sisteminden alınmıştır.

Çalışmadaki diğer değişken ise Türkiye’de konut birim fiyatı TL/m²’dir. Bu değişken de çalışmada ‘KB’ (Konut Birim Fiyatları) şeklinde ifade edilmiştir. Değişkenler, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) elektronik veri dağıtım sisteminden alınmıştır.

Zaman serilerinin durağan olup olmadığını belirlemek, nedensellik analizinde hangi yöntemi kullanacağımız açısından oldukça önemlidir. Toda-Yamamoto Analizi, serilerin aynı durağanlık seviyesinde olmasını şart koşmaz. Fakat, en yüksek durağanlık seviyesinin doğru tespit edilmesi gerekir. Yanıltıcı sonuçlardan kaçınmak ve sağlıklı bir nedensellik testi yapmak için, öncelikle, değişkenlerin durağanlık özellikleri incelenmiştir. Tablo 4’te yer alan birim kök testi sonuçlarına göre konut birim fiyatları (KB) serisi ikinci farkında; konut faiz oranları (KFO) serisi ise birinci farkında durağan hale gelmektedir.

Tablo 4. ADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Düzy		Birinci Fark		İkinci Fark	
	Sabit	Sabit+Trend	Sabit	Sabit+Trend	Sabit	Sabit+Trend
Konut Birim Fiyatları (KB)	0.307688 (0.9768)	-1.598449 (0.7816)	-2.516541 (0.1166)	-2.767321 (0.2150)	-7.897790 (0.0000)	-7.832550 (0.0000)
Konut Faiz Oranları (KFO)	-1.302525 (0.6227)	-3.059286 (0.1258)	-5.021437 (0.0001)	-5.169085 (0.0005)	-	-

Not: Parantez içerisindeki veriler olasılık değerlerini göstermektedir.

Değişkenlerin sınanması sürecinde kullanılacak optimal gecikme uzunluğunun belirlenmesinde Vektör Otoregresyon (VAR) modeli uygulanmıştır. Tablo 5’te bilgi kriterlerine göre gecikme uzunluklarına ait sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 5. Bilgi Kriterlerine Göre Uygun Gecikme Sayısı

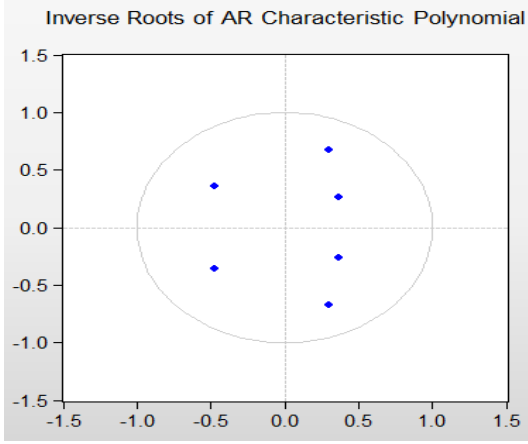
Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	110.8345	NA	5.64e-05	-4.106963	-4.032613*	-4.078372
1	116.6417	10.95698*	5.27e-05	-4.175159	-3.952108	-4.089384*
2	121.7308	9.217958	5.06e-05	-4.216257	-3.844504	-4.073299
3	126.5753	8.409370	4.91e-05*	-4.248126*	-3.727671	-4.047984
4	130.2595	6.117150	4.99e-05	-4.236209	-3.567053	-3.978884
5	132.6189	3.739411	5.34e-05	-4.174299	-3.356442	-3.859790

Not: * kriter tarafından seçilen optimum gecikme uzunluğunu göstermektedir.

VAR modeli için uygun gecikme uzunluğu, Akaike Bilgi Kriteri (AIC), Schwarz Bayesyen Kriteri (SC) ve Hannan-Quinn (HQ) bilgi kriterleri esas alınarak belirlenmiş ve bu kriterlerin çoğunluğunun işaret ettiği üzere üç gecikmeli VAR modeli optimal yapı olarak tercih edilmiştir. Bu gecikme uzunluğu, değişkenler arasındaki kısa ve orta vadeli dinamik ilişkilerin yeterli düzeyde yakalanmasına imkân tanımaktadır. Ayrıca Toda-Yamamoto nedensellik yaklaşımı, VAR modelinde seçilen optimal gecikme uzunluğuna serinin maksimum bütünleşme derecesinin eklenmesini gerektirdiğinden, başlangıçta belirlenen bu gecikme yapısı test sonuçlarının güvenilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Optimal gecikme uzunluğu belirlendikten sonra modelin istikrar koşullarının sağlanıp sağlanmadığını test etmek amacıyla karakteristik polinom kökleri, otokorelasyon ve değişen varyans testleri uygulanmıştır.

Şekil 1'de gösterilen Otoregresif (AR) karakteristik polinomun ters köklerinin dağılımı, tüm köklerin birim çember içerisinde konumlandığını açıkça göstermektedir. Bu gözlem, VAR modelinin istikrar koşullarından birinin başarıyla sağlandığını doğrulamaktadır.

Şekil 1. Modelin Polinom Kökleri

VAR modelinde otokorelasyon sorunlarının varlığını incelemek amacıyla uygulanan Lagrange Çarpmanı (LM) testinin sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir. Bu testte, Yokluk Hipotezi (H₀) 'otokorelasyon bulunmamaktadır' şeklinde ifade edilmekte olup, gerçekleştirilen test sonucunda %1 anlamlılık düzeyinde otokorelasyon sorununun olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. LM Test Sonuçları

Lags	LM-Stat	Prob
1	5.886681	0.2078
2	0.312973	0.9890
3	3.189006	0.5267

Gerçekleştirilen test sonuçlarına göre, H₀ %1 anlamlılık düzeyinde kabul edilmiştir. VAR modelinde değişen varyans sorununa rastlanmamıştır. Değişen varyans test sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Değişen Varyans Test Sonuçları

Chi-sq	df	Prob.
46.50468	36	0.1128

Değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin incelenmesi amacıyla, durağanlık koşullarının sağlanmasının ardından, Toda-Yamamoto Nedensellik Testi uygulanmıştır. Bu test, değişkenlerin farklı gecikme uzunluklarındaki değerlerini dikkate alarak, aralarındaki potansiyel neden-sonuç ilişkilerini tespit etmeyi hedeflemektedir.

Tablo 6. Toda-Yamamoto Nedensellik Testi Sonuçları

Tablo 6’da sunulan Toda-Yamamoto Nedensellik Testi bulguları,

Değişkenler	Ki-kare (Olasılık)	SONUÇ
KB KFO	49.65379 (0.0000)	Konut faiz oranları konut birim fiyatlarının nedenidir.
KFO KB	49.65379 (0.0000)	Konut birim fiyatları konut faiz oranlarının nedenidir.

Konut Birim Fiyatları ↔ Konut Faiz Oranları

incelenen dönem itibarıyla Türkiye’de Konut Birim Fiyatları (KB) ile Konut Kredi Faiz Oranları (KFO) arasında karşılıklı (çift yönlü) bir nedensellik ilişkisi bulunduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlar, konut birim fiyatlarındaki değişimlerin konut faiz oranlarını istatistiksel olarak anlamlı biçimde etkilediğini; bununla birlikte, konut faiz oranlarında meydana gelen artışların da konut birim fiyatları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Bu çerçevede, konut fiyatlarındaki yükselişin kredi piyasasında maliyetleri artırarak faiz oranları üzerinde yukarı yönlü bir baskı oluşturduğu; aynı zamanda, artan faiz oranlarının da konut piyasasında fiyat oluşum sürecini etkileyerek birim fiyatların yükselmesine katkı sağladığı söylenebilir. Dolayısıyla, konut piyasası ile finansman koşulları arasındaki bu karşılıklı etkileşim, konut fiyatları ve faiz oranlarının birbirini besleyen dinamik bir yapı içinde hareket ettiğine işaret etmektedir.

6. Sonuç

Sağlıklı ve yeterli barınma, UİHH’da temel bir hak olarak kabul edilmektedir ve bireylerin insan onuruna yakışır bir yaşam sürdürebilmeleri için elzendir. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nda da vurgulanan bu hak, sadece bir çatı altında yaşamak anlamına gelmez; aynı zamanda sosyal adaletin sağlanması, toplumsal bütünleşmenin güçlenmesi ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi açısından da büyük önem taşır. Ancak, dünya genelinde milyonlarca insan bu temel haktan yoksundur. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı kentleşme, gelir eşitsizliği ve doğal afetler gibi faktörler konut sorununu daha da ağırlaştırmaktadır. Türkiye’de konut sorunu, özellikle büyükşehirlerde düşük ve orta gelirli aileleri ciddi şekilde etkilemektedir. Yükselen konut fiyatları, yetersiz konut arzı ve kentsel dönüşüm projelerinin yarattığı belirsizlikler, konut sahibi olmayı giderek zorlaştırmakta ve sorunu daha karmaşık hale getirmektedir. Bu durum, insanların toplumdan dışlanma ve yoksulluk riskini artırırken, yaşam kalitelerini düşürmekte ve genel olarak toplumun refah seviyesini olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmada, 2010’un ilk çeyreğinden 2024’ün son çeyreğine kadar olan dönemde Türkiye’deki konut fiyatları ile konut kredi faiz oranları arasındaki ilişki, Toda-Yamamoto Nedensellik Testi kullanılarak incelenmektedir.

Toda-Yamamoto Nedensellik Testi sonuçları, Türkiye’de KB ile KFO arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle, bu iki değişken birbirini etkilemektedir. Konut fiyatlarındaki artışlar, spekülasyon

davranışlar ve beklentiler yoluyla finansal piyasalarda belirsizlik yaratmakta ve bu durum bankaların risk algısını artırarak faiz oranlarını yukarı çekmektedir. Diğer yandan, faiz oranları düştüğünde kredi almak ucuzladığı için konut talebi artmakta ve bu da konut fiyatlarının yükselmesine neden olmaktadır.

Türkiye'deki bu çift yönlü ilişki, ülkenin uzun süredir devam eden enflasyonist ortamıyla yakından bağlantılıdır. Enflasyon, satın alma gücünü erittiği için insanlar ve yatırımcılar değerini korumak amacıyla gayrimenkul gibi reel varlıklara yönelmektedirler. Bu nedenle konut, sadece barınma ihtiyacını karşılayan bir unsur olmaktan çıkıp, aynı zamanda bir değer saklama ve yatırım aracı haline gelmektedir. Bu eğilim, konut talebini artırarak fiyat-faiz etkileşimini daha da güçlendirmektedir.

2010-2024 döneminde Türkiye'de enflasyon oranlarının yüksek seyretmesi, konut talebini önemli ölçüde artırmıştır. İnsanlar ve yatırımcılar, gelecekte fiyatların daha da artacağını düşünerek konut almaya yönelmişlerdir. Artan talep, konut piyasasındaki arz-talep dengesini bozarak hem kira hem de satış fiyatlarını belirgin şekilde yükseltmiştir. Bu süreçte konut kredi faiz oranları da önemli bir rol oynamıştır. Enflasyonist ortamda Merkez Bankası, genellikle, enflasyonla etkin mücadele için faiz oranlarını artırmaktadır. Ancak konut talebinin yüksek olduğu dönemlerde, artan faiz oranları konut talebini tamamen düşürmeyebilir. Çünkü, enflasyon beklentisi yüksek faiz maliyetine rağmen konut alımını cazip kılabilir. Bu durum, konut piyasasının enflasyonist ortamlarda nasıl işlediğine dair önemli bir örnektir. Türkiye'de konut, sadece barınma ihtiyacını karşılamakla kalmamaktadır. Aynı zamanda, enflasyondan korunma ve yatırım aracı olarak da kullanılmaktadır. Bu nedenle konut piyasası, makroekonomik koşullardan, özellikle de enflasyon ve faiz oranlarından, büyük ölçüde etkilenmektedir.

Ezcümle, konut sorunu oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir sorundur. Bu yüzden, kalıcı çözümler üretmek ancak birçok tarafın bir araya gelmesiyle mümkün olabilir. Hükümetler, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün birlikte ve eşgüdümlü çalışması, konut politikalarının başarılı ve kapsayıcı olması açısından son derece önemlidir. Uygun fiyatlı konut sayısının artırılması, konut kredilerine erişimin kolaylaştırılması ve kentsel dönüşüm projelerinin sosyal ve çevresel etkilerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. İlaveten, konut politikalarının sosyal adalet ilkeleriyle uyumlu hale getirilmesi ve konut alanındaki bilimsel araştırmaların desteklenmesi gibi

kapsamlı yaklaşımlarla bu çok yönlü sorunun ele alınması, daha adil, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir konut geleceği inşa etmeye yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Bektaş, A. (2017). *Türkiye'de Konut Sorunu Ekseninde Kamu Konut Politikaları: Uygulamalar, Aksaklıklar ve Öneriler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.

Borelli, S., Conigliaro, M., & Pineda, F. (2018). *Urban Forests in the Global Context*. *Unasylva*, 69(250), 3-10.

Bostanoğlu, M. M. (2021). *Şehirleri Sürdürülebilir Kılmak*. İktisadi Kalkınma Vakfı.

<https://www.ikv.org.tr/images/files/%C5%9Eehirleri%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilir%20K%C4%B1lmak.pdf>

Brundtland Raporu. (1987). *Ortak Geleceğimiz (Our Common Future)*. <https://www.saint-gobain.com.tr/blog/surdurulebilir-kalkinma-brundtland-raporu>

Coşkun, Y. (2015). *Türkiye'de Konut Finansmanı. Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği.

Çetin, S. (2012). Kalkınmada Kentleşme ve Konut Politikalarının Önemi. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları*, 4(1), 293-304.

Çolakoğlu, E. (2019). İklim Değişikliği, Sürdürülebilir Kentler ve Kentsel Planlama Etkileşimi. *İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi 11*. Ankara.

Dodman, D., Diep, D., & Colenbranher, S. (2017). *Resilience and Resource Efficiency in Cities*. UNEP.

Erbay, E. R., & Özden, M. (2018). Kentler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini Gerçekleştirmeye Nasıl Yardımcı Olabilirler? *Social Sciences Research Journal*, 7(4), 255-268.

İMO. (2008). *Türkiye'de Konut Sorunu ve Konut İhtiyacı*. https://www.imo.org.tr/Eklenti/8530,turkiyede-konut-sorunupdf.pdf?0&_tag1=146807E41DCA9CF41DB3BE7407959D67AF2237C8

Kömürlü, R., & Önel, H. (2007). Türkiye'de Konut Üretimine Yönelik Kaynak Oluşturma Model Yaklaşımları. *YTÜ Mim. Fak. E dergisi*, 2(2), 89-107.

Kutsal, S., & Polatoğlu, Ç. (2023). Türkiye'de Artan Konut İhtiyacı ve Konut Sorununun Dinamikleri. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 133-158.

Monroy, A. M., Gars, J., Matsumoto, T., Crook, J., Ahrend, R., & Schumann, A. (2020). "Sürdürülebilir ve kapsayıcı şehirler için konut politikaları: Ulusal hükümetler uygun maliyetli konut ve kompakt kentsel kalkınmayı nasıl sağlayabilirler". *OECD Bölgesel Kalkınma Çalışma Raporları*.

Ören, K., & Yüksel, H. (2013). Türkiye'de Konut Sorunu ve Temel Dinamikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 47-84.

Öztürk, N., & Fitoz, E. (2009). Türkiye'de Konut Piyasasının Belirleyicileri: Ampirik Bir Uygulama. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 21-46.

OECD. (n.d.). *Housing prices*. <https://data.oecd.org/price/housing-prices.htm#indicator-chart>. Erişim tarihi: 25.02.2025

Sevgi, N. H. (2024). Türkiye'de Konut Fiyatlarını Belirleyen Makroekonomik Göstergeler: Uyarlanabilir LASSO Yaklaşımı. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(3), 878-892.

Smith, S. J. (2011). Home Price Dynamics: A Behavioural Economy?. *Housing Theory and Society*, 28(3), 236-261.

Taşdemir, M. (2015). Konut Fiyatlarının Kaynak Tahsisatı ve Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri (Politika Notu no. 9). *İlmi Etüdler Derneği*.

United Nations. (2010). *Sustainable Development: From Brundtland to Rio*.
http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/06/Background_on_Sustainable_Development.pdf

United Nations. (2015). Sustainable Development Goals.
<https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

United Nations. (1973). *Report of The United Nations Conference On The Human Environment Stockholm*. New York: United Nations.
<https://digitallibrary.un.org/record/523249?v=pdf>

United Nations. (2023). The Sustainable Development Goals report 2023: Special edition. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

World Bank Group. (2010). Cities and climate change : an urgent agenda. Urban development series knowledge papers,no. 10 Washington, D.C. : World Bank Group.

DEPREM NEDENİYLE ÜLKE İÇİNDE YERİNDEN EDİLME VE SOSYAL HİZMET MÜDEHALELERİ

Aybüke YILMAZ*
Filiz YILDIRIM**

ÖZ

Depremler yüksek düzeyde can kayıplarına, biyopsikososyal ve çevresel sorunlara neden olmanın yanı sıra ülke içinde yerinden edilmeyi artırmakta ve toplumsal yaşamı dönüştürmektedir. Depreme maruz kalarak ülke içinde yerinden edilen bireyler çeşitli dezavantajların kesişiminde zorlayıcı deneyimler yaşamaktadırlar. Bu derleme makale, depremler nedeniyle ülke içinde yerinden edilmeyi sosyal hizmet perspektifinden değerlendirmektedir. Böylece bu bireylerin yaşadıkları dezavantajlar, afet yönetiminin aşamaları odağında sosyal hizmet perspektifinden tartışılmaktadır. Bu çalışma, afet yönetimi aşamalarındaki sosyal hizmet müdahalelerinin deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilmeye duyarlı hale gelmesi için öneriler geliştiren ilk bilimsel girişimdir. Böyle bir girişim, afet yönetimi aşamalarında etkili müdahalelerin geliştirilmesi için sosyal hizmet uzmanları başta olmak üzere afet yönetimi çalışanlarına ve politika yapıcılara rehberlik edebilir.

Anahtar Kelimeler: *Afetlerde sosyal hizmet, doğal afetler, deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilme*

* Öğr. Gör., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü; Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

(aybkylimaz@ankara.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0002-1040-2981>

**Prof. Dr. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü.

(fyildirim@ankara.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0002-6987-9485>

YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C. XIX, No. 1, (Nisan 2026)

Geliş Tarihi: 18 Mart 2026

Kabul Tarihi: 30 Nisan 2026

Bu makaleden alıntı yapmak için: Yılmaz, A. & Yıldırım, F. (2026, Nisan). Deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilme ve sosyal hizmet müdahaleleri, *YDÜ SOSBİLDER*, 19(1), 63-90.

ABSTRACT

EARTHQUAKE-INDUCED INTERNAL DISPLACEMENT AND SOCIAL WORK INTERVENTIONS

Earthquakes not only result in high levels of mortality and generate biopsychosocial and environmental challenges, but also intensify internal displacement and transform societal life. Individuals internally displaced by earthquakes experience challenging circumstances at the intersection of various disadvantages. This review article assesses earthquake-induced internal displacement from a social work perspective. Thus, the disadvantages experienced by individuals internally displaced by earthquakes are discussed from a social work perspective, focusing on the stages of disaster management. This study is the first scientific initiative to develop recommendations for making social work interventions in disaster management phases sensitive to internal earthquake-induced internal displacement. Such an initiative can guide social workers, disaster management practitioners, and policymakers in developing effective interventions in disaster management phases.

Keywords: *Social work in disasters, natural disasters, earthquake-induced internal displacement*

1. Giriş

Afetler, can kayıplarına neden olmanın yanı sıra ülke içinde yerinden edilmeyi arttırarak toplumsal dokuda önemli dönüşümlere yol açmaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen depremde 50.000'den fazla can kaybı yaşanmıştır. Ayrıca bu deprem sonrasında 1.116.040 birey ülke içinde yerinden edilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2024). Bu nedenle bu deprem, küresel ölçekte yılın en yıkıcı afeti sayılmıştır (Centre for Research on the Epidemiology of Disasters [CRED], 2024).

Deprem gibi afetlere maruz kalmak ve buna bağlı olarak ülke içinde yerinden edilmek çoklu dezavantajların bir arada yaşanmasına neden olan bir deneyimdir. Böyle bir deneyim, öncelikle fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarını beraberinde getirmektedir (Kim vd., 2025). Birlik olma duygusunun zarar görmesine neden olan depremler (Kaniasty, 2019) toplumsal güveni zedelemektedir (Albrecht, 2017). Ayrıca bireylerin doğal çevreleriyle kurdukları ilişkilerin zayıflamasına neden olarak pro-ekolojik tutumları azaltmaktadır (Escolà-Gascón vd., 2023). Böylece depremin beraberinde getirdiği zorluklarla baş etmek için ihtiyaç duyulan hizmetlere erişim de zorlaşmaktadır (Abdisa & Likal, 2022).

Dolayısıyla depreme maruz kalarak ülke içinde yerinden edilmek, sosyal hizmet perspektifinden bütüncül bir biçimde değerlendirmeyi ve kapsayıcı sosyal hizmet müdahalelerini gerektirir. Nitekim bu müdahalelerin afet yönetiminin hazırlık, müdahale, iyileşme ve zarar azaltma aşamalarında gerçekleştirilmesi birey, aile, grup, topluluk ve toplum refahını artırmak açısından önem arz eder (Hay & Pascoe, 2022; Tuncer vd., 2024). Depremlere maruz kalarak ülke içinde yerinden edilen bireylerin deneyimledikleri çoklu dezavantajlarla mücadelede ve afet yönetimi aşamalarında sosyal hizmet müdahalelerinin önemini açıklamak bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışma afet yönetiminin hazırlık, müdahale, iyileşme ve zarar azaltma aşamalarında afet ve acil durum uzmanları ve afet çalışanları başta olmak üzere sosyal politikacılarla sosyal hizmet uzmanlarının neden iş birliği yapması gerektiğine kanıt temeli oluşturabilir.

2. Çalışmanın Amaçları

Bu derleme çalışmanın temel amacı, depremlere maruz kalarak ülke içinde yerinden edilme bağlamındaki sorunları afet yönetimi aşamalarını dikkate alarak açıklamak ve bu sorunlara çözüm üretmede önemli rolü olan sosyal hizmet müdahalelerini eleştirel gözle değerlendirerek önerilerde bulunmaktır (TA). Bu temel amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

- Depremler nedeniyle ülke içinde yerinden edilme açıklanarak beraberinde getirdiği çoklu sorunları afet yönetiminin hazırlık, müdahale, iyileşme ve zarar azaltma aşamaları odağında değerlendirmek (AA1).
- Bu sorunlara yönelik mevcut sosyal hizmet müdahalelerini eleştirel bir gözle değerlendirerek önerilerde bulunmak (AA2).

3. Yöntem

Literatür taraması, bir araştırma faaliyeti olup belirli bir konuya ilişkin kapsamlı bilgi sunar. Bu bilgi, mevcut çalışmaların özgün bir sentezini sağlarken ilgili konuya yeni bakış açıları kazandırabilir. Bu doğrultuda literatür taraması, ilgili konuya ilişkin literatürdeki boşluğu doldurmaya da katkı sağlayabilir (Hart, 1998).

Özellikle ulusal göç ve afet literatüründe (bkz. Depremler Nedeniyle Ülke İçinde Yerinden Edilme) mevcut çalışmanın konusunu oluşturan deprem gibi doğal afetlere bağlı yerinden edilme ve beraberindeki sorunlar, ‘ülke içinde yerinde edilme’ odağında yeterli ilgiyi görmemiştir. Oysa deprem gibi doğal

afetlere bağılı olarak ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, yaşadıkları bu doğal afetin kendilerine, ailelerine ve yesi oldukları topluma yansıyan etkilerinden kaçma sürecinde ya da sonrasında, insan hakları ihlalleri başta olmak üzere, kendi başlarına aşamayacakları pek çok sorunu yaşarlar.

Dolayısıyla bir devlet sınırını geçemedikleri için uluslararası korumadan (Yücel, 2020) da yararlanamayan bu bireylerin sorunlarının ya da gereksinimlerinin afet yönetiminin tüm aşamalarında gözetilmesi gerekir. Sosyal hizmet uzmanlarının bu sorunlara zm üretmeleri için bu bağlamdaki sosyal hizmet müdahalelerinin eleştirel bir okumasının yapılması önemlidir. Bu sebeple afet yönetimi aşamaları bağlamında sosyal hizmet müdahalelerinin geliştirilmesine katkıda bulunan nerileri sentezlemek için literatür taraması yapılarak bu çalışma derleme olarak tasarlanmıştır. Bu süreçte Templier ve Par'in (2015) literatür taraması için önerdiği aşamalar izlenmiştir. Öncelikle çalışmanın temel amacı (bkz. TA) ve alt amaçları (bkz. AA1 & AA2) belirlenerek mevcut literatür taranmıştır. ‘lke içinde yerinden edilme’, ‘sosyal hizmet’, ‘afet yönetimi’, ‘doğal afetler’ ve ‘deprem’ anahtar kelimeleri ile bunların İngilizce karşılıkları (‘internal displacement’, ‘social work’, ‘disaster management’, ‘natural disasters’, & ‘earthquake’) kullanılarak tarama yapılmıştır.

Konuya ilişkin ulusal ve uluslararası yayınlar özellikle Web of Science, Scopus ve Google Scholar gibi veri tabanlarında erişilebilir olduğu için bu platformlarda son 20 yıl içinde yayımlanmış Türkçe ve İngilizce alışmalar tarama sürecine dahil edilmiştir. Bu sayede hem deprem nedeniyle yerinden edilmenin geçmişten günümüze ne çıkardığı sorunlar derlenirken hem de ilgili sosyal hizmet müdahaleleri güncel çalışmalar üzerinden incelenerek konu kapsamlı ve eleştirel bir gözle sentezlenmeye çalışılmıştır.

Yapılan alışmalar incelendiğinde deprem ve afet yönetimi gibi konular özellikle ülke içinde yerinden edilme bağlamında değerlendirilmediği için daha önce belirtilen anahtar kelimeleri içeren başlıktaki çalışmalar birincil çalışmalar olarak kabul edilmiştir. Her bir birincil çalışmadan ilgili bilgilerin toplanması veya çıkarılması sürecinde ise araştırmanın temel amacı ve alt amaçları (bkz. TA, AA1 & AA2) dikkate alınmıştır. Dahil edilen bu çalışmalardan elde edilen bilgiler eleştirel bir gözle değerlendirilerek sentezlenip bu derleme çalışma raporlandırılmıştır.

4. Depremler Nedeniyle lke içinde Yerinden Edilme

Afetler doğal, insan eliyle veya her iki yolla gerçekleşerek (Shaluf, 2007), toplulukların veya toplumun beşerî, maddî, ekonomik ve çevresel kayıplar yaşamasına neden olan tehlikeli yaşam olaylarıdır (United Nations Office for Disaster Risk Reduction [UNDRR], 2017).

Günümüzde afet ile göç olguları birbirine bağlı hale gelmiştir. Göç, afetlerin oluşmasına veya hasarın artmasına yol açabildiği gibi, afetlerden etkilenen bölgelerde yaşayan insanların evlerini terk etmek zorunda kaldığı bir süreci de ifade eder (Çavuş & Kaya, 2024).

Dünya çapında her on yılda bir milyonlarca insanın doğal afetler nedeniyle evsiz kaldığı bildirilmektedir (Barton, 2009). Bu bağlamda afetler, dünyanın farklı yerlerinde göç dalgalarını da beraberinde getirmektedir (Chumky vd., 2022).

Afetlerin etkisiyle ülke içinde gerçekleşen göçler, küresel literatürde ‘ülke içinde yerinden edilme’ olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) (OCHA) tarafından yayımlanan ‘Ülke İçinde Yerinden Edilme Rehber İlkeleri’ne (Guiding Principles on Internal Displacement) göre bu tanım aşağıdaki gibidir (OCHA, 1998, s. 1):

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, zorla ya da zorunlu kalarak evlerinden veya olağan ikamet yerlerinden kaçmak ya da buraları terk etmek durumunda kalan kişi ya da kişi gruplarıdır. Bu durum özellikle silahlı çatışmaların, yaygın şiddet ortamlarının, insan hakları ihlallerinin ya da doğal veya insan kaynaklı afetlerin etkileri sonucunda ya da bu etkilerden kaçınmak amacıyla gerçekleşir. Bu kişilerin uluslararası olarak tanınan bir devlet sınırını geçmemiş olmaları temel ölçüttür.

Ülke içinde yerinden edilmenin bu tanımı, Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration) [IOM] (2017) tarafından da benimsenmektedir. Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration) [IOM] (2017), ayrıca, ülke içinde yerinden edilmenin çevresel bozulma, iklim değişikliği ve ani etkili ya da yavaş seyreden afetler nedeniyle giderek artabileceğine dikkat çekmektedir.

Ülke içinde yerinden edilmiş insan sayısı 2018 yılı sonunda 40.6 milyon iken bu sayı 2019 yılı sonunda 49.1 milyona, 2020 sonunda 51.1 milyona, 2021 sonunda 58.1 milyona, 2022 yılı sonunda 69.8 milyona, 2023 yılı sonunda 74.6 milyona, 2024 yılı sonunda ise 83.4 milyona ulaşmıştır. Dolayısıyla ülke içinde yerinden edilmiş insan sayısı 2018’den bu yana iki katına çıkmış ve rekor

seviyeye ulaşmıştır (Internal Displacement Monitoring Centre [IDMC], 2025). 2024 yılı sonuna dek ülke içinde yerinden edilmiş 83.4 milyon insanın 73.5 milyonu çatışma ve şiddet nedeniyle bu durumu deneyimlerken; 9.8 milyon insan ise afetler nedeniyle ülke içinde yerinden edilmiştir. Çatışma ve şiddet nedeniyle ülke içinde yerinden edilme oranları 2023 yılına göre %10 artarken, afetler nedeniyle ülke içinde yerinden edilme oranları 2023 yılına göre %29 artmıştır. Avrupa ve Orta Asya’da ülke içinde yerinden edilenlerin en çok olduğu ülkeler 2024 yılı sonu itibarıyla Ukrayna, Azerbaycan ve Türkiye’dir. En çok ülke içinde yerinden edilen insanların olduğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerinden biri olan Türkiye’de, Kahramanmaraş merkezli 2023 depremlerinin ardından yaklaşık 538.000 insanın halen ülke içinde yerinden edilmiş durumda olması (IDMC, 2025) önemli bir sonuçtur.

Afetlere bağlı riskler açısından ülkeleri karşılaştırmalı biçimde sıralamayı amaçlayan INFORM Risk Yönetimi Endeksi’ne göre Türkiye, 191 ülke arasında 32’nci sırada yer almıştır. Buna göre 5.5 endeks puanı ile yüksek risk grubunda sınıflandırılan ülkeler arasındadır (European Commission, 2025). Jeolojik, meteorolojik ve topografik özellikleri açısından doğal tehlikelere açık bir konumda yer alan Türkiye, başta depremler olmak üzere heyelan, sel, kaya düşmesi ve çığ gibi doğal afetlerin sıklıkla gerçekleştiği bir afet ülkesidir. Nitekim 1980–2017 yılları arasındaki afet verileri incelendiğinde, Türkiye’de doğal afetler nedeniyle her yıl bir milyon kişi başına ortalama 6-25 arasında can kaybı yaşanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2018).

Afet türleri üzerine bir inceleme yapıldığı zaman Türkiye’de en çok hasara neden olan afetlerin depremler olduğu görülmektedir (Ergünay, 2007). Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES) verilerine göre 2022 yılında Türkiye’de 21.054 deprem meydana gelmiştir (AFAD, 2023). 2023 yılında ise AYDES, büyüklüğü 4’ün üzerinde olan 830 deprem belgelenmiştir (AFAD, 2024). 2023 yılında Türkiye ve Suriye’de meydana gelen deprem, can kaybı oranları ve meydana gelen hasar açısından küresel düzeyde yılın en yıkıcı afeti olarak kayıtlara geçmiştir. Deprem, her iki ülkede yaklaşık 18 milyon kişiyi etkilerken toplam 56.683 can kaybına neden olmuştur (CRED, 2024).

Depremler, yüksek düzeyde can kaybı ve yaralanma riskleri nedeniyle halk sağlığı üzerinde ciddi etkiler yaratan en yıkıcı doğal afetler arasında yer almaktadır. Depremin doğrudan etkileri, güçlü yer sarsıntısı ve eşzamanlı olaylar

sonucunda meydana gelen fiziksel travmalarla sınırlı kalmamakta; heyelanlar ve tsunamiler gibi ikincil afetler yoluyla etkisini genişleterek artırmaktadır. Bu ikincil etkiler, afet sonrası yaşam koşullarını ağırlaştırmakta ve sağlık risklerinin derinleşmesine neden olmaktadır. Depremler sonrasında ortaya çıkan çevresel ve toplumsal koşullar, bulaşıcı hastalıkların gelişimi açısından elverişli bir zemin oluşturmaktadır. Altyapının zarar görmesi, temiz suya erişimin kısıtlanması, barınma sorunları ve kalabalık geçici yerleşimler; solunum yolu, sindirim sistemi enfeksiyonları ile vektörler (kene vd.) aracılığıyla bulaşan hastalıkların yanı sıra yara ve cilt enfeksiyonlarının yayılma riskini artırmaktadır. Bu süreçte özellikle çocuklar, yaşlılar, kronik hastalığı olan bireyler ve afetlerden doğrudan etkilenen topluluklar daha yüksek düzeydeki sağlık riskleriyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Mavrouli vd., 2023).

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve beraberinde Türkiye'nin 11 ilini derinden etkileyen Kahramanmaraş merkezli depremler yüksek düzeyde can kaybı, sağlık sorunları, sosyo-ekonomik ve çevresel bozulma yaratmıştır. Sözü edilen depremlerde 50.000'den fazla can kaybı yaşanmış, 100.000'den fazla ise yaralanma meydana gelmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2024). Depremin ardından Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB), depresyon ve anksiyete düzeyleri yüksek seyretmiştir. Bu negatif etkilerin depremin üzerinden 18 ay geçmesine rağmen görülmeye devam ettikleri belgelenmiştir (Çımaroğlu vd., 2025). Depreme maruz kalanlar, evlerinden veya yaşadığı yerlerden uzak kalmış; sosyal çevrelerinden izole olarak yalnızlaşmıştır (Yanardağ vd., 2025). Deprem sırasında işletmeler, çarşılar ve sanayi bölgeleri de zarar görmüş; nitelikli işgücü eksikliği yaşanmıştır. Çevresel açıdan ise büyük bir alanda enkazın oluşması ve merkezi yönetim düzeyinde kapsamlı bir afet atık yönetimi planının bulunmaması, etkili atık yönetimini zorlaştırmıştır (Dinçer vd., 2024).

Ayrıca T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülen hasar tespit çalışmaları kapsamında Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 11 ilde (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa) ve depremden etkilenen diğer illerde (Kayseri ve Niğde) kapsamlı incelemeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda toplam 236.410 binada yer alan 1.279.576 bağımsız birimde hasar tespiti yapılmıştır. İncelemeler 33.143 binada bulunan 153.506 bağımsız birimin acil yıkılması gereken, ağır hasarlı ya da yıkılmış durumda olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca 6.849 binada yer alan

46.640 bağımsız birimin orta hasarlı; 59.995 binada bulunan 439.647 bağımsız birimin ise az hasarlı olduğunu belirlemiştir (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2023).

Depremi ardından yaşam alanları tahrip olan 1.116.040 depreme maruz kalan bireyin, ülke içinde yerinden edilerek ülkenin farklı bölgelerinde misafir edildiği bildirilmiştir. Valiliklerden edinilen resmi bilgiler kapsamında depreme maruz kalarak ülke içinde yerinden edilenlerin en çok göç ettiği 5 il sırası ile Ankara, Antalya, Mersin, Kayseri ve Muğla olmuştur (Anadolu Ajansı, 2023).

Depremi yanı sıra ülke içinde yerinden edilme; yaşanan çevrede fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve tinsel gereksinimleri bütüncül bir biçimde değerlendirmeyi gerektiren önemli bir deneyimdir. Özellikle ülke sınırlarını geçmedikleri ve bu nedenle iklim/çevre mültecisi sayılmadıkları için (Yücel, 2020) uluslararası korumadan yararlanamayan bu bireylerin gereksinimleri bireysel, ailesel, yapısal, çevresel, kurumsal ve toplumsal refah dinamiklerinin kesişimselliğindedir. Dolayısıyla bu çoklu gereksinimlerin sosyal hizmet müdahaleleri açısından değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Ancak uluslararası literatürde (Botzen vd., 2019; Cvetković vd., 2024; Ellos & Bacosa, 2025; Escolà-Gascón vd., 2023; Giorgadze vd., 2011; Kaniasty, 2019; Mamalova, 2023; Pratiti, 2023) deprem ve ülke içinde yerinden edilme genellikle birbirinden bağımsız ve antroposentrik bir bakışla değerlendirilmektedir.

Ulusal sosyal hizmet literatüründe (Cavlak & Özmete, 2025; Con Wright & Özdemir Ocaklı, 2024; Demirbilek & Polat, 2023; Eryalçın, 2025; Özmete vd., 2025; Pak & Özmete, 2025; Soğancı & Duyan, 2025) de göç ve afet konuları ülke içinde yerinden edilme odağında incelenmemiştir. Buradan hareketle mevcut çalışmada deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilmiş bireylerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik sosyal hizmet müdahaleleri afet yönetimi aşamalarına göre eleştirel bir bakış açısıyla incelenmiştir.

5. Afet Yönetimi Aşamalarına Göre Deprem Nedeniyle Ülke İçinde Yerinden Edilmeye Yönelik Sosyal Hizmet Müdahaleleri

Depremler gibi doğal afetler, öngörülemez bir biçimde ortaya çıkarak yaşamı ve hizmetleri kesintiye uğratmakta ve beraberinde çoklu sorunlar meydana getirebilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları afet yönetiminin hazırlık, müdahale, iyileşme ve zarar azaltma aşamalarında ortaya çıkan bu sorunlara ya da karşılanamayan gereksinimlere yönelik farklı roller ve sorumluluklar

üstlenmektedir. Dolayısıyla afetlere maruz kalanların ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için psikososyal değerlendirme ve destek sunma, ihtiyaç analizi yaparak kaynakların adil yönlendirilmesini sağlama ve toplulukların iyilik halini koruyarak yeniden inşa etme gibi çeşitli işlevleri gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar (Hay & Pascoe, 2022; Tuncer vd., 2024).

Afet yönetimi aşamaları kapsamındaki sosyal hizmet müdahaleleri incelendiğinde, depreme maruz kalarak ülke içinde yerinden edilenlerin karşılaştıkları zorlukları giderme ya da bu bireylerin gereksinimlerini karşılama bağlamında gelişime açık yönler dikkati çekmektedir. Bu yönler, afet yönetiminin aşamaları odağa alınarak eleştirel bir bakış açısıyla aşağıda açıklanmıştır.

5.1. Hazırlık Aşaması

Depremler gibi doğal afetlerin etkileri güvenlik açığıyla diğer çevresel, sosyal, ekonomik ve kurumsal faktörlerle ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır. Afete eğilimli yerleşimler, zayıf altyapı, sağlık sistemlerindeki ve sosyal korumadaki sınırlılıklar ile düşük eğitim düzeyleri afetlerin etkilerini derinleştirmektedir (Cvetković vd., 2024; Kim vd., 2025; Shen vd., 2023; Srisantyorini, 2025; Peduzzi, 2019; Pratiti, 2023). Bununla birlikte türü ve meydana geldiği koşullar her ne olursa olsun afetler; sağlık, sosyo-ekonomik ve çevresel açılardan çeşitli zorlukların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kim vd., 2025). Bu zorluklardan biri de afetler nedeniyle ülke içinde yerinden edilmedir.

Afetler nedeniyle ülke içinde yerinden edilmiş bireyler sağlık, ekonomik güvence, eğitim ve iyilik hali açısından çoklu zorluklar yaşamaktadırlar. Bununla birlikte ülke içinde yerinden edilme deneyimi hem yerinden edilen bireyleri ve göç edilen yer ile buradaki nüfusu hem de toplumun tüm kesimlerini etkileyen sorunlara neden olabilmektedir (Abdisa & Likal, 2022; Getanda vd., 2015; Ghafoori vd., 2025; Kovess-Masfety & Makhshvili, 2025; Myers vd., 2023; Owoaje vd., 2016; Teves, 2024; Tellez & Balcells, 2024). Bu sorunlar afetlere hazırlığı, afet yönetiminde öncelikli bir aşama olarak gündeme getirmektedir.

Hazırlık, afet yönetimi sürecinin ilk aşamasını oluşturmaktadır. Bu aşama, afetlere karşı toplumsal kapasitenin güçlendirilmesine yönelik planlama ve farkındalık çalışmalarını içermektedir. Bu aşamada sosyal hizmet uzmanları, afetler ve afet yönetimi konusunda bilinç düzeyini artırmaya yönelik müdahaleleri gerçekleştirmektedirler. Söz konusu müdahaleler birey, grup, aile ve toplum düzeylerini kapsayan çok boyutlu bir yaklaşımla yürütülmeye çalışılmaktadır.

Özellikle afetlerden orantısız biçimde etkilenme riski yüksek olan dezavantajlı grupların hazırlık çalışmalarına katılımının desteklenmesi, kapsayıcı bir afet yönetimi anlayışının geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanları, hazırlık aşamasında toplumun farklı kesimlerinin afetlere ilişkin bilgiye erişimini artırmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu aşamada sosyal hizmet uzmanları, gönüllüler, meslektaşlar ve acil durumlarda hizmet sunan kurumlarla iş birliği içerisinde örgüt ve topluluk düzeyinde dayanıklılığı artırmaya yönelik koordinasyon faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bunun yanı sıra kurumların afet hazırlığına ilişkin politika ve prosedürler geliştirmesine katkıda bulunan sosyal hizmet uzmanlarından farklı sektörler ile yönetim düzeyleri arasında bağlantıları güçlendiren girişimlerde rol almaları da beklenebilmektedir (Boetto & Harms, 2025).

Diğer yandan afetlerin etkilerinin güvenlik açığı ile diğer çevresel, sosyal, ekonomik ve kurumsal faktörlerle ilişkili olarak ortaya çıktığı bilinmektedir (Cvetković vd., 2024; Kim vd., 2025; Shen vd., 2023; Srisantyorini, 2025; Peduzzi, 2019; Pratiti, 2023). Bu bağlamda göç, afetlerin önemli bir sonucudur (Chumky vd., 2022). Ancak toplumda afet farkındalığını artıran müdahaleler gerçekleştirilirken afetler ile göç arasındaki bağlantılara yeterince dikkat çekilmediği için topluluk düzeyinde dayanıklılığı artırabilecek koordinasyon çalışmaları da yetersiz kalmaktadır. Daha da önemlisi, deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilen bireyler ve bu bireylerin çeşitliliği bu çalışmaların odağına alınmamaktadır. Bu durum ise afetlere hazırlık aşamasında göç ve afet kesişimselliğinin odağındaki sorunların da çeşitliliğini göz ardı etme bağlamında gelişime açık bir yönü ortaya çıkarmaktadır.

5.2. Müdahale Aşaması

Deprem gibi afetler her yıl dünya genelinde milyonlarca insanı etkilemekte ve yüksek düzeyde can kayıplarına neden olmaktadır. Tarih boyunca meydana gelen afetlerin fiziksel sağlık üzerindeki etkileri arasında yoğun tedavi gerektiren ağır yaralanmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte afetlerde sağlık tesisleri zarar görmekte, su sistemleri hasar almakta ve gıda güvencesizliği gibi insan sağlığını olumsuz etkileyen sonuçlar da diğer fiziksel sağlık sorunlarını beraberinde getirmektedir. Sağlık, su ve gıda sistemleri üzerindeki yıkıcı etkilerle birlikte afetlerde ortaya çıkan kronik ve bulaşıcı hastalıklar morbidite ve mortalite oranlarının artmasına neden olmaktadır (Giorgadze vd., 2011).

Afetler, olumsuz fiziksel sağlık sonuçlarının yanı sıra ruhsal sağlık sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Yaşlılar, kadınlar, yalnız yaşayan bireyler ve daha düşük sosyoekonomik statüye sahip olan bireyler, fiziksel ve ruhsal sağlık açısından orantısız risklerle karşı karşıya olabilirler. Ekonomik açıdan dezavantajlı ve afete eğilimli topluluklar ise sağlık ve destek hizmetlerine sınırlı eriştikleri için psikolojik dayanıklılıkları düşebilmektedir (Kim vd., 2025).

Ayrıca depremin meydana geldiği fiziksel çevredeki kayıplar ise insanların eko-anksiyete ve eko-keder gibi psikolojik ve ruh sağlığını etkileyen sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Eko-anksiyetenin beraberinde getirdiği ekolojik keder, ekolojik bozulmalara neden olan depremlerin fiziki çevredeki bu kayıplara insanların gösterdiği bir yas tepkisidir. Dolayısıyla böyle bir keder; fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal ve tinsel boyutları açısından insan yaşamında derin izler bırakabilir. Ancak ekolojik keder sadece bireysel veya kişisel bir sorun olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü grup, topluluk aidiyeti ve yapısal bağlamı da ilgilendiren önemli bir sorun olabilir (Aslan & Kara, 2023; Ranjan, 2024). Afetlere maruz kalma deneyimi ülke içinde yerinden edilmeye birleştiğinde ise bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıkları bu deneyimden önemli ölçüde olumsuz etkilenebilir. Özellikle ülke içinde yerinden edilmiş bireylerde TSSB, depresyon ve anksiyete gibi ruh sağlığı sorunları da yaygın olarak görülebilir. Bu bireylerde ateş/sıtma, yetersiz beslenme, ishal ve akut solunum yolu enfeksiyonları da yaygın olabilir (Kovess-Masfety & Makhashvili, 2025; Owoaje vd., 2016). Dolayısıyla afet yönetiminin müdahale aşaması, bu sorunlara çözüm üreten, afetin tanımlayıcı özellikleri ve ölçeği gibi nitelikler bağlamında organize edilmiş acil durum yönetim planlarını ve müdahalelerini gerektirmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının afet yönetiminin müdahale aşamasındaki sorumluluğu, acil durum yönetim planlarına ve müdahalelerine koordineli bir biçimde uyum sağlamaktır. Bu müdahaleler, afetin özelliklerine ve ölçeğine bağlı olarak yapılandırılıyor olsa da sosyal hizmet uzmanlarının uyumunu gerektiren temel acil durum müdahaleleri şu şekilde sıralanmaktadır: (1) Tehlikede olanların kurtarılması, tahliye edilmesi ve sağlık hizmetlerinin sağlanması; (2) Barınma, yiyecek, su ve ısınma gibi acil fiziksel ihtiyaçların karşılanması; (3) Paniğin önlenmesi için kamu düzeninin sürdürülmesi (Sheafor & Horejsi, 2016).

Sosyal hizmet uzmanları, acil durum yönetim planları ve müdahaleleri boyunca diğer meslek elemanları ile iş birliğinde çalışarak müdahalelerin farklı kültürlere duyarlı bir biçimde uygulanmasına yardımcı olmaya çalışmakla

yükümlüdürler. Bunlara ek olarak acil durum psikososyal destek hizmetlerinin sağlanmasında önemli rolleri üstlenmekten de sorumludurlar (Boetto & Harms, 2025).

Öte yandan müdahale aşamasında yaşlılar, kadınlar, yalnız yaşayan bireyler ve daha düşük sosyoekonomik statüye sahip olanlarla birlikte depremler nedeniyle ülke içinde yerinden edilenlerin de fiziksel ve ruhsal sağlık açısından orantısız risklerle karşı karşıya kaldıkları yeterince bilinmemektedir. Ayrıca ekonomik açıdan dezavantajlı ve afete eğilimli bölgelerde yaşayan ve bu nedenle destek hizmetlerine sınırlı erişerek psikolojik dayanıklılıkları düşen topluluklar arasında ülke içinde yerinden edilenler (Getanda vd., 2015; Kim vd., 2025) yeterince gözetilmemektedir. Bu sebeple bu toplulukların acil ihtiyaçlarının karşılanmasına ve psikososyal destek hizmetlerinden faydalanmalarına yönelik hizmetlerin ülke içinde yerinden edilme bağlamındaki etkililiği de değerlendirilememektedir.

5.3. İyileşme Aşaması

Afet sonrası iyileşme aşamasında karşılaşılan zorluklar; kişilerarası ilişkiler, sosyal uyum, toplumsal güven duygusunun zedelenmesi ve sosyal adaletsizlikler ile ilişkilidir.

Kişilerarası ilişkilere dair zorluklar, depremin beraberinde getirdiği sorunlarla başa çıkabilmeyi, bir sosyal gruba ve topluluğa ait hissetmeyi engellemektedir (Kaniasty, 2019). Afetler nedeniyle ülke içinde yerinden edilen bireylerin zorunlu olarak göç ettikleri yerlerde ayrımcılığa maruz kalmaları (Abdisa & Likal, 2022) ve baskın grubun göçmen karşıtı söylemleri bu bireyler ile ev sahibi toplulukların sosyal uyumunu zorlaştırabilmektedir (Myers vd., 2023).

Afet sonrası toplumsal güven düzeyindeki azalma ise özellikle belirli bir şiddet eşiğini aşan olaylarla ilişkilidir. En az dokuz can kaybının yaşandığı afetlerin ardından toplumsal güvenin azalma eğilimi göstermesi, afetin yıkıcılığı arttıkça iyileşme aşamasındaki olumsuz toplumsal etkilerin daha olası hale geldiğine işaret etmektedir. Ayrıca afetin mekânsal bağlamının da bu etkileri artırdığı görülmektedir. Bu bağlamda ulusal düzeyde yaşanan afetlerin, bölgesel afetlere kıyasla, toplumsal güven üzerinde belirgin değişimlere yol açtığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte farklı vaka örnekleri arasında ortak ve genellenebilir bir örüntünün tespit edilememesi, afetlerin toplumsal etkilerinin büyük ölçüde bağlama özgü olduğunu ve toplumsal yapı, kurumsal kapasite ve afet yönetimi süreçleri gibi faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Dolayısıyla

afetlerin toplumsal etkilerinin değerlendirilmesinde tek tip yaklaşımların yetersiz kaldığı ve bağlamsal farklılıkları dikkate alan bütüncül yaklaşımlara ihtiyaç olduğu söylenebilir (Albrecht, 2017).

Sosyal adaletsizliklere ilişkin zorluklar, finansal zorluklar ile ülke içinde yerinden edilme deneyimine bağlı olarak ortaya çıkan refah sorunlarını kapsamaktadır. Finansal krizleri ve savaşları aşarak refah şoklarına neden olan afetler (Sawada vd., 2011) geçim kaynaklarının kaybına neden olarak refah düzeyini düşürebilmektedir (Pratiti, 2023).

Son yıllarda afetlerin sıklığı ve şiddeti artmış; bu durum özellikle gelişmekte olan ülkelerde ve dezavantajlı topluluklarda ekonomik kayıpların artmasına da neden olmuştur (Botzen vd., 2019). Özellikle ülke içinde yerinden edilme bağlamında değerlendirildiğinde artan güvenlik, barınma, sağlık ve eğitim ihtiyaçları ekonomik zorlukları da beraberinde getirmiştir (Cazabat & Yasukawa, 2021).

Nitekim, ülke içinde yerinden edilme; ev kirası fiyatının belirlenmesinden sağlık hizmetlerinin maliyetine ve eğitim ücretlerine kadar birçok unsuru etkilemektedir. Ülke içinde yerinden edilen bireyler, çalışma hayatlarını sonlandırmak veya farklı koşullarda devam ettirmek zorunda kalabilmektedirler. Hatta, zaman zaman, zorlu koşullar nedeniyle eğitimlerini yarıda bırakabilmektedirler. Böylece sağlık, eğitim ve içme suyu gibi yaşamın sürdürülebilirliği için temel olan hizmetlere erişimleri de güçleşebilmektedir. Özellikle aşırı kalabalık ortamlarda yaşamak zorunda kalan ülke içinde yerinden edilmiş bireyler için sosyal dokunun farklılaşması da söz konusu olduğunda yaşamın yeniden inşası zorlu hale gelmektedir (Abdisa & Likal, 2022). Ülke içinde yerinden edilenler, bu bağlamda, dünyadaki dezavantajlı gruplar arasında sayılmaktadırlar. Öyle ki bu bireylerin yaşam kalitesi ve yaşam doyumları da diğerlerine kıyasla düşük olabilir. Özellikle yaşlı, boşanmış, yakın çevresinden ve resmi kurumlardan yeterince destek alamadığını düşünen ülke içinde yerinden edilmiş bireyler, sağlık ve refah açısından önemli ölçüde risk altında olabilirler (Getanda vd., 2015). Dolayısıyla afet yönetiminin iyileşme aşamasında özellikle afet nedeniyle yerinden edilen bu bireylerin yeni yaşamlarına uyum sağlamaları için sosyal hizmet müdahaleleri önemlidir.

Sosyal hizmet uzmanları, afet yönetiminin iyileşme aşamasında öncelikle ortaya çıkan güvenlik gereksinimlerinin karşılanmasına odaklanmaktadır. Bu süreçte afetlerden etkilenen bireylerin güvenli ortamlara erişimlerini sağlarken,

aynı zamanda, barınma, gıda, sağlık ve diğer temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik müdahaleleri de yürütmektedirler. Bununla birlikte afetlerin yarattığı psikososyal etkilerin azaltılması amacıyla müracaatçıların duygusal olarak desteklenmesi de iyileşme sürecinin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları bu aşamada birey, grup, aile ve topluluk düzeylerinde destekleyici müdahaleler gerçekleştirerek afetlerden etkilenen bireylerin güçlenmelerine katkı sunmaktadırlar. Bu süreçte sosyal hizmet uzmanları, aracılık ve arabuluculuk rollerini etkili biçimde kullanarak bu bireylerin, grupların ve toplulukların ilişkilerinin yeniden düzenlenmesine ve ihtiyaç duydukları kaynaklara erişebilmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda mevcut güçlü yönlerin belirlenmesi, bireylerde ve topluluklarda farkındalık ile aidiyet duygusunun güçlenmesi ve toplumsal dayanışmanın desteklenmesi yönünde çalışmaları da yürütmekten sorumludurlar. Bu müdahaleler, yerel toplulukların ve toplumun afet öncesi yaşam düzenine yeniden uyum sağlamasına katkı sunarak iyileşme sürecinde önemli bir destek mekanizması oluşturabilir (Tuncay & Tekin, 2022).

Diğer yandan depremlerin bir sonucu olarak ülke içinde yerinden edilme, göç edenlerle birlikte göç edilen yerdeki toplulukları da etkilemektedir (Abdisa & Likal, 2022; Getanda vd., 2015; Ghafoori vd., 2025; Kovess-Masfety & Makhshvili, 2025; Myers vd., 2023; Owoaje vd., 2016; Teves, 2024; Tellez & Balcells, 2024). Bu bağlamda afetlerden etkilenen bireylerin ve ailelerinin ilişkilerini yeniden düzenlemelerine sosyal hizmet uzmanları arabulucu ya da aracı olsalar (Tuncay ve Tekin, 2022) da bu rollerin gerçekleştirilmesi, ülke içinde yerinden edilme bağlamına özgü de değerlendirilmelidir. Örneğin deprem nedeniyle evi yıkılan ve böylece evinden ve yaşadığı şehirden ayrılan bu bireylerin yeni yaşam alanlarına alışmaları terketmek durumunda kaldıkları fiziksel ve sosyal çevreleri nedeniyle zaman alabilir. Dolayısıyla yeni yaşam yerlerindeki insanlarla uyumlu ilişkiler geliştirmeleri zor olabilir. Bu nedenle afet yönetiminin iyileşme aşamasındaki müdahalelerin yeni yaşam yerlerindeki uyumu, değerlendirmeye duyarlı hale gelmesi gerekmektedir.

5.4. Zarar Azaltma Aşaması

Afet sonrası zarar azaltma aşamasında, uzun vadeli bir çabayı gerektiren zorlayıcı dönüşümler söz konusu olabilir. Bunlardan ilki, çevresel bozulmadır. Bu

doğrultuda afetler; toz, gaz, petrol türevleri, endüstriyel kimyasallar ve kanalizasyon atıklarının açığa çıkması yoluyla hava kalitesinin bozulmasına ve içme suyu kaynaklarının ve toprağın kirlenmesine neden olabilir. Bu süreçler ise yalnızca kısa vadeli çevresel bozulmayla sınırlı kalmamakta; iklim ve sıcaklık rejimlerini kademeli ve geri döndürülemez biçimde dönüştürerek ekosistemler üzerinde kalıcı etkiler bırakabilir. Afet sonucunda birçok canlı türünün yok olduğu ya da yaşam alanlarını terk etmek zorunda kaldığı; biyosferin belirli bölgelerinde ya da tamamında ciddi yıkımların meydana geldiği görülmektedir. Afetlerin çevresel bir felaket niteliği kazanmasını diğer afet türlerinden ayıran temel özellik; ortaya çıkan sonuçların, çoğu durumda, geri döndürülemez olmasıdır. Bu bağlamda, flora ve fauna önemli ölçüde tahrip olmakta; su rezervlerinin kirlenmesi ve yaşam alanlarının yok olması, insan ve hayvan yaşamı açısından ciddi riskler ortaya çıkarmaktadır. Bu çevresel kayıplar, insan sağlığı üzerinde de çok boyutlu sonuçları beraberinde getirmektedir. Bu sonuçlar ise akut solunum yolu hastalıkları gibi fiziksel sağlık sorunlarından psikolojik travmalara kadar uzanan geniş bir etki alanına yayılmaktadır (Ellos & Bacosa, 2025; Mamalova, 2023; Megremi vd., 2024; Mishra vd., 2020; Semenova, 2020; Sholihah vd., 2020).

Söz konusu çevresel ve sağlıkla ilişkili etkilerin bir araya gelmesi, bireylerin doğal çevreyle kurduğu ilişkiyi zayıflatmakta; fiziksel çevreyle kurulan duygusal, bilişsel, tinsel ve toplumsal bağları ifade eden yer duygusunun aşınmasına yol açmaktadır (Escolà-Gascón vd., 2023). Afetler nedeniyle ortaya çıkan tahribatın toplumsal sonuçları, ekonomik kayıplar ve mülkiyet sorunlarıyla birleştiğinde toplulukların iyilik hali üzerinde belirgin bir bozulmaya neden olmaktadır. Yaşam alanlarının kaybı, geçim kaynaklarının zarar görmesi ve çevresel güvenlik sorunları, bireyleri ve toplulukları sosyal izolasyona ve yer değiştirmeye yöneltebilmektedir. Bu bağlamda göç, afetlerin yalnızca ikincil bir sonucu değil; çevresel, ekonomik ve psikososyal etkilerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan yapısal ve zorunlu bir sürece işaret eder (Pratiti, 2023; Giorgadze vd., 2011).

Afet nedeniyle ülke içinde yerinden edilme, biyopsikososyal ve ekonomik açıdan uzun vadeli zorluklara neden olmaktadır. Bu zorluklar afet yönetiminin zarar azaltma aşamasında ev sahibi toplulukların üzerindeki olumsuz etkileri de derinleştirebilir. Nitekim ev sahibi topluluklar; farklı toplumsal cinsiyet rolleri, yaşa bağlı sorumluluk ve beklenti algısı, sosyal ağlar ve işlevler ile mücadele etmek durumunda kalabilirler. Buna ek olarak ev sahibi topluluğun farklı güç

yapıları ve liderlik biçimleri ile sosyal güçlenme anlayışlarındaki farklılıklar da sosyal uyumu zorlaştırılabilir (Abdisa & Likal, 2022). Dolayısıyla ülke içinde yerinden edilen bireylerin yaşadıkları etkiler on yıllar sonra dahi devam ederek birlikte yaşadıkları toplulukların refah düzeyinin de düşmesine neden olabilir. Bu bağlamda kuşaklar arasında aktarılan bir soruna dönüşen ülke içinde yerinden edilme deneyimi (Tellez & Balcells, 2024), toplumsal açıdan işsizlik oranlarının artması, çevresel sorunların yaygınlaşması, gıda güvencesizliği, anne ve beş yaş altı çocuk ölümlerinin artması gibi daha büyük toplumsal zorluklarla ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda ülke içinde yerinden edilmenin, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden ‘açlığa son’, ‘sağlık ve kaliteli yaşam’, ‘nitelikli eğitim’, ‘temiz su ve sanitasyon’ ve ‘insana yaraşır iş ve ekonomik büyüme’nin önünde önemli bir engel olduğu ifade edilebilir (Ghafoori vd., 2025).

Afet yönetiminin zarar azaltma aşamasında sosyal hizmet uzmanlarının, güvenlik risklerini tespit ederek bu açıdan yüksek risk altındaki gruplar arasında ülke içinde yerinden edilen bireylerin olabileceğini dikkate almaları önemlidir. Öte yandan bu grupların profilinin çıkarılmasında ve bu çalışmalardan elde edilen verilerin yerel planlara entegrasyonunda (Fahrudin vd., 2025; Hay & Pascoe, 2022; Sim & He, 2022) ülke içinde yerinden edilme bağlamı ele alınmamaktadır.

Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanları her ne kadar farklı meslek grupları ile çalışarak afet direncinin artırılması için ağlar oluşturulmasına, sosyal sermayenin ve yerel liderliğin geliştirilmesine çalışsalar da (Bogdan vd., 2023; Boodram & Johnson, 2016; Sim & He, 2022), bu çalışmalarda deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilenlere yönelik sosyal hizmetler yeterince görünür değildir.

Diğer yandan afet yönetiminin ve müdahalelerin antroposentrik (insan merkezli) bir biçimde yapılandırılması da sosyal hizmet açısından gelişmeye açık bir yön olarak değerlendirilebilir. Nitekim afetler; can kayıpları, sağlık sorunları ve sosyo-ekonomik problemlerle birlikte çevresel bozulmaya da yol açmaktadır (Dinçer vd. 2024; T.C. İçişleri Bakanlığı, 2024). Dolayısıyla sosyal hizmet müdahalelerinde iklim değişikliği ve çevresel bozulmaya bağlı afet risklerinin azaltılmasına ve çevresel sürdürülebilirliğin desteklenmesine yönelik savunuculuk faaliyetleri (Dominelli, 2015; Nagoshi vd., 2025; Sim & He, 2022; Tuncer vd., 2024; Wahlstrom, 2017) sosyal hizmet uzmanları tarafından gerçekleştirilebilir.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilmenin çok katmanlı sosyal adalet, ekolojik adalet ve refah sorunu olduğunu ortaya koyarken afet yönetiminin tüm aşamalarındaki sosyal hizmet müdahalelerinin merkezine yerleştirilmesi gerektiğini de göstermiştir. Bu bağlamda öncelikle afet yönetiminin hazırlık aşamasında afet ve göç kesişimselliği ile beraberindeki çoklu sorunların sosyal hizmet müdahalelerinde dikkate alınması gerekmektedir. Ancak, mevcut literatürde bu olgular birbirinden bağımsız olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla sahada bu sorunların deneyimlendiği yer, mekân, zaman ve insan odağındaki nitel ve karma yöntem araştırmaların yürütülmesi, deprem nedeniyle yerinden edilmeye yönelik sosyal hizmet müdahalelerine kanıt temeli oluşturabilir.

Öte yandan, afet yönetiminin hazırlık aşamasında, bu çalışmanın da ortaya çıkardığı gibi deprem açısından yüksek risk altında olan ve dolayısıyla yerinden edilme riski taşıyan bölge, il ve ilçelerin risk haritası çıkarılmalıdır. Bu bağlamda sadece sosyal hizmet uzmanlarına değil; göç ve afet konusunda sahada görev yapan profesyonellere yönelik bilinç yükseltmeye dayalı sosyal hizmet müdahaleleri gerçekleştirilmelidir. Zira bu çalışmaların gerçekleştirilmesi, afet yönetiminin hazırlık aşamasında ülke içinde yerinden edilenleri içeren politikaların geliştirilmesine de hizmet edebilir. Ayrıca hazırlık aşamasındaki bilinç yükseltme ve politika geliştirme çalışmalarına depremler nedeniyle ülke içinde yerinden edilme riski yüksek olanların da dahil edilmesi, bu süreçteki çalışmaların nereden ve nasıl başlaması gerektiğine rehberlik edebilir.

Bu çalışmanın da gösterdiği gibi afet yönetiminin müdahale aşamasındaki fiziksel ve ruhsal sağlık ile sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar deprem ve afetlerin kesişimselliğindeki çoklu dezavantajları öne çıkarabilir. Bu nedenle deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilenler başta olmak üzere yerinden edilme riski altındaki kişilerin de afet ve acil durum yönetimi planları kapsamındaki gereksinimleri belirlenerek takip edilmelidir. Çünkü bu bireylere özgü gereksinimlerin yeterince bilinmemesi, hangi hizmetlere erişemediklerinin belirlenmesini de zorlaştırmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları, müdahale aşamasında farklı dezavantajlı gruplarla birlikte deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilenlerin de gereksinimlerini odağa alarak savunuculuk yapmalıdır. Bu savunuculuk faaliyetleri ise deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilenlerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik politikalara da temel oluşturabilir.

Bu çalışmanın önemli sonuçlarından biri; afet yönetiminin iyileşme aşamasının, deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilenlerin ve göç edilen bölgelerdeki bireylerin kayıpları ile yüzleştikleri, değişen toplumsal doku nedeniyle aidiyet ve sosyal uyum sorunları yaşadıkları bir aşamaya işaret etmesidir. Dolayısıyla ülke içinde yerinden edilme sadece göç edeni ve ailesini değil; göç edilen yerdeki bireyleri ve toplumu da pek çok açıdan etkileyebilir. Bu nedenle sosyal hizmet müdahalelerinde göç edenin göç ettiği yerle ilişkisini uyumlu hale getirme hedefi de olmalıdır. Böyle bir hedefin gerçekleştirilebilmesi için ise deprem nedeniyle yerinden edilen bireylerin göç ettikleri bölge, il, ilçe ve mahalle kayıtlarının tutulması gerekmektedir. Bu doğrultuda göç ettikleri yerde aile ve mahalle ziyaretleri, sosyal hizmet uzmanlarının da aralarında bulunduğu profesyonel ekip tarafından gerçekleştirilmelidir. Bu aşamada sosyal hizmet uzmanları uyum zorluklarının azaltılması için yerel liderleri belirleyerek aracılık ve arabuluculuk rolleri kapsamında kaynaştırma faaliyetleri yürütebilirler. Bu faaliyetlerden elde ettikleri sonuçları, yerel yönetimler başta olmak üzere politika yapıcılar ve STK'lar iş birliğinde değerlendirerek toplumsal uyumun ve aidiyetin desteklenmesine yönelik politika geliştirme süreçlerine katkıda bulunabilirler.

Afet yönetiminde zarar azaltma, bu çalışmanın da gösterdiği gibi, depremin ve beraberindeki göçün geri döndürülemez sonuçlarının görünür olduğu bir aşamaya karşılık gelmektedir. Bu aşamada hem deprem nedeniyle ülke içinde yerinden edilenler hem de göç edilen yerdeki topluluklar, tüm canlılara ve doğal çevreye zarar veren etkilerle yüzleşebilirler. Yaşam alanlarının ve geçim kaynaklarının kaybı finansal şoklara neden olurken; eko-anksiyete, eko-keder ve yer duygusunun aşınması gibi insanların fiziksel çevreleriyle olan bağlarının zedelenmesi de söz konusu olabilir. Bu nedenle afet yönetiminin tüm aşamalarındaki sosyal hizmet müdahalelerinin sadece insan odaklı değil, insan-doğal çevre etkileşimini de odağa alması önemlidir. Dolayısıyla doğal afetler nedeniyle ülke içinde yerinden edilenler ve göç edilen bölgelerde yaşayan toplulukların insan-doğal çevre etkileşimini nasıl değerlendirdikleri de araştırılabilir. Bu araştırmalar doğal afetler ve göç nedeniyle ortaya çıkan kayıplara bağlı gereksinimlerin bütüncül olarak belirlenmesine katkıda bulunabilir.

Son olarak afet yönetiminin zarar azaltma aşamasında hem insanın hem de doğanın haklarını gözeten zarar azaltma faaliyetleri gerçekleştirilmelidir. Bu

faaliyetler, deprem nedeniyle yerinden edilme bağlamındaki ekosentrik bakış açısına ve bu bakış açısının politika geliştirme süreçlerine de taşınmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

Abdisa, L., & Likal, T. (2022). Social Consequences of Conflict-Induced internal displacement in Adama city and Sabata town of Oromia region, Ethiopia. *Global Social Welfare*, 11(2), 175–187. <https://doi.org/10.1007/s40609-022-00257-4>

Albrecht, F. (2017). Natural hazard events and social capital: the social impact of natural disasters. *Disasters*, 42(2), 336–360. <https://doi.org/10.1111/disa.12246>

Anadolu Ajansı. (2023, 24 Şubat). *Depremzedeler yurdun dört bir yanında misafir ediliyor* [İnfoğrafik]. tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/32548> (Erişim Tarihi: 30.12.2025)

Aslan, Ş., & Kara, Y. (2023). Sosyal Hizmette Yas Çalışmaları Bağlamında Ekolojik Keder. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 1008–1025. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.1181405>

Barton, C. C. (2009). Disaster preparedness and management. İçinde P. Wexler, S. G. Gilbert, P. J. Hakkinen & A. Mohapatra (Ed.), *Information resources in toxicology* (4. bs., ss. 195–201). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-373593-5.00022-7>

Boetto, H. & Harms, L. (2025). Introduction to section two: Defining social work roles in preparedness, response, and recovery. İçinde C. Adamson, M. Alston, B. Bennett, J. Boddy, H. Boetto, L. Harms & R. Tudor (Ed.), *The Routledge international handbook of social work and disaster practice* (s. 151–155). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003309208-14>

Bogdan, E. A., McDonald-Harker, C., Bassi, E. M., and Haney, T. J. (2023). Holding together after disaster: The role of social skills in strengthening family cohesion and resilience. *Family Relations*, 72(4), 2194–2214. <https://doi.org/10.1111/fare.12791>

Boodram, C. S., & Johnson, E. J. (2016). Environmental health hazards on industrial disasters: a study on how to achieve community-level social

support. *Natural Hazards*, 84(1), 109–120. <https://doi.org/10.1007/s11069-016-2410-1>

Botzen, W. J. W., Deschenes, O., & Sanders, M. (2019). The Economic Impacts of Natural Disasters: A review of Models and Empirical studies. *Review of Environmental Economics and Policy*, 13(2), 167–188. <https://doi.org/10.1093/reep/rez004>

Cavlak, S., & Özmete, E. (2025). Migration and Social Work: Understanding the quality of life of immigrant families. *Journal of Social Service Research*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/01488376.2025.2604044>

Cazabat, C., & Yasukawa, L. (2021). *Unveiling the cost of internal displacement*. Internal Displacement Monitoring Centre. <https://doi.org/10.55363/idmc.cipy2359>

Centre for Research on the Epidemiology of Disasters. (2024). *2023: Disasters in numbers*. CRED. https://files.emdat.be/reports/2023_EMDAT_report.pdf (Erişim Tarihi: 01. 12. 2025)

Chumky, T., Basu, M., Onitsuka, K., Parvin, G. A., & Hoshino, S. (2022). Disaster-induced migration types and patterns, drivers, and impact: A union-level study in Bangladesh. *World Development Sustainability*, 1, 100013. <https://doi.org/10.1016/j.wds.2022.100013>

Con Wright, G., & Özdemir Ocaklı, B. (2024). The impact of age-based COVID-19 pandemic regulations on older people in Turkey: A capability approach. *Journal of Aging & Social Policy*, 36(6), 1375–1395. <https://doi.org/10.1080/08959420.2024.2403827>

Cvetković, V. M., Renner, R., Aleksova, B., & Lukić, T. (2024). Geospatial and Temporal Patterns of Natural and Man-Made (Technological) Disasters (1900–2024): Insights from Different Socio-Economic and Demographic Perspectives. *Applied Sciences*, 14(18), 8129. <https://doi.org/10.3390/app14188129>

Çavuş, K., & Kaya, A. A. (2024). Afetler, Depremler ve Kitleli Zorunlu Göç Akınları: Kahramanmaraş Merkezli Depremler Üzerinden Bir Değerlendirme. *Afet Ve Risk Dergisi*, 7(1), 195–209. <https://doi.org/10.35341/afet.1378410>

Çınaroğlu, M., Yılmaz, E., Ahlatcıoğlu, E. N., Ülker, S. V., & Sayar, G. H. (2025). Psychological impact of the 2023 Kahramanmaraş earthquakes: a systematic review and meta-analysis of PTSD, depression, and anxiety among Turkish adults. *Frontiers in Public Health*, 13, 1664212. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2025.1664212>

Demirbilek, M., & Polat, G. (2023). Konteyner kentte bir grup çalışması: Üretim atölyesi örneği. E. Özmete (Ed.), *Afet sonrası birey, grup ve toplum temelli psikososyal destek* (ss. 251–265). Akademisyen Yayınevi.

Diñer, A. E., Dincer, N. N., Tekin-Koru, A., Yaşar, B., & Yılmaz, Z. (2024). The impact of Kahramanmaraş (2023) earthquakes: A comparative case study for Adıyaman and Malatya. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 110, 104647. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2024.104647>

Dominelli, L. (2015). The opportunities and challenges of social work interventions in disaster situations. *International Social Work*, 58(5), 659–672. <https://doi.org/10.1177/0020872815598353>

Ellos, D. M., & Bacosa, H. P. (2025). A review of the multifaceted impact and implications of oil spills and marine disasters in Asia. *Discover Oceans*, 2(1). <https://doi.org/10.1007/s44289-025-00082-5>

Ergünay, O. (2007). *Türkiye'nin afet profili*. TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde. Mattek Matbaacılık.

Eryalçın, M. (2025). Düzensiz Göç ve Sosyal Hizmet: Görünmeyen Toplulukları Anlamak ve Desteklemek. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2), 173–191. <https://doi.org/10.47115/jshs.1674141>

Escolà-Gascón, Á., Dagnall, N., Denovan, A., Diez-Bosch, M., & Micó-Sanz, J. L. (2023). Social impact of environmental disasters: Evidence from Canary Islands volcanic eruption. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 88, 103613. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2023.103613>

European Commission. (2025). *Country risk profile – INFORM Risk (2025, 2nd ed.)*. Disaster Risk Management Knowledge Centre (DRMKC). tarihinde <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Risk/Country-Risk-Profile> (Erişim Tarihi: 19.12.2025)

Fahrudin, A., Pramono, B., Rasalwati, U. H., Ardiyantika, S., Nurushobah, S. F., Yusuf, H., & Suradi, S. (2025). Current status and prospects of social work in disaster management systems in Indonesia. *Environment and Social Psychology*, 10(2). <https://doi.org/10.59429/esp.v10i2.3421>

Getanda, E. M., Papadopoulos, C., & Evans, H. (2015). The mental health, quality of life and life satisfaction of internally displaced persons living in Nakuru County, Kenya. *BMC Public Health*, 15(1), 755. <https://doi.org/10.1186/s12889-015-2085-7>

Ghafoori, N., Meng, C., & Yolchi, J. (2025). Internal displacement and sustainable development goals. *Sustainable Development*, 33(5), 7876–7894. <https://doi.org/10.1002/sd.3557>

Giorgadze, T., Maisuradze, I., Japaridze, A., Utiashvili, Z., & Abesadze, G. (2011). Disasters and their consequences for public health. *Georgian medical news*, (194), 59–63.

Hay, K., & Pascoe, K. M. (2022). Engaging social workers in disaster management: Case studies from New Zealand. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 74, 102941. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2022.102941>

Hart, C. (1998) *Doing a Literature Review*. London: Sage.

Internal Displacement Monitoring Centre. (2025). *Global report on internal displacement* 2025. <https://www.internal-displacement.org/global-report/grid2025/>

International Organization for Migration (IOM). (2017). *IOM framework for addressing internal displacement* (S/20/4). https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/2019-01/S-20-4%20-%20IOM%20Framework%20for%20Adressing%20Internal%20Displacement_0.pdf

Kaniasty, K. (2019). Social support, interpersonal, and community dynamics following disasters caused by natural hazards. *Current Opinion in Psychology*, 32, 105–109. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2019.07.026>

Kim, D. H., Kim, D., & Kang, H. (2025). *A scoping review of health risks and outcomes from disasters in the Republic of Korea*. *BMC Public Health*, 25, Article 1369. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22362-7>

Kovess-Masfety, V., & Makhashvili, N. (2025). Traumatic events consequences on the Georgian internally displaced person's mental health: an epidemiological national survey. *BMC Psychiatry*, 25(1), 718. <https://doi.org/10.1186/s12888-025-07137-z>

Mamalova, K. E. (2023). The impact of natural disasters on the world's ecological system. *BIO Web of Conferences*, 63, 05014. <https://doi.org/10.1051/bioconf/20236305014>

Mavrouli, M., Mavroulis, S., Lekkas, E., & Tsakris, A. (2023). The Impact of Earthquakes on Public Health: A Narrative review of infectious diseases in the Post-Disaster Period Aiming to Disaster Risk Reduction. *Microorganisms*, 11(2), 419. <https://doi.org/10.3390/microorganisms11020419>

Megremi, I., Stathopoulou, E., Vorriss, E., Kostakis, M., Karavoltsos, S., Thomaidis, N., & Vasilatos, C. (2024). Mediterranean Wildfires' Effect on Soil

Quality and Properties: A Case from Northern Euboea, Greece. *Land*, 13(3), 325. <https://doi.org/10.3390/land13030325>

Mishra, A., Alnahit, A., & Campbell, B. (2020). Impact of land uses, drought, flood, wildfire, and cascading events on water quality and microbial communities: A review and analysis. *Journal of Hydrology*, 596, 125707. <https://doi.org/10.1016/j.jhydrol.2020.125707>

Myers, E., Sacks, A., Tellez, J. F., & Wibbels, E. (2023). Forced displacement, social cohesion, and the state: Evidence from eight new studies. *World Development*, 173, 106416. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106416>

Nagoshi, J. L., Pillai, V. K., & Salehin, M. A. (2025). Evolving roles for international social work in addressing climate change. *Social Sciences*, 14(1), 35. <https://doi.org/10.3390/socsci14010035>

Owoaje, E., Uchendu, O., Ajayi, T., & Cadmus, E. (2016). A review of the health problems of the internally displaced persons in Africa. *Nigerian Postgraduate Medical Journal*, 23(4), 161. <https://doi.org/10.4103/1117-1936.196242>

Özmete, E., Serpen, A. S., Gök, F. A., Özdemir, E. A., Kalaycı, E., & Duru, S. (2025). Group Work for Earthquake Survivors: A Randomized Controlled Trial Transforming Crisis into Hope. *Research on Social Work Practice*, 35(4), 432–442. <https://doi.org/10.1177/10497315251325253>

Pak, M., & Özmete, E. (2025). Afetlerde Sosyal Hizmet Ve Psikososyal Destek: Ekolojik Yaklaşım Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(68), 803-840. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.1537166>

Peduzzi, P. (2019). The Disaster Risk, Global Change, and Sustainability Nexus. *Sustainability*, 11(4), 957. <https://doi.org/10.3390/su11040957>

Pratiti, R. (2023). An Ecological Approach to Disaster Mitigation: A Literature review. *Cureus*, 15(9), e45500. <https://doi.org/10.7759/cureus.45500>

Ranjan, R. (2024). Ecology of grief: Climatic events and disasters in the Himalaya. *Environment and Planning E: Nature and Space*, 7(5), 2058-2077.

Sawada, Y., Bhattacharyay, R., & Kotera, T. (2011). Aggregate impacts of natural and man-made disasters: A quantitative comparison (RIETI Discussion Paper Series No. 11-E-023). Research Institute of Economy, Trade and Industry. <http://www.rieti.go.jp/en/publications/dp/11e023.pdf>

Semenova, G. (2020). Environmental disasters as a factor of environmental pollution. *E3S Web of Conferences*, 217, 04007. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202021704007>

Shaluf, I. M. (2007). Disaster types. *Disaster Prevention and Management an International Journal*, 16(5), 704–717. <https://doi.org/10.1108/09653560710837019>

Sheafor, B., & Horejsi, C. (2016). *Sosyal Hizmet Uygulaması: Temel İlkeler ve Teknikler*. Ankara: Nika Yayınevi.

Shen, G., Zhou, L., Xue, X., & Zhou, Y. (2023). The risk impacts of global natural and technological disasters. *Socio-Economic Planning Sciences*. <https://doi.org/10.1016/j.seps.2023.101653>.

Sholihah, Q., Kuncoro, W., Wahyuni, S., Suwandi, S. P., & Feditasari, E. D. (2020). The analysis of the causes of flood disasters and their impacts in the perspective of environmental law. *IOP Conference Series Earth and Environmental Science*, 437(1), 012056. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/437/1/012056>

Sim, T., & He, M. (2022). Social work competence in disaster management: an integrative review. *European Journal of Social Work*, 27(1), 83–95. <https://doi.org/10.1080/13691457.2022.2092455>

Soğancı, E., & Duyan, V. (2025). A Qualitative Research on the Evaluation of Psychosocial Support Services by Those Affected by the Flood Disaster: “Okay,

but This is My Hometown.” *Social Work in Public Health*, 40(7), 427–441. <https://doi.org/10.1080/19371918.2025.2515052>

Srisantyorini, N. T. (2025). Analyzing public health vulnerability to environmental disasters induced by global climate change. *International Journal for Science Review*, 2(5). <https://doi.org/10.71364/ijfsr.v2i5.47>

Templier, M., & Paré, G. (2015). A framework for guiding and evaluating literature reviews. *Communications of the Association for Information Systems*, 37. <https://doi.org/10.17705/1cais.03706>

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2023, 13 Şubat). *13 ilde 153 bin 506 bağımsız birimin acil yıkılması gereken, ağır hasarlı ve yıkık olduğu tespit edildi* [Basın bildirisi]. <https://csb.gov.tr/13-ilde-153-bin-506-bagimsiz-birim-in-acil-yikilmasi-gereken-agir-hasarli-ve-yikik-oldugu-tespit-edildi-bakanlik-faaliyetleri-38425> (Erişim Tarihi: 22.12.2025)

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2018). *Türkiye’de afet yönetimi ve doğa kaynaklı afet istatistikleri*. Ankara: AFAD.

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2023, 3 Temmuz). *2022 yılı doğa kaynaklı olay istatistikleri*. AFAD.

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2024, 1 Temmuz). *2023 yılı doğa kaynaklı olay istatistikleri*. AFAD.

T.C. İçişleri Bakanlığı. (2024, 8 Şubat). *Türkiye’nin birlik ve dayanışma gücü depremle sınandı, asrın felaketi asrın dayanışmasına dönüştü!* <https://www.icisleri.gov.tr/turkiyenin-birlik-ve-dayanisma-gucu-depremle-sinandi-asrin-felaketi-asrin-dayanismasına-donustu8> (Erişim Tarihi: 22.12.2025)

Tellez, J. F., & Balcells, L. (2024). Social Cohesion, Economic Security, and Forced displacement in the Long-run: Evidence From Rural Colombia. *Journal of Conflict Resolution*, 69(1), 46–73. <https://doi.org/10.1177/00220027241253532>

Teves, M. M. G. (2024). Conflict and Displacement: The Life Stories of Internally Displaced Families (IDFs). *Jurnal Ilmiah Peuradeun*, 12(2), 855–876. <https://doi.org/10.26811/peuradeun.v12i2.1102>

Tuncay, T., & Tekin, H. H. (2022). *Sosyal hizmet mesleğinin ABC'si: Temel kavramlar, sosyal sorunlar, çalışma alanları, müdahale ölçekleri*. Nika Yayınevi.

Tuncer, E., Kavgaoglu, D., Anılğan, O. Z., & Akinlar, A. (2024). Disaster Capitalism and Social Policy: Social work in the Aftermath of Natural Disasters. *Capitalism Nature Socialism*, 36(2), 131–150. <https://doi.org/10.1080/10455752.2024.2377350>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). 2017. The Sendai Framework Terminology on Disaster Risk Reduction. "Disaster". <https://www.undrr.org/terminology/disaster> (Erişim Tarihi: 01.12.2025)

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). (1998). *Guiding principles on internal displacement*. United Nations. (United Nations Publication No. E/CN.4/1998/53/Add.2)

Wahlstrom, M. (2017). Social work and the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction. *European Journal of Social Work*, 20(3), 333–336. <https://doi.org/10.1080/13691457.2017.1314936>

Yanardağ, R., Toper, F., & Yağar, F. (2025). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Psiko-Sosyal ve Ekonomik Etkilerinin Keşfedilmesine İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Sosyoekonomi*, 33(63), 551-573. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2025.01.25>

Yücel, G. (2020). İklim Mültecilerinin Türkiye'deki Hukuki Statüsü. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 5(2), 43-62.

YAYIN İLKELERİ

1. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*'nin kısa adı *YDÜ SOSBİLDER*'dir.
2. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yakın Doğu Üniversitesi'nin resmi yayın organı olup hakemli ve akademik bir dergidir.
3. Sosyal bilimlerin tüm alanlarına açık olan dergimiz, Türkçe ve İngilizce dilinde yazılmış araştırma ve derleme türü bilimsel çalışmalar yayımlamaktadır.
4. *YDÜ SOSBİLDER*'e yayımlanmak üzere gönderilen yazılar özgün, daha önce yayımlanmamış, aynı anda birden fazla dergiye değerlendirilmek üzere gönderilmemiş olmalıdır. Makalenin aynı anda birden fazla dergiye gönderildiği tespit edildiği takdirde yayın süreci durdurulur ve makalenin dergi ile ilişkisi kesilir.
5. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, yayımlanmak üzere kabul edilen makalelerin yayım haklarına sahiptir.
6. *YDÜ SOSBİLDER*'e gönderilen makaleler arasında özellikle Etik Kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel insan ve hayvanlar üzerindeki çalışmalar için etik kurul onayı alınmış olmalı, bu onay makalede belirtilmeli ve belgelenmelidir.
7. Dergimizde yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarına aittir. Yasal, hukuksal, ekonomik ve etik sorumlulukların muhatabı yazardır. Yazıların yayımlanması, derginin ya da üniversitenin bu görüşleri savunduğu anlamına gelmez.
8. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, altı (6) ayda bir olmak üzere yılda iki (2) sayı yayımlanmaktadır.
9. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* makale kabul ve değerlendirme sürecinin her aşamasında, hakemlerin ve yazarların isimlerinin saklı tutulduğu çift-kör hakemlik sistemini kullanmaktadır. Makaleler değerlendirilmek üzere alanındaki iki hakeme gönderilir. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde, yazı, üçüncü bir hakeme gönderilebilir veya Yayın Kurulu, hakem raporlarını inceleyerek nihai kararı verebilir.
10. Yazarlar, eserlerini derginin belirlediği makale yazım kurallarına göre ve APA 6 (American Psychological Association) standartlarına uygun olarak hazırlamalıdır.

11. Yazarlar *YDÜ SOSBİLDER*'e gönderilmek üzere makale dosyası ve yazar bilgi dosyası hazırlamalıdır. Makale dosyası yazar bilgisini içermez. Yazar bilgisi, makalenin adıyla birlikte ayrı bir dosya olarak hazırlanır. Yazar bilgi dosyası ayrıca yazarların ORCID numaralarını da içermelidir.
12. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*'ne yazı gönderilebilmesi için dergi.neu.edu.tr adresinden Makale Takip Sistemi'ne üye olunması ve makalelerin buradan gönderilmesi gerekmektedir. Eklenen yazılarda isim veya yazarın kimliği ile ilgili bilgilere yer verilmemelidir. Yazarlara ait bilgiler, yayın aşamasında editör tarafından eklenir.
13. Dergimize gönderilen yazılarda Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu'na uyulmak zorunluluğu vardır. Yayın Kurulu tarafından yazının bütünlüğünü etkilemeyecek düzeltmeler yapılabilir.
14. Yayın ilkelerine uygun olmayan makaleler hakem değerlendirme sürecine alınmayacaktır.
15. Yazını kabul edilen yazarlardan imzalı telif devir formu alınır

PUBLICATION RULES

1. Near East University Journal of Social Sciences is abbreviated as NEU SOSBILDER.
2. Near East University Journal of Social Sciences is the official publication of Near East University and is a scholarly academic and peer-reviewed journal.
3. The journal is open to all areas of social sciences, in particularly, research and literature review of types which is written in both Turkish and English languages.
4. Articles submitted to NEU SOSBILDER should be original contributions and should not be published elsewhere or should not be under consideration for any publication at the same time. If an article is submitted with more than one journal at the same time, the evaluation and publication processes will be discontinued.
5. Near East University Journal of Social Sciences acquires the publishing rights of the accepted articles.

6. The papers sent to NEU SOSBILDER must have the approval of the ethics committee for the studies on clinical and experimental issues on people and animals. This confirmation should be specified and documented in the article.
7. The opinions expressed in the published articles belong to their authors. The publication of articles does not mean that the Near East University or Journal of Social Sciences defends these views.
8. The journal is published twice a year, in every six (6) months.
9. Near East University Journal of Social Sciences uses a double-blind peer review process, in which the names of the referees and authors are kept secret at every stage of the process. The articles are sent to two referees in the area for publication. If one of the referee reports is positive and the other is unfavorable, the article may be sent a third referee or the Editorial Board may make a final decision by examining the referee reports.
10. The articles submitted to the NEU SOSBILDER should be organized according to APA 6 standards of writing and citation, as stated in article writing rules.
11. Authors should prepare article file and author information file for submission. Article file does not include author information. Author information will be uploaded as a separate file together with the name of the article. The author information file must also contain ORCID numbers.
12. To be able to submit a letter to the NEU SOSBILDER, it is necessary to register to Article Tracking System at dergi.neu.edu.tr and send the articles from here. Information on the identity of the author or the author should not be included. The information of the authors is added by the editor at the publication stage.
13. Articles sent to our journal must comply with the TDK Writing Guide. Corrections can be made by the Editorial Board which will not affect the integrity of the article.
14. The articles that do not meet the publication principles will not be taken into the peer review process.
15. Authors with accepted manuscripts will be sent a Copyright form that should be signed by the author and sent back to the Editor.

YAYIN ETİĞİ

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yayın Etiği Komitesinin (COPE) “Dergi Editörleri için Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama Rehber İlkeleri” ve “Dergi Yayıncıları için Davranış Kuralları” belgelerini takip etmektedir.

(Erişim adresi: <https://publicationethics.org>)

Editörlerin sorumlulukları ve Yayın Kararları

Dergide hangi makalelerin yayınlanacağına karar vermek editörün sorumluluğundadır. Yayın Kurulu tüm çalışmaları, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, dini inanç, etnik köken, vatandaşlık ya da politik felsefelerinden bağımsız olarak değerlendirecektir. Alınacak karar, makalenin doğruluğu, geçerliliği ve önemi ile derginin kapsamının uygunluğuna dayanacaktır. İftira, telif hakkı ihlali ve intihal ile ilgili mevcut yasal gereklilikler de dikkate alınmalıdır.

Yayın Etiği ve Hatalı Uygulama Bildirimi

Gizlilik

Editör veya herhangi bir editöryal görevli, ilgili yazar, hakemler, potansiyel hakemler, diğer editör danışmanları ve yayıncılardan başka kimseye bir sunum hakkında bilgi ifşa etmemelidir.

İnceleme için alınan tüm yazılar gizli belgeler olarak değerlendirilmelidir.

Açıklama ve Çıkar Çatışmaları

Sunulan bir makalede açıklanan yayınlanmamış malzemeler, yazarın açık yazılı izni olmaksızın editörün veya yardımcılarının kendi araştırmalarında kullanılamaz.

Hakemlerin sorumlulukları Editöryal Kararlarına Katkı

Hakem değerlendirmesi süreci editörün kararlarını vermede editör ve editör kuruluna yardımcı olur. Ayrıca yazının hazırlanmasında yazara da hizmet edebilir.

Çabukluk

Araştırmayı incelemek için yeterli nitelikte olmayan veya bir makalede yazılan ya da derhal gözden geçirmenin imkânsız olacağını bilen seçilmiş herhangi bir hakem, editöre bildirmeli ve inceleme sürecinden mazurunu istemelidir.

Nesnellik Standartları

Yorumlar nesnel olarak yapılmalıdır. Yazarın kişisel eleştirisi uygun değildir. Hakemler görüşlerini destekleyici argümanlarla ifade etmelidir.

Kaynakların Kabulü

Hakemler, makalede atıfta bulunulan yayınlanmış çalışmanın referans bölümünde gösterilmediği durumları tespit etmelidir. Diğer yayınlar, türetilmiş gözlem veya değişkenlerin kaynağında olup olmadığını belirtmelidir. Hakemler, editöre, dikkate alınan yazılar ile kişisel bilgileri olan diğer basılı makaleler arasında önemli bir benzerlik veya örtüşme olduğunu bildireceklerdir.

Açıklama ve Çıkar Çatışması

Hakem değerlendirmesi yoluyla elde edilen bilgi veya fikirler gizli tutulmalı ve herhangi bir avantaj için kullanılmamalıdır. Gönderilen bir makalede açıklanan yayınlanmamış materyaller, editörün veya yardımcılarının kendi araştırmalarında kullanılamaz. Hakemler, rekabete dayalı, iş birliğine dayalı veya diğer ilişkilerle veya gazetelere bağlı yazar, şirket veya kurumlarla ilişkili çıkar çatışmaları olan makaleleri dikkate almamalıdır.

Veri Erişimi ve Saklama

Yazarların, editör incelemesi için bir makale ile bağlantılı olarak ham veriler sunmaları istenebilir ve eğer uygunsa, bu verilere halka açık erişim sağlamaya ve her durumda, bu verilerin yayınlandıktan sonra makul bir süre depolanması için hazırlanmalıdır.

Özgünlük, İntihal ve Kaynakların Kabulü

Yazarlar, çalışmalarının orijinal olmasını sağlamalıdır ve yazarlar başkalarının çalışmalarını ve/veya sözlerini kullanmışlarsa, uygun şekilde atıf yapılmalıdır. Bildirilen çalışmanın niteliğini belirlemede etkili olan yayınlar da belirtilmelidir. İntihal, her türlü etik olmayan yayıncılık davranışını oluşturur ve kabul edilemez.

Açıklama ve Çıkar Çatışması

Tüm yazarlar, makalelerinin sonuçlarını veya yorumunu etkileyecek şekilde yorumlanabilecek finansal veya diğer finansal çıkar çatışmalarını açıklayan bir açıklama içermelidir. Proje için tüm mali destek kaynakları açıklanmalıdır. Potansiyel çıkar çatışmaları mümkün olan en erken aşamada açıklanmalıdır. Okuyucular, araştırmayı kimin finanse ettiği ve fon verenlerin araştırmadaki rolü hakkında bilgilendirilmelidir.

PUBLICATION ETHICS

This guideline for publication ethics is fully consistent with the COPE Principles of Transparency and Best Practice Guidelines and the COPE Code of Conduct.

Editors' responsibilities Publication decisions

It is the editor's responsibility to decide which of the articles will be published in the journal. The editor, who evaluates the authors' manuscripts, will evaluate them irrespective of their race, gender, sexual orientation, religious belief, ethnic origin, citizenship or political philosophies. The decision to be made will be based on the authenticity, validity and importance of the paper and the appropriateness of the scope of the journal. Existing legal requirements concerning slander, copyright infringement and plagiarism should also be considered.

Confidentiality

The editor or any editorial staff should not disclose information about a submission to anyone other than the relevant author, reviewers, potential

reviewers, other editorial consultants and publisher. The editors will ensure that the materials reviewed are kept confidential.

All manuscripts received for review should be considered as confidential documents.

Disclosure and conflicts of interest

Unpublished materials described in a submitted article cannot be used in the editor's or their assistants' own investigations without the express written permission of the author.

Reviewers' responsibilities Contribution to editorial decisions

The peer-review process assists the editor and editorial board in making editorial decisions. It can also serve the author in the preparation of the manuscript.

Promptness

Any selected referee who feels unqualified to review the research reported in a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse from the review process.

Standards of objectivity

Reviews should be made objectively. The author's personal critique is not appropriate. Referees must express their views with supporting arguments.

Acknowledgement of sources

Reviewers should identify situations where the relevant published work referred to in the article is not shown in the reference section. Other publications should indicate whether the derived observation or variables are together with their source. Reviewers will report to the editor an important similarity or overlap between the manuscripts considered and other published papers with which they have personal information.

Disclosure and conflict of interest

Information or ideas obtained through peer review should be kept confidential and should not be used for any advantage. Unpublished materials described in a submitted article cannot be used in the editor's or their assistants' own investigations. Reviewers should not consider manuscripts that have conflicts of interest linked to competitive, collaborative, or other relationships or to any of the authors, companies, or institutions affiliated to newspapers.

Authors' duties and reporting standards

Authors should present an accurate account of the work done and an objective discussion of its significance. The basic data should be shown correctly on the paper. An article should contain enough detail and references to allow others to replicate the job. Fraudulent or knowingly misrepresentations create unethical behaviour and are unacceptable. Review and professional editorial articles should also be accurate and objective and editors' opinion should be clearly stated.

Data access and retention

Authors may be asked to provide raw data in connection with an article for editor review, and, if appropriate, should be prepared to provide public access to such data and in any case, should be prepared for storage of such data for a reasonable period of time after publication.

Originality, plagiarism and acknowledgement of sources

Authors should ensure that their work is original, and if authors have used others' work and/or words, it should be appropriately cited. Publications that are effective in determining the nature of the reported work should also be indicated. Plagiarism constitutes unethical publishing behaviour in all forms and is unacceptable.

Multiple, redundant or concurrent publication

An author should not publish articles that generally describe the same research in more than one journal or primary publication. Submission of the same article to more than one journal at the same time brings with it unethical publishing

behavior. In general, an author should not present a previously published manuscript for consideration in another journal.

No other copyrighted material may be published elsewhere. In addition, manuscripts reviewed by the journal should not be re-sent to copyright-protected publications. However, by submitting a manuscript, the author(s) retains the rights of the published material. The copyright remains with the authors (CC-BY), thus they can decide about eventual republication of their text. The primary reference must be cited in the secondary publication.

[<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>], which allows others to copy, distribute and transmit the work as well as to adapt the work and to make commercial use of it.

Disclosure and conflicts of interest

All authors should include a statement explaining financial or other financial interest conflicts that may be interpreted to affect the results or interpretation of their articles. All financial support sources for the project should be explained. Potential conflicts of interest should be explained at the earliest possible stage. Readers should be informed about who funded the research and about the role of the fund-givers in the research.

Fundamental errors in published works

When an author discovers a major mistake or mistake in his published work, it is obliged to inform the editor or publisher immediately and to work with the editor to withdraw or correct the paper. If the editor or publisher learns of a published work from a third party that contains a significant error, the author must immediately withdraw the manuscript or correct it or prove the authenticity of the original document to the editor.

References

Graf, C.; Wager, E.; Bowman, A.; Fiack, S.; Scott Lichter, D. and Robinson, A. (2007). Best practice guidelines on publication ethics: a publisher's perspective. *International journal of clinical practice*, 61, 1-26. Retrieved from journal_editors_Mar11.pdf

YAZIM KURALLARI

1. YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, hakemli bir dergidir ve Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki kez yayımlanır.
2. Derginin yayım dili Türkçe ve İngilizcedir.
3. Dergide yayımlanan tüm yazıların yayım hakları Yakın Doğu Üniversitesine devredilmiş olur. Dergide yayımlanan her türlü yazıdan yapılacak alıntılarda kaynak gösterilmesi zorunludur.
4. YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen yazılar özgün olmalı, başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere başka bir yere gönderilmemiş olmalıdır. Gönderilen yazının bir başka biçimi yayımlanmak üzere incelenmek için bir başka yayımcıya gönderilmiş ya da yayımlanmış ya da yayımlanacak ise yazar bunu yazısını dergiye gönderdiğinde açıkça belirtmelidir.
5. Yayımlanmak üzere dergiye gönderilen yazılar, yayım kurulu tarafından ilk değerlendirmesi yapıldıktan sonra iki-kör hakeme gönderilir. Hakemlerden gelecek rapor doğrultusunda yazının basılmasına, yazardan makalesinde düzeltme istenmesine ya da basılmamasına yayım kurulu karar verir. Yayım kararı yazara (birden çok yazar varsa, adı ilk belirtilmiş olana) en kısa zamanda bildirilir. Yayımlanmayan makaleler yazarlara geri gönderilmez.
6. Hakem değerlendirmesinin tarafsızlığını sağlamak için hakemlere gönderilen yazıda yazarın kimliğine ilişkin herhangi bir bilgi olmamalıdır. Yazarlar makalelerinin başlığını, ad, soyadı, unvan, bağlı oldukları kurum adı, posta adresi, telefon ve e- posta adreslerini ayrı bir kâğıda yazarak bir kapak sayfası hazırlayıp makaleleri ile birlikte göndermelidir. Hakemlere gönderilecek metinde makalenin başlığı, makale metni, Türkçe ve İngilizce özetler bulunmalı, kimlik bilgileri yer almamalıdır.
7. Dergide yayımlanması istenilen metinler MS Word dokümanı olarak elektronik ortamda e-mail eki olarak doğrudan Editör'e gönderilmelidir. Yazılı metinler A4 kâğıdının bir tarafına 2 satır aralığı ile yazılmalı ve bütün sayfalara birbirini izleyen numaralar verilmelidir.
8. Ana dili İngilizce olmayan yazarlar, İngilizce yazdıkları metinleri göndermeden önce ana dili İngilizce olan bir uzmana okutup gerekli düzeltmeleri yaptırmalıdır.
9. Yazıları yayımlanan yazarlara yayımlanan makalenin bir adet dergi bedelsiz olarak gönderilir.

10. YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen makalelerin yazım ve biçim koşulları bakımından son denetimlerinin yazar tarafından yapıldığı, yazarın makalenin elektronik ortamda belirtildiği biçimiyle basılmasına onay verdiği kabul edilir.
11. Makale dergi editörlüğüne teslim edildikten sonra baskı düzeltmeleri için yazara geri gönderilmez. YDÜ, Sosyal Bilimler Dergisi yazım ve biçim kurallarına uygun olmayan makaleler hakeme gönderilmez ve basılmaz.
12. Gönderilen metnin tamamı daktilo harfleri ve tek satır aralığı ile A4 kâğıdının alt ve üstünde 5cm, yanlarda 4 cm boşluk kalacak şekilde yazılmış olmalıdır.
13. Makalelerin 5.000-10.000 kelime (derleme makaleler hariç) uzunlukta olması gerekmektedir. 10000 kelimedenden fazla olan metinler ancak özel koşullarda kabul edilir.
14. Makale, italik harfler ile içerden yazılmış yaklaşık 120-180 kelimedenden oluşan, temel savını ve varılan sonucu betimleyen bir öz ile başlamalıdır. Öz'e makale içeriğini karakterize eden en fazla 5 anahtar sözcük veya deyim eşlik etmelidir.
15. Metin 12 punto büyüklükte Times New Roman yazı tipi ile yazılmalıdır. Makale başlığı 14 punto, Times New Roman yazı tipi, bold ve ana metinden ayrı olmalıdır. Alt başlıklar 12 punto, Times New Roman, bold ve metinden ayrı olmalıdır. İkincil alt başlıkların altındaki alt başlıklar 12 punto, Times New Roman, bold ve italik olmalı ve paragrafın ilk cümlesinin başında yer almalı ve bir nokta ile sonlanmalıdır.
16. Bütün çizelge, grafik ve diyagramlara şekil denilmeli ve birbirini izleyen numaralar verilmelidir. Tablolar olanaklar elverdiği ölçüde az sayıda olmalı ve sadece çok gerekli bilgiler içermelidir. Her şekil ve tabloya Arap rakamları ile bir numara verilmeli ve numaradan sonra başlığı yazılmalıdır ve metin içinde atıf yapılmalıdır.
17. Kaynaklara gönderiler dipnot biçiminde olmamalı, ilgili kaynak(lar) metinde araç içine alınarak (yazar soyadı, yayım yılı: -gerekliyorsa- sayfa numarası/ ya da ilgili sayfalar/bölüm) biçiminde gösterilmelidir.
18. Metin içindeki gönderiler ve metne ilişkin ek açıklamalar dipnotlarda gösterilebilir.
19. Metinde gönderi yapılan kaynakların tümü, makalenin en sonuna yerleştirilecek bir kaynakçada yer almalı, gönderi yapılmayan kaynaklar bu listeye konulmamalıdır. Dergi, kitap, derleme, sempozyum adları açık olarak ve italik (ya da koyu renkte) yazılmalıdır.

20. Kaynakça APA 6 kaynak gösterme esasları doğrultusunda hazırlanmalıdır. Metin içi gönderme ve atıflar tam metnin diline uygun verilmelidir. Türkçe tam metin için Türkçe kaynak gösterme usul ve esasları, İngilizce tam metin için İngilizce kaynak gösterme usul ve esasları dikkate alınmalıdır (<https://apastyle.apa.org>).
21. Yazarlar yayımlanmak üzere dergiye gönderilen yazıları ile birlikte taahhütname ile telif devir formlarını da indirdikten sonra imzalayarak tarayıcı vasıtası ile taratıp yazıları ile birlikte göndermelidirler.
22. Yazarlar makalelerinde ORCID tanımlayıcılarını eklemelidirler. ORCID tanımlayıcısı olmayan yazarlar ilgili linkten kayıtlarını yapabilirler.

ARTICLE SUBMISSION GUIDELINES

1. NEU Journal of Social Sciences is a peer-reviewed journal and is published twice a year in April and October.
2. The publication language of the journal is Turkish and English.
3. Copyrights of all articles published in the journal are transferred to Near East University. References must be given in the excerpts from all kinds of articles published in the journal.
4. Manuscripts submitted to NEU Journal of Social Sciences must be original, not published elsewhere or sent to another place for publication. If another version of the submitted manuscript was sent to another publisher for review or published, or if it is to be published, the author must make it clear when he/she sends his/her article to the journal.
5. The manuscripts sent to the journal for publication are sent to the two-blind referees after their initial evaluation by the editorial board. The editorial board decides whether the manuscript should be published in accordance with the report coming from the referees, whether the author is required to correct the article or not. The publication decision shall be notified to the author (if there is more than one author, the first of which is mentioned) as soon as possible. Unpublished articles are not returned to the authors.
6. In order to ensure the impartiality of the referee's assessment, there should be no information on the author's identity in the article submitted to the referees. Authors should write the title of their articles, first name, last name, title, institution name, mailing address, telephone and e-mail addresses on a separate sheet of paper, prepare a cover page and send them with their articles. Turkish and English abstracts should be included in the text to be sent to the referees.

- The text to be sent to the referees should include the title of the article, the text of the article, abstracts in Turkish and English, and no identifying information.
7. The manuscripts should be sent to the Editor directly as e- mail attachment. Written texts should be written on one side of A4 paper with two intervals and all pages should be given consecutive numbers.
 8. Authors whose native language is not English should have a native English reviewer for editing and make the necessary corrections before submitting texts in English.
 9. The authors whose articles are published are sent one free of charge from the published journal.
 10. It is accepted that the final audits of the articles submitted to the NEU Journal of Social Sciences are done by the author and that the author consents to the e-print version (soft copy) the article.
 11. Once the manuscript is submitted to the journal editor, it is not returned to the author for print corrections. Articles that do not comply with the rules of NEU, Journal of Social Sciences are not sent to the referee and not printed.
 12. All text sent should be written with typewriter letters with a single-spaced space of 5cm on the bottom and top of A4 paper and 4cm on the sides.
 13. Articles should be 5,000-10,000 words long (excluding review articles). Texts with more than 10000 words are only accepted under special circumstances.
 14. The article should begin with an abstract consisting of 120-180 words written in italic letters and describing the basic argument and the conclusion reached. The abstract should be accompanied by a maximum of 5 keywords or phrases that characterize the content of the article.
 15. The text should be written in 12-point Times New Roman font. The title of the article should be 14 points, Times New Roman font, bold and separate from the main text. Subheadings should be 12-point, Times New Roman, bold and separate from text. Subheadings under secondary subheadings should be 12-point, Times New Roman, bold, and Italic and should be at the beginning of the first sentence of the paragraph and end with a point.
 16. All charts, graphs and diagrams should be called figures and given successive numbers. Tables should be small to the extent possible and should contain only very necessary information. Each figure and table should be given a number with Arabic numerals and its title should be written after the number and should be cited in the text.

17. References should not be in footnote format, but the relevant source(s) should be enclosed in parentheses in the text (author's last name, publication year: -if necessary- page number/or related pages/section).
18. Submissions within the text and annotations of the text can be shown in the footnotes.
19. All references submitted in the text should be included in a bibliography to be placed at the end of the article, and non-submitted references should not be placed on this list. The names of journals, books, reviews and symposia should be written in italics (or bold).
20. The bibliography should be prepared in accordance with APA 6 reference guidelines. In-text references and citations should be given in accordance with the language of the full text. For full-text of Turkish, procedures and principles of Turkish references, for full text in English, procedures and principles of English references should be considered (<https://apastyle.apa.org>).
21. Authors along with the manuscripts sent to the journal for publication should download the commitment and copyright transfer forms and after they sign they should scan with the scanner and sent them together.
22. Authors should include ORCID identifiers in their articles. Authors who do not have an ORCID identifier can register from the relevant link.